NOVVM LVMEN CHYMICVM

E Naturæ fonte & manuali Experientia depromptum, in duas partes diuisum.

QVARVM

Prior XII. tractatibus de MERCVRIO *agit*

Posterior de SVLPHVRE, *altero Naturæ principio.*

Author sum qui

DIVI LESCHI GENVS AMO.

Typ. & sumpt. IOAN. DE TOVRNES,

M. DC. XXVIII.

PRAEFATIO.

Omnibus, Chymicæ artis inquisit oribus, Genuinis videlicet Hermetis filijs, autor salutem & benedictionem à Deo precatur.

CVM mecum perpenderem, Candide Lector, multos adulterinos libros, falsáque, vt vocant Alchymistarum Recepta, Impostorum fraude & auaritia composita, in quibus ne scintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium, occultarúmque artium indagatores versari, quibus & quàm plurimi decepti sunt, & adhuc decipiuntur, nihil me vtilius facturum existimaui, quàm si Talentum à Patre luminum mihi concreditum, cum filiis & hæredibus scientiæ commune haberem, vt & posteri

animaduerterent, non solùm prioribus seculis, verùm etiam hoc nostro, singularem illam DEI benedictionem Philosophicam, quibusdam hominibus non fuisse denegatam. Nomen meum certis de causis publicare non consultum visum est, dum non mihi laudem quæro, sed Philosophiæ amatoribus prodesse studeo: Ideò vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis, qui malunt VIDERI quàm ESSE. Quæ hîc in veritatis Philosophicæ indubitatæ attestationem scribo, paucis comprehensa à Manuali experientia mihi ab Altissimo concessa, deprompta sunt, vt ij, qui in hac laudatissima scientia, prima & realia posuerunt fundamenta, hac cohortatione, pulcherrimarum rerum exercitationem non deserant, & sic à scelerata Fumiuendulorum turba, cui dulce est decipere, tuti sint Non sunt somnia, vt ignarum vulgus loquitur, nec inania otiosorum hominum commenta, vt stulti & insipientes, qui artem rident. Veritas est ipsissima Philosophica, quam, vt veritatis amator, in veri-

veritatis Chymicæ immeritò proclamatæ subsidium & confirmationem, occultare aut silentio inuoluere non debui nec potui: quamuis hisce malignis temporibus (vbi virtus & vitium æquiparantur) propter sæculi indignitatem hominúmque ingratitudinem & infidelitatem (ne quid de Philosophorum maledictionibus loquar) in publicum prodire maximoperè pertimescat. Possem adducere Chymicæ huius veritatis testes, autores videlicet grauissimos, iuxta vnanimem venerandæ Antiquitatis in tot diuersis Nationibus consensum: At, quæ experimento oculari videntur, probatione non indigent. Viderunt illam sine veste DIANAM, hisce elapsis annis (sciens loquor) multi & supremæ & infimæ sortis homines: & licèt reperiantur quidam maleferiati, qui aut ex inuidia, aut malitia, aut metu detectionis imposturarum suarum, clamitent auro suam animam posse extrahi, & pomposa ac vana ostentationis delusione alieno reddi corpori, non sine temporis, laborum ac sumptuum

iactura & detrimento: ſciant pro certo Hermetis filij, eiuſmodi animarum, vt loquuntur, ſiue ab Auro, ſiue à Luna (quacunque via vulgari Alchymiſtica) extractionem, meram eſſe perſuaſionem, quod quidem à multis nõ creditur, ſed tandem per experientiam, vnicam & ſolam veritatis magiſtram, cum damno verificatur. E contrà, qui (via Philoſophica) hoc ſine fraude & fuco præſtare poſſit, vt vel minimum metallum, ſiue cum lucro, ſiue ſine lucro realiter colore Solis vel Lunæ (in omnibus examinibus requiſitis permanente) tingat: Illum iure affirmare poſſum, habere fores Naturæ apertas, ad vlteriora, & altiora arcana inueſtiganda, & cum DEI benedictione acquirenda. Porro præſentes hos Tractatus, mea experientia conſcriptos, ſcientiæ filiis offero, vt dum omni cogitatione, motúque animi in Naturæ occultis operationibus inquirendis verſantur, inde rerum veritatem, ipſámque Naturam perſpiciant; & cognoſcant in qua Re ſola totius ſanctiſſimæ Artis Philoſophicæ per-

cæ perfectio consistit, modò via Regia, quam Natura in omnibus operationibus præscribit, progrediantur. Ideo hîc Candidum lectorem admonitum velim, vt scripta mea;non tám ex verborum cortice, quàm è Naturæ viribus intelligat, ne postea tempus, laborem, & sumptum frustra expensum deploret: Consideret Sophorum hanc esse sciētiam, non imperitorum: Et longè alium esse Philosophorum sensum, quàm vt eum percipiant, vel Thrasones gloriosi, vel literati irrisores, aut contra conscientiam vitiosi (qui dum virtutibus emergere non possunt, sceleribus & honestorum virorum calumniis id moliuntur) vel imperiti circumforanei, qui suis dealbationibus & rubefactionibus, cum indignissima laudatissimæ scientiæ Chymicæ diffamatione, vniuersum ferè mundum deceperunt. Dei enim donum est, siquidem ad eam, non nisi sola Dei intellectum illuminantis gratia, per patientem & religiosam humilitatem peruenire possit, aut per ocularem experti præceptoris demon-

ſtrationem : Quapropter à Deo alienos, meritò à ſecretis ſuis procul abigit. Quod reliquum eſt; filios artis vnicè rogo, vt meum benè de ipſis merendi ſtudium, animo grato accipiant, & cum OCCVLTVM fecerint MANIFESTVM, atque Dei nutu, conſtanti labore in optatum portum Philoſophicum appulerint, Philoſophico more omnes indignos ab hac arte excludant, amoríſque erga proximum egenum in timore Dei, poſtpoſita vana oſtentatione, memores, optimo ter Maximo pro ſpeciali hoc munere, ſine abuſu, in tacito & piè gaudenti ſinu, ſempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas veritátis ſigillum.

TRA-

TRACTATVS PRIMVS.

DE NATVRA,

QVIDNAM EA SIT, *& quales ejus debeant esse scrutatores.*

MVLTI SAPIENTES, doctissimique viri, ante complura sæcula, imò Hermete teste, ante diluuium, multa scripserunt de conficiendo lapide Philosophorum, & tot nobis reliquerunt scripta, vt nisi Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix iam aliquis verum existimaret esse NATVRAM, quia superioribus sæculis non tot inuentores rerum fuerunt: Nec etiam antecessores nostri, aliud quicquam considerarunt præter Naturam ipsam, & Naturæ possibilitatem: Et quamuis illi in simplici tantùm Naturæ viâ manserint, ea tamen inuenerunt, quæ nos nunc in tot re-

bus versantes, vix nostris ingeniis potuissemus imaginari: Hoc fit, quia nobis Natura, & Generatio rerum in orbe iam vilis simpléxque videtur: Et ideo ingenia nostra, non ad res cognitas, sed ad talia, quæ non, vel vix fieri possunt, intendimus: quapropter ita etiam nobis succedit; faciliùs excogitare res subtiles, & quas ipsi Philosophi nescirent, imaginari possumus, quàm ad verum Naturæ cursum, & Philosophorum sensum peruenire: Et sic Natura hominum comparata est, vt ea quæ scit negligat, alia semper quærat, multò magis ingenia humana, quibus Natura subdita est: Exempli gratiâ, vides quemlibet artificem, cùm jam ad summam artificij sui perfectionem peruenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut planè desinit: Ita etiã generosa Natura, semper agit, vsque in ipsum Iliadum, hoc est, Terminum vltimum, postea cessat: Nam indita est Naturæ permissio quædam ab initio, vt per cursum integrum possit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quã omni conatu tendit,

dit, & gaudet suo fine, non aliter, vt Formica senio, cui in senectute Natura creat alas. Ita nimirum & nostra ingenia eousque progressa sunt, præsertim in Arte Philosophica, seu lapidis praxi, vt iam ferè in ipsum Iliadum peruenerimus. Nam Ars Chymiæ eiusmodi subtilitates nunc inuenit, vt vix maiores possint reperiri, & eatenus differt à veterum Philosophorum Arte, prout Faber Horologiorum, à simplici Fabro Ferrario. Et licet ambo tractent Ferrum, nihilominus neuter sciret alterius labores, quamuis ambo sint in sua arte Magistri. Si hodie reuiuisceret ipse Philosophorum pater Hermes, & subtilis ingenij Geber, cum profundissimo RAYMVNDO LVLLIO, non pro Philosophis, sed potius pro discipulis à nostris Chymistis haberentur: Nescirent tot hodie vsitatas distillationes, tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumerabilia Artistarum opera, quæ ex illorum scriptis huius sæculi homines inuenerunt, & excogitarunt. vnicum tantùm nobis deest, vt id sciamus,

quod ipsi fecerunt, lapidem videlicet Philosophorum seu Tincturam Physicam. Nos dum illam quærimus, alia inuenimus, & nisi ita vsitata esset procreatio humana, & natura in eo suum ius teneret, iam vix non deuiaremus. Sed vt reuertar ad propositum: Promisi in hoc primo Tractatu Naturam explicare, ne nos à simplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico, Vnam, veram, simplicem, integram in suo esse, quam Deus ante secula fecit, & spiritum ei inclusit: scito autem Naturæ Terminum esse Deum, qui & naturæ principium est, siquidem nullum finitur initium, nisi in eo, in quo incipit. Dixi vnicam esse tantum, per quam Deus omnia facit, non quod Deus sine illa operari nesciret (siquidem ipse Naturam fecit, & omnipotens est) sed ita sibi placuit, & fecit: Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt, nec est in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant, hoc non est Naturæ, sed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuisa est in loca

quatuor,

quatuor, in quibus hæc omnia operatur, quæ apparent, & in vmbra sunt, siquidem res potius in vmbra sunt, quàm vt verè appareant: Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio assimilatur, quia se iungit variis locis, & secundùm terræ loca bona vel mala, res producit, licet non sint loca mala in Terra, prout nobis videtur: Qualitates autem sunt tantùm quatuor, & hæ omnibus insunt rebus, neque concordant, semper vna excedit aliam: Natura autem non est visibilis, licet visibiliter agat, nam est spiritus volatilis, qui in corporibus suum agit officium, locum & sedem suam habet in voluntate Diuina: nobis hoc loco ad nil aliud ipsa prodest, nisi vt eius loca sciamus, quæ sint ipsi conuenientiora, vel propinquiora, hoc est, vt sciamus coniungere rem rei, secundùm Naturam, ne misceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo, sed quodlibet agat in suum simile, & tunc etiam Natura suum pręstabit officium. Locus Naturæ non est alius, quàm vt supra dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ, tales esse debent, qualis est ipsa Natura, veraces, simplices, patientes, constantes &c. & quod maximum, pij, Deum timentes, proximo non nocentes; Postea diligenter considerent, num propositum suum cum Natura concordet, an sit possibile, ab exemplis discant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vase Natura operetur: Nam si tu simpliciter aliquid vis facere, sicuti ipsa facit Natura, sequere Naturam, sin verò præstantius quid moliris, quā Natura, id animaduerte in quo, & per quid melioratur, & semper in suo id fiet simili: Exempli gratia, si cupis metallum (quæ est nostra intentio) vlterius quàm Natura fecit, in virtute promouere, Naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, aliàs nil efficies. Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis in vanum, sicuti etiam ex cane vel bestia lignum non produces.

TRA-

TRACTATVS SECVNDVS.

DE OPERATIONE NATVRAE IN NOSTRO *proposito & spermate.*

NATVRAM iam dixi esse veram, vnicam, vbique apparentem, continuam, quæ cognoscitur ex rebus productis, lignis videlicet, herbis, &c.

Dixi etiam scrutatorem Naturæ esse oportere veracem, simplicem, patientem, constantem, vnicæ saltem rei animum applicantem, &c. Nunc de naturæ actu incipiendum: sicuti Natura in Dei velle est, & Deus creauit illam, vel imposuit omni imaginationi, ita Natura fecit sibi semen, hoc est, velle suum in Elementis: Illa est quidem vna, & tamen res profert diuersas, sed nil operatur sine spermate, quicquid sperma vult, operatur Natura, nam est instar Artificis alicuius instrumentum. Sperma igitur vniuscuiusque rei melius & vtilius est Artifici, quàm Natura ipsa: Nam è Natura sine spermate efficies tantum, quan-

tum ſine igne, auro vel argento Aurifaber, aut ſine grano & ſemine agricola. Habito ſpermate, Natura præſto aderit, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Operatur illa in ſpermate, vt Deus in libero hominis arbitrio, & hoc eſt magnum miraculum, quod natura obedit ſpermati, non coacta, ſed propria ſponte, ſicuti & Deus omnia concedit quæ Homo vult, non coactus, ſed ex proprio velle: Ideò homini liberum dedit arbitrium, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Sperma igitur eſt Elixir cuiuſque rei, vel quinta Eſſentia, ſeu perfectiſſima rei decoctio & digeſtio, vel ſulphuris Balſamũ, quod idem eſt, quod Humidum Radicale in Metallis. Magnus quidem hic de hoc ſpermate poſſet inſtitui ſermo, ſed nos tantum ad propoſitum in Arte Chymica tendimus: Quatuor elemẽta generant ſperma, voluntate Dei & imaginatione Naturæ: quemadmodum enim viri ſperma habet centrum, ſeu vas ſui ſeminis in renibus, ita quatuor Elemẽta motu indeſinẽti (quodlibet ſecundum ſuam qualitatem:)
pro-

proijciunt ſperma in terræ centrum, vbi digeritur, & per motum emittitur foras: Centrum verò terræ eſt quidam locus vacuus, vbi nil quieſcere poteſt: In Excentrum (vt ita loquar:) ſeu centri marginem & circumferẽtiam, quatuor Elementa ſuas proijciunt qualitates, ſicuti vir ſuum emittit ſemen in vterum mulieris, in quo nil manet de ſemine, ſed poſtquam debitam matrix accepit portionem, ceterum eijcit foras. Similiter in centro terræ accidit, vt vis Magnetica partis alicujus loci rem ad ſe attrahat, conuenientem ſibi ad pariendum aliquid, ceterum eijcitur foras in lapides & alia excrementa: Nam omnes res ex eo fonte habent originem, nec quicquam in toto mundo naſcitur, niſi per hunc fontem: Exempli gratia, Habeatur in aliqua menſa plana vaſculum aquæ, quod locetur in menſæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varij, item ſal, &c. quodque ſeparatim: effundatur poſtea aqua in mediũ, videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum riuulus vnus attinget

colorem rubeum, rubefiet ab illo, si ad salem, salis saporem mutuabitur, & sic de cæteris: Aqua enim loca nō mutat, sed locorum diuersitas mutat aquam. Simili modo è centro terræ semen vel sperma à quatuor elementis in centrum proiectum ad varia loca transit, & secundum loci Naturam naturatur res; si peruenit ad locum terræ & aquæ purum, fit res pura. semen & sperma omnium rerum est vnicum, & tamen varias res generat, vti è sequenti apparet exemplo: Viri semen, est semen nobile, & saltem ad generationem hominis est creatum; nihilominus, si vir abutatur eo, quod est in eius libero arbitrio, nascitur abortus: Nam, si contra grauissimas Dei inhibitiones vir iniret vaccam, aut aliam bestiam, facilè conciperet bestia viri semen, quia Natura non est nisi vna, & tunc non nasceretur Homo, sed bestia & abortus, siquidem locum non inuenit semen sibi competentem. Tali inhumana & detestanda commixtione virorum cum bestijs variæ bestiæ producerentur hominibus similes.

les. Ita enim fit, si sperma intrat centrum, nascitur quod inde nasci debebat; sed cum iam in locum venit, & concepit, nõ amplius mutat formam, verum dum adhuc in centro sperma est, æquè facilè ex illo spermate produci potest arbor, quàm metallum, tam cito herba quàm lapis, & vnus pretiosior altero, secundùm puritatem loci: sed quomodo Elemẽta sperma generent, nunc nobis dicendum est, & hoc modo fit: Elementa sunt quatuor, duo sunt grauia, & duo sunt leuia, duo sicca, duo humida, sed vnum maximè siccum, & alterum maximè humidum, sunt masculina & fœminina &c. Horum quodlibet per se est promptissimum ad producendũ res sibi similes in sphæra sua, & ita voluit Altissimus: Hæc quatuor non quiescũt, sed semper inuicẽ agunt, & quodlibet per se emittit suũ subtile, ac in cẽtro cõueniunt. In centro verò est Archæus, Naturæ seruus, qui ea spermata miscẽdo ejicit foras. Quomodo autẽ id fiat, in Epilogo horum duodecim Tractatuũ copiosius videre est.

TRACTATVS TERTIVS.

DE VERA PRIMA METALLORVM *materia.*

PRima Metallorum materia duplex eſt, ſed vna ſine altera metallum non creat: Prima & principalis eſt Humidum aëris caliditate mixtum, hanc Philoſophi Mercurium nominarunt, qui radijs ſolis & lunæ gubernatur in mari philoſophico: Secunda eſt terræ caliditas ſicca, quam vocarunt ſulphur: ſed quia omnes veri Philoſophi hanc maximè occultauerunt, nos paulo lucidius illam explicabimus, pondus præſertim, quo ignorato, omnia deſtruuntur: inde fit vt multi ex re bona producant abortus: ſunt enim, qui totum corpus pro materia ſeu ſemine, vel ſpermate ſumunt, alij fruſtum, & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratia ſi quis viri pedem, & mulieris acciperet manum, & vellet ex hac commiſtione creare hominem, non eſſet poſſibile.

possibile. Est enim in quolibet corpore centrum,& locus vel seminis seu spermatis punctum, & semper 8200. pars, etiam in ipso grano tritici,& hoc aliter esse non potest: Nam non totum granum vel corpus vertitur in semen, sed tantùm est in corpore scintilla aliqua necessaria, quæ à suo corpore custoditur, ab omni excessiuo calore & frigore, &c. Si habes aures & sensus, hic animaduerte & securus eris, non tantùm ab illis qui locum spermatis ignorant, totumque granum in semen reducere nituntur, verum etiam ab his omnibus, qui in solutione metallorum versantur vana, & metalla per totum soluere volunt, vt postea ex illorum commixtione mutua, nouum creent metallum. At hi, si Naturæ processum considerarent, viderent rem se habere longè aliter; Nam nullum metallum est tam purum, quod non habeat & suas impuritates, vnum tamen altero pauciores vel plures. Sed tu, amice lector, primum obseruabis Naturæ pũctum, vt supra dictum, & satis habes, sed

hanc tibi habeto cautelam , ne in metallis vulgi illud quæras punctum , in quibus non est , nam hæc metalla, præsertim aurum vulgi mortua sunt, sed nostra sunt viua , spiritum habentia, quæ omnino sumenda sunt : scito enim metallorum vitam esse ignem, dum adhuc in suis mineris sunt , & mortem etiam ignem,fusionis videlicet. Prima verò metallorum materia est humiditas quædam mixta aëre calido, & est in forma aquæ pinguis,adhærentis vnicuique rei puræ vel impuræ,in vno loco tamen abundantius quàm in altero , quod fit, quia terra est in vno loco magis aperta,& porosa , vim attractiuam habens, quàm in altero : Prouenit aliquando per se in lucem , induta veste aliqua , præsertim in locis , vbi non habet adhærere alicui ; cognoscitur ita , quia res omnis ex tribus principijs est composita: In materia verò metallorum vnica tantum sine coniunctione , excepta veste, vel eius vmbra , scilicet sulphure, &c.

TRAC-

TRACTATVS QVARTVS.

QVOMODO METALLA IN TERRÆ *visceribus generantur.*

PRoducuntur metalla hoc modo, postquam quatuor Elemēta virtutes suas proiecerūt in terræ cētrum, Archæus distillando sublimat calore motus perpetui in terræ superficiem: Est enim terra porosa, & ventus stillando per poros terræ resoluitur in aquam, ex qua res nascuntur omnes; sciant ego doctrinæ filij, sperma metallorum diuersum non esse à spermate rerum omnium, scilicet vaporem humidum; ideò frustrà quærunt Artistæ metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantum vapor est. Philosophi non talem intellexerunt materiam primam, sed tantum materiam secundam, sicuti Bernardus Treuisanus optimè disputat, quamuis non ita lucidè, quia de quatuor Elementis loquitur, nihilominus id di-

cere voluit, & solummodo cum filijs locutus est. Ego verò vt clarius Theoricam detegerem, omnes hîc præcauere monere volui, vt tot solutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes sinerent, nam frustra id quæritur in re dura cum per se mollis vbique sit: Non prima, sed secunda tantum quæratur materia, talis nimirum, quæ simul ac concepta est, in aliam mutari formam non potest. At si quæras, quomodo metallum in talem reducatur materiam, sequor in eo Philosophorum intentionem: Hoc tantum præ cæteris volo, vt filij artis intelligant sensum scriptorum, non syllabas, & vbi Natura desinit, in metallicis videlicet coram oculis nostris perfectis corporibus, ibi arti esse incipiendum. Sed vt ad propositum reuertar (siquidem hîc non est intentio nostra de solo lapide) agamus nunc de materia metallorum. Paulò antè dixi, Res omnes nasci ex aëre liquido vel vapore, quem Elementa perpetuo motu in viscera terræ stillant, hunc postquam Naturæ Archæus accepit, per

per poros ſublimat, & vnicuique loco ſua ſagacitate tribuit (ſicuti in præcedentibus retulimus) ſic locorum varietate res etiam proueniunt, & naſcuntur variæ. Sunt qui opinentur, Saturnum habere aliud ſemen, aurum quoque aliud, & ſic conſequenter metalla reliqua, ſed vana ſunt iſta, vnicum tantum eſt ſemen, idem in Saturno, quod in auro inuenitur, idem in Luna, quod in Marte. Sed locus terræ diuerſus fuit, ſi me rectè intelligis, quamuis in Luna Natura citius, quàm in Sole deſierit, & ſic de alijs, quando enim ex terræ centro ſublimatur vapor ille, tranſit per loca vel ſicca vel calida: Si igitur tranſit vapor per loca calida & pura, vbi pinguedo ſulphuris parietibus adhæret, vapor ille, quem Philoſophi Mercurium Philoſophorum dixerunt, accommodat ſe, & iungitur illi pinguedini, quam poſtea ſecum ſublimat, & tunc fit vnctuoſitas, relicto nomine vaporis, accipit nomen pinguedinis, quæ poſtea veniens ſublimando ad loca alia, quæ iam vapor antecedens

purgauit, vbi eſt terra ſubtilis, pura, & humida, implet poros eius, & iungitur illi, & ſic fit Sol: ſi verò pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus, ſi verò talis terra pura ſit & mixta ſulphuri, fit Venus &c. Quò enim magis depuratus locus eſt, eò pulchriora reddit metalla, nam ſciendum eſt, quòd ille vapor continuè egreditur ex centro ad ſuperficiẽ, eundo purgat loca: Inde fit quòd hodie reperiantur mineræ in locis, vbi antè mille annos nullæ fuerunt, nam progreſſu ſuo ſemper ſubtiliat crudũ impurum, parum ſucceſſiuè ſecum trahens; Et hæc eſt reiteratio, & circulatio Naturæ, tam diu ſublimatur, res nouas producendo, donec locus depuratur optimè, & quò magis depuratur, eò etiam nobiliores res producit: Hyeme verò cùm aër frigidus terram conſtringit, congelatur etiam ille vnctuoſus vapor, qui poſtea redeunte vere, vnà cum terra & aqua miſcetur, & fit Magneſia trahens ad ſe ſibi ſimilem Mercurium aëris, qui dat vitam omnibus rebus, per radios

Solis

Solis, Lunæ & stellarum, & sic gramẽ flores & similia profert; Natura enim ne momentum temporis otiatur: Metalla verò sic procreantur, longa destillatione purgatur terra, postea accessu pinguedinis ea generantur; alio modo non proueniunt, sicuti quorundam, Philosophorum scripta sinistrè interpretantium, vana opinio est.

TRACTATVS QVINTVS.

DE GENERATIONE LAPIDVM OMNIS *generis.*

LApidis materia est eadem, quæ & aliarum rerum, & secundum locorum puritatem hoc modo nascuntur. Quando quatuor Elementa suũ vaporem stillant in terræ centrum, & Archæus Naturæ eundem ejicit & sublimat, hic, dum transit per loca, porosque terræ, trahit secum omnem terræ impuritatem vsque in superficiem, quem postea congelat aër, nam quod aër creat purus, aër congelat

crudus, quia aër in aërem habet ingressum, & se iungunt inuicem, nam Natura Naturâ lætatur, & sic fiunt petræ & mõtes lapidei, secũdùm magnos & paruos poros, & quo maiores terræ pori, eò etiam meliùs purgatur locus, dum enim per tale respiraculum maior caliditas, & aquæ maior quantitas transit, eò citius depuratur terra, & sic postea in eiusmodi locis commodiùs metalla nascuntur, sicuti & ipsa testatur experientia, vt aurum non alibi, nisi in montibus quæratur & reperiatur, quod in planitie, nisi rarò, fieri nequit, nam sæpissimè talia loca humida sunt, non vapore sed aqua Elementali, quæ ad se trahit vaporem illum, & ita sese amplectuntur, vt non facilè separentur, postea Sol cœli digerens illam facit argillam pinguem, qua figuli vtuntur; in locis verò, vbi est arena grossa, & vapor, non habet secum pinguedinem vel sulphur, herbas & gramen in pratis creat. Sunt & alij lapides pretiosi, vt Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gemmæ, generantur omnes hoc

modo

modo, quando vapor Naturæ per se sublimatur, sine accessu pinguedinis sulphuris, & venit ad locum aquæ puræ salis, fiunt Adamantes, & hoc in locis frigidissimis, ad quæ non potest peruenire pinguedo illa, quia pinguedo non permitteret ista. Sciendum enim est, quod spiritus aquæ facillimè sublimatur calore facili, sed oleum seu pinguedo non nisi magno eleuatur calore, & in loca calida, etiam si enim ex centro progrediatur, leui congelatur frigore, & sic subsistit; vapor verò ad loca debita ascendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo verò in gemmis colores fiant, sciendum est illud ratione sulphuris in hunc modum fieri; si sulphuris pinguedo congelatur, motu illo perpetuo postea spiritus aquæ transeundo digerit & purificat illud vi salis, donec colore digesto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo spiritu quia subtiliatus est, tot reiteratis destillationibus eleuatur cum spiritu, spiritus postea habet potentiam intrandi res

imperfectas, & sic introducit colorē, qui postea iungitur illi aquæ tūc partim congelatæ, & sic implet poros eius, & fixatur cum ea fixatione inseparabili. Congelatur enim omnis aqua calore, si est sine spiritu, congelatur frigore, si habet spiritum, sed qui scit congelare aquam calido, & spiritum cum ea iungere, certè rem inueniet millesies pretiosiorem auro & omni re. Efficiat igitur, vt separetur spiritus ab aqua, vt putrescat, & appareat granum, posteà reiectis fæcibus reducat spiritum ex alto in aquam, & faciat coniungere simul, illa enim coniunctio generabit ramum dissimilem forma parentibus.

TRACTATVS SEXTVS.

DE SECVNDA MATERIA, ET PVTREFACTIONE RERUM.

DIximus de prima materia rerū, & quomodo nascuntur res ex

Natura

Natura ſine ſemine, hoc eſt, quomodo Natura ab Elementis accipit materiam, ex qua generat ſemen: Nunc verò de ſemine, & rebus generatis ex ſemine, ſermonem inſtituemus. Omnis res habens ſemen, multiplicatur in eo, ſed abſque Naturæ auxilio non fit; ſemen enim nihil aliud eſt, quàm aër congelatus in aliquo corpore, ſeu vapor humidus, & niſi hic reſoluatur calido etiam vapore, nullius eſt vſus. Sciant ergo inueſtigatores artis, quid ſemen ſit, ne quærant rem, quæ non eſt, & ſciant illud eſſe triplex, quod ex quatuor elementis productum eſt. Primum eſt MINERALE, de quo hoc loco ſermo eſt, alterum VEGETABILE: Tertium ANIMALE.

MINERALE ſemen à Philoſophis cognoſcitur, Vegetabile commune ac vulgare eſt, vt videmus in fructibus: Animale ex imaginatione cognoſcitur. Vegetabile nobis oſtēdit, quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis, ſciendum enim eſt, quod hyems eſt putrefactionis cauſa, ſiquidem ſpiritus vitales in at-

boribus congelat, & quando hi calore solis (in quo est vis magnetica omnis humiditatis attractiua) resoluuntur, tunc calor naturæ per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquę subtilem, qui poros arboris aperit, & guttas stillare facit, semper purum ab impuro separando; præcedit tamē interdum purum impurum, purum stat & congelatur in flores, impurum abit in folia, grossum & spissum in corticem, arboris cortex manet fixus, folia cadunt frigore vel calore, quando obstruuntur pori ejus, flores congelantur in tali colore, qualis est ipsi calor, & adfert fructum & semen; veluti pomum, in quo sperma est, ex quo non nascitur arbor, sed in illo spermate est semen vel granum intrinsecè, ex quo etiam absque spermate nascitur arbor, nam multiplicatio fit non in spermate, sed in semine; sic oculariter videmus Naturam creare ex quatuor elementis semen, ne nos in hoc frustrà occuparemur; nam quod creatum est, creatore non indiget. Hoc exempli loco

lectorem

lectorem admonuisse sufficiat, sed ad propositum Minerale redeo. Semen Minerale vel Metallorum creat Natura in visceribus terræ, propterea nō creditur tale semen esse in rerum Natura, qui inuisibile est. At non est mirum, quod ignari dubitent, siquidem id, quod præ oculis est, nō percipiatur ab illis, multò minùs istud, quod inuisibiliter absconditum est; sed verissimum est, quod superius nō est, nisi vt istud quod est inferius, & vice versa, id quod nascitur supra, nascitur ex eodem fonte, sicuti illud quod infra in terræ visceribus. Et quam prærogatiuam vegetabilia præ metallis habent, vt Deus illis semen inderet, & hæc immeritò excluderet? Nonne eiusdem dignitatis metalla apud Deum cuius & arbores? Hoc pro certò statuatur, nihil sine semine crescere, vbi enim nullum est semen, res est mortua. Necesse est ergo, vt vel quatuor elementa creent semen metallorum, vel ea producant sine semine: si absque semine producuntur, tunc perfecta fieri non possunt, siqui-

dem res omnis ſine ſemine imperfecta eſt, ratione compoſiti; qui hanc indubitatæ veritati fidem non adhibet, non eſt dignus, vt naturæ ſecreta ſcrutetur, nil enim in orbe naſcitur, quod ſemine deſtituatur. Semen metallorum verè & realiter ipſis eſt inditum, generatio autem eius ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ ſtillant per Archæum Naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderoſum, qui eſt metallorum ſemen, & dicitur Mercurius propter ejus fluxibilitatem, & vniuſcuiuſque rei coniunctionem, non propter eſſentiam; aſſimilatur ſulphuri, propter internum calorem, & poſt congelationem eſt humidum radicale. Et quamuis corpus metallorum ex Mercurio ſit procreatum, quod de Mercurio Philoſophorum intelligi debet, tamen hi non ſunt audiendi, qui putant Mercurium vulgi ſemen eſſe metallorum, & ita corpus loco ſeminis accipiunt, non conſiderantes, quòd & dictus vulgi Mercurius, ſuum in ſe habeat ſemen. Errores omnium horum, è ſequen-

ſequenti patebunt exemplo. Manifeſtum eſt, quod homines habeant ſemen, in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius eſt, ſed ſemen occultum eſt in corpore, & ratione corporis quantitas in pondere exigua, qui igitur hominem generare vult, nō Mercurius, qui corpus eſt, ſed ſemen vapor aquæ congelatus accipiatur: ſic in regeneratione metallorum ſiniſtrè proceditur à vulgaribus Chymicis: Corpora metallica ſoluunt, ſiue Mercurium, ſiue aurum, ſiue Saturnum, ſiue Lunam, & corrodunt illa aquis fortibus, & alijs rebus heterogeneis, ad veram artem non requiſitis, poſtea coniungunt, neſcientes quod ex corpore humano diſſecto non generatur homo, quia corruptio corporis, & ſeminis deſtructio hoc pacto præceſſit. Vnaquæque res in mare & fœmina multiplicatur, vt in tractatu de duplici materia mentionem feci. Diuiſio ſexus nil creat vel producit, ſed debita illius coniunctio profert nouam formam: Semina vel ſpermata ergò, non corpora ſunt accipienda;

℞.ergò marem viuum,& fœminam viuam, hos coniũge simul vt inter se imaginentur sperma, ad procreandum suæ Naturæ fructum. Primam enim materiam nemo mortalium credat se facere posse. Prima materia hominis terra est, & nemo hominum ex illa hominem creare potest, solus Deus hoc scit, at è materia secunda, quæ iam creata est, si in locum debitum posita fuerit, facilè Natura operante generabitur id, cuius formæ semen est: Artifex hic nil facit, nisi vt sciat subtile à spisso separare, & in vás imponere debitum. Nam hoc considerandum est, prout res incipitur, ita finitur, ex vno fiunt duo, ex duobus vnum, & non vlterius. Vnus est Deus, ex hoc vno Deo filius est genitus: Vnus dedit duo, duo vnum dederunt Spiritum-Sanctum ab vtroque procedentem, sic factus est mundus & sic erit finis eius. Considera priora quatuor puncta exactissimè, habes in illis Patrem, Patrem & filium, vltimò SS. habes quatuor Elementa, habes quatuor luminaria, duo Cœlestia, duo

Centra,

Centralia, Nil amplius eſt, fuit, & erit, quam in hac figura patet. ſi deberem omnia myſteria hinc elicienda conſignare, magnum oriretur volumen: redeo ad propoſitum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex vno vnum, quia hoc ſolius Dei eſt propriũ, ſufficiat te poſſe ex duobus creare vnum tibi vtile: ſcias ergo ſperma multiplicatiuum, eſſe materiam ſecundã, & non primam. Prima enim materia rerum non videtur, occulta eſt in natura vel in Elementis, ſecunda verò interdum filijs doctrinæ apparet.

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE VIRTVTE

Secundæ materiæ.

Sed vt facilius poſſis comprehendere qualis ſit hæc ſecunda materia, virtutes ex quibus illam cognoſces, deſcribam tibi: Ac primum ſcias, quòd Natura in tria Regna diuiſa eſt; Duo ſunt Regna, quorum quodlibet per ſe ſtare poteſt, etſi alia duo nõ eſſent,

est regnum Minerale, Vegetabile, & Animale. Minerale per se subsistere potest, etsi nullus hominum in mundo esset, nec arbor, vel herba. Vegetabile itidem, etiamsi nullum metallum nec animal esset, per se stare potest, hæc duo sunt ex vno per vnum creata. Tertium verò ex dictis duobus vitam habet, sine quibus esse nō posset, & est nobilius ac præstantius, quàm duo prædicta, sicuti etiam postremum est inter illa, & dominatur eis, quia semper in tertio virtus finitur, & in secundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno? Prima materia est Herba vel Arbor, quam tu creare nescis, Natura hoc solummodo facit: In hoc regno secunda materia est semen, quod tu vides, in hoc multiplicatur Herba vel Arbor. In Regno Animali prima materia est Bestia vel Homo, quem tu creare nescis, sed secundam materiam, vel sperma tu nosti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum tu creare nescis, & si gloriaris vanus es & mendax, Natura hoc fecit, & quā-

nis,

nis haberes primam materiam secundum Philosophos, illud sal centrale tamen sine auro multiplicare impossibile tibi foret: semen autem metallorum, filij tantum doctrinæ nouerunt. In vegetabilibus semen apparet extra, Renes digestionis eius est aër calidus: in animalibus semen apparet intus & extra, renes digestionis eius sunt renes viri: Aqua in mineralibus semen est in centro cordis eorum & vitę: Renes digestionis eius est ignis. Vegetabilis seminis receptaculum est terra: Animalis seminis receptaculum est matrix fœminæ: Aquæ, mineralis seminis receptaculum est aër: & ea sunt seminum receptacula, quæ sunt congelationes corporum: ea est digestio quæ solutio: ea putrefactio, quæ destructio. Virtus autem cuiusque seminis est, vnicuique rei in suo Regno se coniungere, quia subtile est, & nihil aliud quam aër, qui pinguedine in aqua congelatur: cognoscitur ita, quia non miscet se extra suum Regnum naturaliter alicui rei, non soluitur sed congelatur, quia solutione non indi-

get, ſed congelatione. Neceſſe eſt ergo, vt pori corporum aperiantur, vt emittatur ſperma, in cuius centro ſemen iacet, quod aër eſt, illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum: quamdiu in corpore ſemen eſt, viuit corpus, quando totũ conſumitur corpus moritur; omnia autem corpora poſt emiſſionem ſeminis debilitantur. Experientia etiam teſtatur, homines veneri nimium indulgentes debiliores fieri, vt & arbores nimios fructus ferentes, fieri poſtea ſteriles. Semen igitur, vt iam multoties repetitum eſt, res eſt inuiſibilis, ſed ſperma eſt viſibile, & ferè eſt anima viuens, non inuenitur in rebus mortuis: Elicitur dupliciter, ſuauiter & cum violentia: ſed quia hîc de virtute eius ſaltem ſermo eſt, dico quod nil ſine ſemine naſcatur, virtute ſeminis fiunt omnia, & ſciant artis filij in arboribus amputatis fruſtrà ſemen quæri, quod ſolummodo in viridibus reperitur.

TRACTA-

TRACTATVS OCTAVVS.

DE ARTE, ET

QVOMODO PER ARTEM *operatur natura in Semine.*

OMNE ſemen per ſe nullius momenti eſt, ſi non ponatur, vel ab arte, vel à Natura in matricem debitam, & licet ſemen per ſe nobilius ſit omni creatura, tamen matrix eius eſt vita, quæ facit putreſcere ſperma vel granum & puri puncti cõgelationem cauſatur, inſuper calore corporis ſui illud nutrit & creſcere facit, & hoc fit in omnibus ſupradictis tribus naturæ regnis, & fit naturaliter, per menſes, annos & tempora. Sagax verò ars illa eſt, quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abbreuiare poteſt, ſed non in animali, in minerali ſolummodo perficit hoc, quod natura non poteſt, propter aërem crudum, qui ſua violentia impleuit poros corporis cuiuſque, non in viſceribus, ſed in ſuperficie terræ, vt antea in præcedentibus capitulis dixi: Sed vt facilius intelli-

gatur hoc, adhuc adiungere volui quod Elementa certanter inter se projiciunt in centrum terræ, quasi in renes semen suum, centrum verò per motum emittit illud in matricem, matrices vero sunt innumerabiles, quot loca tot matrices, vna purior altera, & sic in infinitum ferè. Scias ergò, quod pura matrix, purum dabit fœtum in suo simili: Exempli gratia, in animalibus sunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. sic in minerali & vegetabili sunt metalla, lapides, salia, nam salia in hisce duobus regnis sunt consideranda, & loca eorum, secundum magis vel minus.

TRACTATVS NONVS.

DE COMMIXTIONE METALLORVM, VEL *de eliciendo semine Metallico.*

DIXIMVS de Natura, de Arte, de corpore, & de spermate ac semine, iam ad praxim descendamus, quomodo

modo videlicet metalla commiſceri debeant, & qualis eorum ſit inter ſe correſpondẽtia. Scias ergò mulierem non diſcrepare à viro, ex eodem ſemine, & in vna matrice ambo naſcuntur, nihil defuit præter digeſtionem, & vt matrix purior eſt in ſanguine & ſale, ſic Luna ex eodem ſemine cum Sole, & eadem matrice, ſed matrix magis habuit de aqua, quàm de ſanguine digeſto, ſecundum tempus Lunæ cœleſtis. vt verò eò facilius tibi imaginari poſſis, quomodo metalla coëant, vt emittant & recipiant ſemen, intuere cœlum & planetarum ſphæras: vides quod Saturnus ſupremus ſit, cui ſuccedit Iupiter, huic Mars, poſtea Sol, quem ſequitur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna ſtatuitur. Conſidera iam, quòd planetarum virtutes non aſcendant, ſed deſcendant, dedit hoc & ipſa experientia, quod ex Venere non fit Mars, ſed ex Marte fit Venus, vtpotè vna ſphæra inferior, ſic etiam Iupiter facilè transmutatur in Mercurium, quia Iupiter ſecundus à Firmamento, & Mercurius ſecundus

à terra, Saturnus primus à cœlo, Luna prima à terra, Sol miſcet ſe omnibus, ſed nunquam per inferiores melioratur. Non aútem te lateat, magnam eſſe correſpondentiam inter Saturnum & Lunam, quórum in medio Sol conſtitutus eſt, ſicuti inter Iouem & Mercurium, in quorum medio Sol etiam conſiſtit: Eodem planè modo inter Martem & Venerem, qui duo Solem etiam habent intermedium. Nouerunt Chymiſtæ ferrum in cuprum ſeu Venerem ſine Sole mutare: nouerunt etiam è Ioue facere Mercurium: ſunt & aliqui, qui è Saturno conſiciũt Lunam, ſed ſi ſcirent his mutationibus Solis adminiſtrare naturam, cèrtè rem omni theſauro inuenirent pretioſiorem. Propterea dico, non ignorãdum eſſe, quæ metalla inuicem ſint cõiungenda, & quorum natura naturæ correſpondeat: propterea vnum datur metallum, quod habet potentiam alia conſumendi, eſt enim ferè vt aqua eorum, & ferè mater: vnica tantum res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ, reſiſtit ei, & melioratur per

illud:

illud: sed vt detegam, Chalybs vocatur, si vndecies coit aurum cum eo, emittit suum semen, & debilitatur ferè ad mortem vsque, concipit Chalybs, & generat filium patre clariorem, postea cum semen iam nati imponitur in suam matricem, purgat illam & facit millesies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Est & alius Chalybs, qui assimilatur huic, per se à natura creatus, qui scit ex radiis solis mirabili vi & virtute elicere illud, quod tot homines quæsierunt, & operis nostri principium est.

TRACTATVS DECIMVS.

DE GENERATIONE SVPERNATVRALI *filij Solis.*

TRactauimus de rebus, quas Natura creat, & quas Deus creauit, vt scrutatores artis eò facilius possibilitatem naturæ intelligerent, sed ne diutiùs differam, modum ac artem conficiendi lapidis Philosophorum

aggredior. Lapis Philoſophorum ſeu tinctura, nil aliud eſt quàm Aurum in ſupremum gradum digeſtum, nam Aurum vulgi eſt ſicuti herba ſine ſemine, quando matureſcit producit ſemen, ſic aurum quando matureſcit, dat ſemen ſeu tincturam. Sed quæret aliquis, quare aurum vel aliud metallum non producat ſemen? ratio redditur talis, quia non poteſt eſſe maturum, propter aëris cruditatem, nō habet ſufficientem calorem, & contingit in quibuſdam locis, vt reperiatur aurum purũ, quod natura voluit perficere, ſed impedita fuit ab aëre crudo. Exempli gratia, videmus, quod Pomorum Arantiorum arbores, in Polonia quidem creſcant inſtar aliarum arborum: In Italia & alibi, vbi eſt illarũ ſolum natiuum, dant & ferũt fructus, quia ſufficientem habent calorem, in his verò frigidioribus locis minimè, vbi enim matureſcere deberent, deſinunt, quia frigore opprimuntur, & ſic nunquam à Natura hiſce locis habentur eorum fructus, licèt aliquando iuuetur natura ſuauiter & cum ingenio,

tunc

tunc ars iam perficit., quod natura nō potuisset. Idem planè in metallis accidit. Aurum potest dare fructum & semen, in quo se multiplicat industriâ sagacis artificis, qui scit naturam promouere, sed si absque natura id velit tentare, errabit: Nam non solùm in hac arte, sed & in omni re, nihil possumus, quàm Naturam iuuare, & hoc non alio medio, quàm igne seu calore, sed cum hoc fieri non possit, siquidem in congelatō corpore metallico non appareant spiritus, oportet vt prius soluatur corpus, & pori ejus aperiātur, quò natura operari possit, qualis autem illa debeat esse solutio, hîc lectorem admonitum velim, duplicem esse solutionem, licet multæ sint aliæ solutiones, at inutiles, vna tantum est vera naturalis, secunda est violenta, sub qua aliæ comprehenduntur omnes. Naturalis eiusmodi est, vt pori corporis aperiantur in aqua nostra, quo digestum emittatur semē, & matrici suæ imponatur: Aqua verò nostra, aqua est cœlestis, nō madefaciens manus, non vulgi, sed ferè pluuialis:

Corpus est aurum, quod semen dat: Luna nostra est, (non argentum vulgi) quæ recipit semen auri: Regitur postea igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, donec aqua nostra consumat tres, & relinquat vnum, & hoc in duplo, postea nutritur lacte terræ, vel pinguedine eius, quæ nascitur in vberibus terræ, & regitur vel conseruatur à putrefactione sale Naturæ, & sic generatur ille infans secũdæ generationis. Nunc à Theorica ad praxin accedamus.

TRACTATVS VNDECIMVS.

DE PRAXI, ET CONFECTIONE LAPIDIS *seu tinctura per artem.*

PEr tot capita sparsa est oratio, de rebus per exempla, vt eò facilius intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum.

℞. Terræ nostræ per x i. gradus x i. grana,

grana, auri nostri & non vulgaris granum 1. Lunæ nostræ non vulgaris grana 11: sed hoc admonitus sis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc sunt mortua, accipe nostra quæ sunt viua, postea pone in ignem nostrum & fiet inde liquor siccus; primum resoluetur terra in aquam, quæ Mercurius Philosophorum dicitur, & illa aqua resoluet illa corpora Solis & Lunæ, & consumet ea, vt non remaneat nisi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale metallicum: Postea ℞ aquam salis nitri de terra nostra, in qua est riuulus & vnda viua, si ad genuam foderis foueam; accipe igitur ex illa aquam, sed claram accipe, huic impone illud humidum radicale, & impone igni putrefactionis & generationis, non tali, vt in prima operatione fecisti, rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant, instar caudæ Pauonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec cessent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & sic de cæteris, & quando videbis in fundo cineres bru-

ni coloris,& aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, si tinget habeto in promptu aquam, de qua postea erit sermo, & infunde tantum eius aquæ, quantum aëris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingit. Hucusque peruenit mea experientia, non plus possum, non plus inueni. Aqua verò illa debet esse menstruum mundi ex sphæra Lunæ, toties rectificatum, quod possit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere, & si sensum meum interdum non syllabam intelliges, cuncta reuelaui, præsertim in opere primo & secundo. De igne verò adhuc dicendum restat. Primus ignis seu primæ operationis est ignis vnius gradus continuus, qui materiam circumdat; secundus est ignis naturalis, qui materiam digerit & figit, dico tibi veritatem, quod patefeci Ignis regimen, si naturam intelligis: de vase adhuc restat loquendum. Vas Naturæ esse debet, & sufficiunt duo; Primi operis vas rotundum fieri debet: In secundo verò paulò minus vitrum

trum instar phiolæ vel oui, sed per omnia scito, Naturæ ignẽ esse vnicum, quicquid operatur diuersum, locorũ distantia efficit. Vas item Naturæ vnicum, sed nos propter abbreuiationem binis vtimur. materia vna, sed ex duabus substantiis: Si igitur animum intendis ad res creandas, considera primum res creatas: has vtpotè obuersantes oculis tuis, si non potes assequi, multò minus res creandas, quas producere cupis, scito enim te nihil creare posse, quod solius Dei propriũ est, sed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbram ab illis tollere, hoc Philosopho intelligenti à Deo per naturam cõcessum est. Considera obsecro simplicẽ nubis aquam: Ecquis vnquam crederet, illam in se continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, salia, aërem, terram, ignem, cùm tamen simplex per se appareat aqua? Quid dicam de terra, quæ in se continet aquam, ignem, salia, aërem, & per se nuda terra videtur? O mirabilem naturam, quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mira,

biles, & ex aëre illis suppeditare vitam: hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi ista non vident, sed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, visu vero, verissimo; oculi enim sapientum naturam vident aliter, quàm oculi communes. Exempli gratiâ, oculi vulgi vident Solem esse calidum, oculi verò Philosophorum è contra vident Solem potius esse frigidum, sed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius, per distãtiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ vnus & idem cum ipso est, sicuti enim Sol inter sphæras Planetarum cẽtrum est, & ex hoc centro cœli deorsum calorem motu suo spargit, sic in centro terræ Sol terræ est, qui motu suo perpetuo calorem vel radios sursum ad terrę superficiem pellit, is calor intrinsecus multò efficacior est hoc igne elementali, sed temperatur terrena aqua, quæ de die in diem poros terræ penetrat illámque refrigerat: sic Solem cœlestem, & eius calorem temperat aër, qui de die in diem circumuolat orbem, & nisi hoc esset, calore tali

res

res omnes consumerentur, nec quicquam nasceretur. Sicuti autem ignis ille inuisibilis, ceu calor centralis omnia consumeret, si non intercederet aqua, sic Solis calor omnia destrueret, sine intermediante aëre, sed quomodo hæc Elementa inter se agant, breuibus dicam. In centro terræ est Sol centralis, qui motu suo, vel sui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit se vsque ad terræ superficiem. Ille calor causatur aërem hunc in modum: Aëris matrix aqua est, quæ parit filios suę naturę, sed dissimiles, & multò subtiliores, nam vbi aquæ introitus est denegatus, aër intrat, quando postea ille calor centralis, qui perpetuus est, agit, facit distillare aquam & calefacere, & sic illa aqua vi caloris vertitur in aërem, atque hoc pacto erumpit ad superficiem terræ, quia se includi non patitur, vbi postea refrixit, resoluitur in aquam: In oppositis locis interim etiam fit, vt non solùm aër, verùm etiam aqua exeat, sicuti apparet, dum nigræ nubes violentia in aërem attollũtur: cuius rei tibi sit hoc exem-

plum domesticum, facias in olla feruere aquam, videbis igne lento, lentos vapores,& ventos: Igne vehementiori apparebunt nebulæ crassiores: eodem planè modo calor operatur centralis, subtilem aquam in aërem eleuat, quod spissum est ex sale vel pinguedine distribuit terræ, vnde res variæ nascuntur, residuum saxa & Petræ fiunt. Posset aliquis obiicere, si ita se res haberet, tunc continuò id fieri deberet, cum tamen sæpè nullus sentiatur ventus. Respondeo, si non violenter in vas distillatorium infunditur aqua, non fit ventus, nam parum aquæ, paruum excitat ventum; vides non semper fieri tonitrua, etiamsi pluuia sit & ventus, sed tantùm, quando vi aëris aqua turbida fertur ad sphæram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidam, vnde tonitrua excitãtur: sed quare non vniformiter aqua intret in illa loca, & cauitates, ratio est, quòd multa sunt eiusmodi vasa & loca, pellit interdum vna concauitas, ventis, aquam,

aquam, à se ad aliquot dies & menses, donec iterum fiat aquæ repercussio, vt videmus in mari, cuius fluctus aliquãdo multa milliaria agitantur, antequã repercussionem, vt regrediantur offendant, sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorem esse causam motus aëris, & vitam omnium rerum, & terra est horum omnium nutrix, vel receptaculum, sed si non esset aqua, quæ refrigerat terram & aërem nostrum, tunc terra exsiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus cẽtralis & solis cœlestis calorem, nihilominus contingit hoc, in aliquibus locis, quando pori terræ obstruuntur, vt humidum penetrare non possit, tunc per correspondentiam solis cœlestis & centralis, quia vim habent inter se magneticam, accenditur terra à Sole, sicque etiam aliquando cadet grauis orbita mundi. Fac igitur, vt operatio talis in terrâ nostrâ sit, vt calor centralis aquam possit mutare in aërem, vt in planitiem mundi egrediatur, & residuum, vt dixi, per poros terræ spargat, & tunc in opposito aër

vertetur in aquam multò ſubtiliorem, quàm fuit prima, & hoc ſic fiet, ſi ſeni noſtro aurum & argentum deglutire dabis, vt ipſe conſumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres eius ſpargantur in aquã, coquito eam donec ſatis eſt, & habes medicinam curandi lepram. Hoc ſaltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, naturas naturis miſce, ſi aliquid eſt, quod cõtrarium naturæ (ſiquidem vna tibi eſt neceſſaria) ſepara illud, vt natura naturæ ſimilis ſit, hoc fac igne non manu, & ſcito, ſi non ſequeris naturam, vana eſſe omnia; & hic tibi dixi per ſanctum Deum quód pater filio debet: qui habet aures audiat, & qui habet ſenſus animum aduertat.

TRACTATVS DVODECIMVS.

DE LAPIDE, ET EIVS VIRTVTE.

IN præcedentibus ſufficienter dictum fuit, de productione rerum natu-

naturalium, de Elementis, & de materia prima & materia secunda, de corporibus & seminibus, de vsu & virtute eorum. Conscripsi etiam praxin conficiendi lapidem Philosophorum: de eius verò virtute tantum, quantum mihi natura concessit, & experientia patefecit, nunc reuelabo. Sed vt prius adhuc summatim & breuibus verbis comprehendam omnium horum tractatuum argumentum, vt Deum timens lector, mentem meam assequatur & sensum meum, ita se res habet.

De veritate artis, si quis dubitat, legat copiosa Philosophorum antiquissimorum ratione & Experientia verificata scripta, quibus vt fide dignis, in sua arte fides non deroganda est, qui vero illis fidem non adhibet, tunc cōtra principia negãtem non esse disputandum nouimus: Surdi enim & muti loqui non possunt. Quam enim prærogatiuam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? Cur hæc sola per denegationem seminis immeritò à summi creatoris vniuersali multiplicationis benedictione excludemus,

quam ſacræ literæ affirmant, omnibus rebus creatis ſtatim à condito mundo inditam & impertitam fuiſſe? ſi verò ſemen habent, quis tam fatuus eſt, qui non credat in ſuo ſemine illa poſſe multiplicari? In natura ſua ars Chymiæ vera eſt, vera etiam natura, ſed raro verus artifex. Vna natura, ars vna, ſed multi artifices. Quod autem natura creat res ex elementis, generat eas per velle Dei, ex materia prima, quam ſolus Deus ſcit: natura creat res illáſque multiplicat ex ſecunda materia quam Philoſophi ſciunt. Nil fit in mundo, ſine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in ſua ſphæra eſt, ſed vnum abſq; altero eſſe non poteſt, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt, ſed aqua eſt omnium elementorum dignior, quia mater eſt omnium rerum, hanc ſupernatat ſpiritus ignis, cauſante igne aqua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aqua, & ſic generantur venti vel vapores apti, vt congelentur cum terra per aërem crudum, qui ab initio ſeparatus fuit ab il-

lo, &

lo,& hoc fit ſine ceſſatione,motu perpetuo, quia ignis ſiue calor non excitatur aliter niſi motu, quod facilè videre eſt apud fabrum ferrarium, ferrum lima comminuentem, quod eatenus motu vehementiori incaleſcit, ac ſi igne incanduiſſet. Motus ergo cauſat calorem, calor mouet aquam, aquæ motus cauſat aërem omnium viuentium vitam. Creſcunt igitur res hũc in modum,vt ſupra dixi, ex aqua videlicet, nam ex illius vapore ſubtiliori,res ſubtiles,leues proueniunt,ex oleo verò eiuſdem, graues & maioris pretij, ex ſale autem res prioribus lõgè pulchriores. Quia autem Natura interdum impeditur,ne res puras producere poſſit, ſiquidem vapor, pinguedo, ſal maculantur, & miſcent ſe terræ locis, propterea docuit nos experientia purum ab impuro ſeparare: Ideo ſi velis, vt natura melioretur in actu, ſolue corpus quod vis, & illud quod naturæ acceſſit heterogeneum, ſepara.purga,coniunge pura puris,cocta coctis,cruda crudis,ſecundum naturæ pondus non materiæ.Nam ſcito,

quod sal nitri centrale non accipit plus de terra, nisi quantum opus habet, siue sit pura siue impura. Aquæ vero pinguedo aliter se habet, nam nunquam habetur pura, ars purgat illam per duplicem calorem, & denuo coniungit illam.

EPILOGVS SEV CONCLVSIO HORVM *duodecim tractatuum.*

COnscripsi, amice lector, præcedentes duodecim Tractatus, in gratiam filiorum artis, vt antequam manum adhiberent operi, naturæ operationem haberent cognitam; quomodo videlicet illa operando res producat, ne sine clauibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirent, frustra enim laborat ille, qui sine cognitione naturæ manus ad labores porrigit: in hac sanctâ & verissimâ scientiâ, in nocturnis versatur tenebris, cui sol non lucet, in densa vmbra

est,

eſt,cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod noſtris oculis non eſt peruium; vmbra naturæ, oculis noſtris corpus eſt, ſed ſi quem lumen naturæ irradiat, illi confeſtim nebula de oculis tollitur,& ſine impedimento poteſt conſpicere punctum magnetis noſtri correſpondentis vtrique centro radiorum, ſolis videlicet & terræ, eo vſque enim naturæ lumen penetrat & interna patefacit: cuius rei tale tibi ſit exemplum. Induatur veſte vniformi adoleſcens duodecim annorum, & puella eiuſdem ætatis, ſi iuxta ſe locentur, nemo cognoſcet quis maſculus, quæ fæmella ſit, oculi enim noſtri penetrare non poſſunt, ideò decipit nos noſter viſus, & falſa pro veris accipit, ſed cum veſtibus ſublatis denudantur, vt ita appareant, quales natura eos formauit, facilè vterque in ſuo dignoſcitur ſexu. Simili planè modo noſter intellectus facit vmbræ naturæ vmbram: Nam corpus nudum in homine eſt ſeminis naturæ vmbra, ſicuti igitur veſtimentis tegitur corpus humanum, ſic etiam

tegitur corpore natura humana, quã sibi Deus reseruauit tegendam & detegendam. Possem hic prolixè & Philosophicè differere de hominis dignitate, creatione eius, & generatione. Sed cum eiusmodi non sint huius loci, silentio prætereunda sunt, de vita eius solummodo paucis agam. Creatus homo de terra, ex aëre viuit, est enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus, rarefactam, cuius spiritus inuisibilis congelatus melior est, quã terra vniuersa. O sancta & admirabilis Natura, quæ filios doctrinæ errare non permittis, sicuti in vita humana indies demonstras! Porro in hisce duodecim Tractatibus, tot rationes naturales in medium attuli, vt eò faciliùs cupiens, & Deum timens lector, intelligere possit ea omnia, quæ oculis meis Deo benedicente, vidi, manibus feci propriis sine vlla sophisticationis fraude, sine lumine enim & cognitione naturæ impossibile est hanc assequi artem, nisi singulari reuelatione diuina alicui contingat, vel

per-

per secretam amici demonstrationem. Res est vilis & pretiosissima, quam aliquoties descriptam, nunc denuo repeto. ℞ aëris partes X. Auri viui vel lunæ viuæ partem I. hæc omnia impone vasi tuo, coque aërẽ hunc inprimis vt sit aqua, & postea non aqua, si hoc ignoras, & aërem coquere nescis omni dubio errabis, siquidem hæc est veterum Philosophorum materia, id enim accipere debes, quod est, sed non videtur, donec artifici placeat, est aqua roris nostri, ex qua extrahitur sal petræ Philosophorum, quo omnes res crescunt, & nutriuntur: Matrix eius est centrum solis vel lunæ tam cælestis quam terrestris: & vt apertius dicam, Magnes est noster, quem in præcedentibus chalybem esse dixi: Aër generat magnetem, magnes verò generat vel facit apparere aërem nostrũ, sanctè tibi veritatem hîc manifestaui, roga Deum, vt cœpta tua secundet. Et sic hoc loco habebis verissimã explicationem Hermetis asseuerantis, Patrem eius esse solem, matrem verò lunam, & quod ventus portauerit il-

lum in ventre ſuo:nimirum ſal Alkali, quod Philoſophi Sal Armoniacum & vegetabile nominarunt, occultatum in ventre magneſiæ. Operatio eius talis eſt, vt ſoluas congelatum aërem, in quo ſolues auri decimam partem, hoc ſigilla, & igne noſtro labora, donec aër vertatur in pulueres, & apparebunt, habito mundi ſale, colores varij. Deſcripſiſſem integrum proceſſum in hiſce Tractatibus, ſed quia ille vnâ cum multiplicatione, in Lullij & aliorum verorum Philoſophorum libris ſufficienter continetur, propterea ſatis mihi fuit, tantum de materia primâ & ſecundâ tractare, quod candidè factum eſt, nec arbitreris vllum mortalium me luculentius illud præſtitiſſe, ſiquidem id non è multis libris, ſed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non intelligis, vel non credis veritati, noli meum librum, ſed te ipſum accuſare, & crede Deum tibi hoc ſecretum nolle reuelare, hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hunc libellum euolue,

præſer-

præsertim horum XII. Tractatuum Epilogum, considerando semper naturæ possibilitatem, & elementorum actiones, & quidnam sit in illis præcipuum, & præsertim in rarefactione aquæ vel aëris, ita enim creati sunt cæli, & totus mundus: hoc tibi sicut Pater filio significare volui. Ne mireris, quòd tot Tractatus scripserim, nõ mea causa factum est, cùm libris non egeam, sed vt multos, qui in vanis rebus laborant, monerem, ne frustrâ sumptus exponerent: potuissent quidem omnia paucissimis comprehendi lineis, imò verbis, sed per rationes & exempla volui te ad naturæ cognitionem deducere, vt ante omnia scires, quid quærere deberes, an primam vel secundam materiam. Haberes etiam patefactam naturam, eiusque lumen & vmbram: noli moueri, quod aliquando contradictoria in meis Tractatibus, more Philosophorum vsitato, tibi occurrant, opus habes illis, si intelligis, non reperitur rosa sine spinis. Perpende diligenter, quod supra dixi, quomodo videlicet quatuor ele-

menta ſtillent in centrum terræ humidum radicale, & quomodo ſol terrenus centralis motu ſuo producat, & ſublimet il'lud ad terræ ſuperficiem. Dixi etiam ſolem cœleſtẽ habere correſpondentiam cum ſole cẽtrali: nam ſol cæleſtis & luna peculiarem habent vim & virtutem ſtillandi per radios ſuos in terram: calor enim calori, ſal ſali facilè iungitur. Et ſicuti ſol centralis habet ſuum mare, & aquam crudam perceptibilem, ſic ſol cæleſtis habet etiam ſuum mare, & aquam ſubtilem & imperceptibilem: In ſuperficie terræ, radij radijs iunguntur, & producunt flores, & omnia. Propterea quando pluuia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & coniungit illam cum ſale nitro terræ (quia ſal nitri terræ eſt inſtar calcinati Tartari, ſua ſiccitate aërem ad ſe trahens, qui aër in eo reſoluitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille ſal nitri terræ, qui etiam aër fuit, & eſt coniunctus pinguedini terræ) & quo radij ſolares copioſiùs tunc feriunt, eò maior ſalis nitri quantitas fit, & per cõſequens maior

ior frumenti copia crescit, & hoc de die in diem fit. Tantùm de correspõdentia rerum inter se & efficacia solis & lunæ, & stellarum innuere volui ignorantibus, nam scientes non indigent hac instructione. Versatur subiectum nostrum toti mundo ob oculos & non cognoscitur. O cælum nostrum! O aquâ nostra! O Mercurius noster! O Sal nitri nostrum in mari mundi versans! O vegetabile nostrum! O Sulphur nostrũ fixum & volatile! O caput mortuum, seu fæces maris nostri! Aqua manus non madefaciens, sine qua nemo mortalium viuere potest, & sine qua nil nascitur, & generatur in toto orbe. Et hæc sunt auiculæ Hermetis epitheta, quæ nunquam quiescit, vilissima est, nemo eâ carere potest: & sic habes rem omni mundo pretiosiorem detectam, quam planè dico nil aliud esse quàm aquam nostram ponticam, quæ in sole & luna congelatur, & extrahitur è sole & luna chalybe nostro, artificio Philosophico miris modis, per prudentem artis filium. Consilium meum non

erat propter rationes in præfatione commemoratas hūc librum publicare, attamen vicit me de liberalibus & Philoſophicis ingeniis promerēdi cupiditas, vt ijs qui me nôrunt, animum oſtenderem bonum, ſimul illis, qui artem callent, manifeſtarem, me illis parem eſſe & ſocium, eorúmque notitiam appetere. Non dubito, multos bonæ conſcientię & voluntatis homines illud donum Dei clanculùm poſſidere, hi meo admoniti exemplo, & meis periculis cautiores & prouidentiores facti, Harpocratis ſibi commēdatum habeant ſilentium: quotieſcūque enim me magnatibus detegere volui, ſemper aut in damnum, aut periculum mihi ceſſit. Hoc ſcripto me adeptis filijs Hermetis patefacio, & ignorantes ac errantes inſtruo, ac in viam veram reduco. Credant ſcientiæ hæredes, ſe nunquam habituros meliorem viam, cui inſiſtant, quam quæ ipſis hīc demonſtrata eſt, omnia enim apertè dixi: Extractionem ſaltem noſtri ſalis Armoniaci vel Mercurij Philoſophici, ex aquâ noſtrâ pontica,

tica, eiusque tantum vsum non ita apertè reuelaui; quia à magistro naturæ non habui vlteriorē loquendi licētiā, & hoc solus Deus reuelare debet, qui nouit hominum corda & animos, quem si diligenter oraueris, per reiteratam huius libri lectionē, poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas, vt supra dictum, vnicum est, à principio vsque ad finem, vel ad summum duo sufficiunt vasa: ignis etiam continuus in vtroque opere, quo nomine legant errantes Tractatum x. & x i. si in tertiâ materiâ operatus fueris nil efficies: hanc tractant hi, qui extra hoc vnicum sal nostrum, quod Mercurius est, laborant in herbis, animalibus, lapidibus, & mineris, excepto sole & luna nostra, quæ obducta est sphæra Saturni. Et qui optatum desiderat finē, sciat conuersionem elementorum, & leuia facere ponderosa, & Spiritus facere non Spiritus, tunc non laborabit in re extranea: ignis est regimen, quicquid fit igne fit, vt sufficienter in præcedentibus & hîc conclusionis loco satis dictum est. Vale lector beneuole,

& hisce per experientiam meam verificatis laboribus, diu ad nominis Diuini gloriam, animæ tuæ salutem, proximique commodum perfruere.

AD FILIOS VERITATIS

PRAEFATIO IN AENIGMA PHILOSOPHICVM.

IAM vobis, filij scientiæ, è scaturigine vniuersalis fontis detexi omnia, vt nil sit amplius residuum. Nam in præcedentibus meis Tractatibus, naturam per exempla sufficienter explicui: Theoricam & praxin, quantum fas fuit, manifestaui. Sed ne quis de Laconismo conqueri possit, quòd aliquid omiserim, totam artem ænigmaticè adhuc vobis describam, vt videatis, quousque Dei ductu peruenerim: Infiniti sunt libri de hac arte tractantes, vix in vllo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam, quòd hanc ob causam præstare volui, quia cum multis,

multis, Philoſophorum ſcripta ſe benè intelligere putantibus, ſermonem contuli, ſed deprehendi illos eadem ſcripta lõgè ſubtilius explicare, quàm natura, quæ ſimplex eſt, requirebat, imò omnia mea dicta veridica ipſis ſemper altâ ſapientibus, videbantur nimium vilia & incredibilia. Aliquoties accidit, vt quibuſdam de verbo ad verbum artem inſinuarem, ſed nequaquam aſſequi potuerunt, non credentes aquam in mari noſtro eſſe, & tamen Philoſophi videri volebant. Cum ergò verba mea oretenus dicta non potuerunt intelligere, non timeo (vti alij Philoſophi timuerunt) vt quis tàm facilè concipere poſſit, Donum eſt, Dei dico. Verum quidem eſt, ſi in ſtudio Chymico requireretur ſubtilis ingenij perſpicacitas, & res eiuſmodi eſſet, vt ab oculis vulgi poſſet conſpici, ſatis apta vidi illorum ingenia, ad indaganda talia; ſed vobis dico, vt ſitis ſimplices, & non nimium prudentes, donec arcanum inueneritis, quo habito, neceſſariò aderit prudentia, tunc vobis non deerit libros infinitos ſcri-

bendi facilitas, quod longè facilius erit illi, qui in centro est, & rem videt, quàm huic, qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet. Omnium rerum materiam secundam lucidissimè descriptam habetis, sed hanc vobis commendo cautelam, quòd si ad arcanum hoc peruenire volueritis, scitote, quod in primis Deus orãdus, postea proximus amandus sit: denique nolite vobis res adeo subtiles imaginari, de quibus natura nil scit, sed manete, manete inquam in via naturæ simplici, quia in simplicitate rem citius palpare, quàm eandem in subtilitate videre poteritis: nolite in lectione meorum scriptorum semper inhærere syllabis, sed legendo vtique considerate naturam, & eiusdem possibilitatem. Antequam verò ad opus vos accingatis, imaginemini diligenter quid quæratur, & quis sit intẽtionis vestræ scopus ac finis, nam multò meliùs est cerebro & imaginatione priùs discere, quàm manu & sumptibus. Et hoc vobis dico, quòd opus est rem quærere aliquam, quæ occulta est, ex

est,ex qua fit (miro modo) talis humiditas, quæ aurum sine violentia seu strepitu soluit, imò ita suauiter & naturaliter, sicuti glacies aquæ calidæ beneficio liquescit, si hoc inuenistis, habetis rem, ex qua aurum à natura productum est: & quamuis omnia metalla, & res omnes ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicatur ei, sicut aurum, nam aliis rebus adhęret impuritas, auro autem nulla, propterea instar matris est ipsi. Et sic finaliter concludo, si hisce meis scriptis & admonitionibus cauti esse non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem, excusatū: feci fideliter quantum licuit, sicuti bonæ conscientiæ virum decet, si quæritis quis sim, Cosmopolita sum, si me nostis, & boni ac honesti viri esse desideratis, tacebitis, si me non nostis, nolite de me inquirere, nulli mortalium enim, quandiu vixero, plus à me reuelabitur, quàm hoc publico scripto factum est. Credite mihi, si non essem eiusmodi status ac conditionis homo, sicut sum, nil mihi solitaria vita foret iucundius,

vel cum Diogene sub dolio delitesce-re:video enim omnia quæ sunt, vanitatem esse, fraudem & auaritiam inualuisse, vbi omnia venalia sunt, & iniquitatem virtutem superasse, futuræ vitæ meliora præ oculis video, hisce gaudeo. Iam non miror, vt antea feci, cur Philosophi habita tali medicina non curarunt abbreuiare dies suos, quia omni Philosopho ita est præ oculis vita sequens, sicuti in speculo apparet tibi tua propria facies. Quod si tibi Deus dabit optatum finem, postea credes mihi, nec te reuelabis mundo.

PARABOLA SEV ÆNIGMA PHILOSOPHICUM, *Coronidis & superadditamenti loco adjunctum.*

EVenit aliquando, cùm per tot annos vitæ meæ nauigarem à Polo Arctico ad Polum Antarcticum, vt singulari Dei nutu eiicerer ad littus magni cuiusdam maris; & licet maris illius

illius mundi aditus & proprietates optimè cognitas & perſpectas haberem, nihilominus inſcius fui, an etiam in illis oris generaretur piſciculus ille Echeneis, quem tot magnæ & paruæ conditionis homines hactenus tam ſollicitè quæſierunt. Dum autem in littore Meloſynas hinc indè natantes cum nymphis conſpicio, feſſus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus variis grauatus, ab aquarum murmure ſomno corripior, & dum ſuauiter obdormiſco, occurrit mihi in ſomnis viſio mirabilis: Video è mari noſtro venerandæ canitiei Senem Neptunum cum tridente egredientem, qui me poſt amicam ſalutationem in Inſulam deducit amœniſſimam. Hæc Inſula pulcherrima verſus Auſtrum ſita erat, ac rebus omnibus ad hominis neceſſitatem, & ad ejuſdem delitias ſpectantes refertiſſima: Virgilij Campus Elyſius vix cum illa potuiſſet comparari. Totum inſulæ littus, vndique virentibus myrtis, cupreſſis, ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia variegatis floribus te-

cta, iucundissimo aspectu, suauissimè redolebant. Colles Vineis, Oleis, & Cedris miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoniorum arboribus referta: Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus singulari artificio intertextis, vtrinque consitæ, gratissimam peregrinantibus præbebant vmbram. Vt paucis dicam, quicquid in toto mundo est, ibi videbatur. Inter ambulandum monstrabantur mihi à dicto Neptuno sub aliqua rupe, latentes duæ illius insulæ mineræ, Auri & Chalybis. Non longè illinc deducor ad pratum, in quo peculiaris Hortus varijs & spectatu dignissimis arboribus plantatus erat: Inter complures Arbores autem ostēdit mihi septem Arbores nominibus insignitas, ac inter has, duas præcipuas alijs eminentiores obseruaui, quarum vna ferebat fructum instar Solis lucidissimi & fulgentissimi, & folia eius erant instar Auri. Altera verò, producebat albissimos Lilijs candidiores fructus, & folia eius erāt sicut Argentum finum: Vocabantur autem hæ Arbores,

res, à Neptuno vna Solaris Arbor, & altera Lunaris. Et quamuis in hac insula omnia ad nutum essent, vnicum tamen ipsi deerat. Aqua non habebatur, nisi magna cum difficultate: Erant quidem multi, qui partim tentabant illuc Aquam Fontis per canales deducere: partim etiam ex varijs rebus eliciebant: sed frustraneus erat attentatus labor, quia illic locorum nullo poterat haberi medio: & si habebatur, inutilis tamen fuit & venenosa, nisi è radijs Solis vel Lunę, quod pauci præstare potuerunt, & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam, nunquam vltra decem partes potuit attrahere: erat enim eiusmodi Aqua mirabilis; & crede mihi, quod oculis meis viderim & palparim Aquę illius niueum candorem, & dum illam aquam contemplarer, valdè miratus sum: Interim fatigatus illa consideratione, euanuit coram oculis meis Neptunus, & apparet mihi vir magnus, cuius fronti, nomen Saturni erat inscriptum. Hic accepto vase hauriebat Aquæ partes decem, & statim de fru-

ctu Arboris Solaris accepit & imposuit,& vidi fructum Arboris consumi & resolui instar glaciei in Aqua calida: quęsiui ex illo, Domine, video rem mirabilem, Aquam esse ferè ex nihilo; video fructus Arboris in illa, adeò suaui calore consumi, ad quid ista? At ille mihi gratiosè respondit: Fili mi, verum est, quòd res hæc est mirabilis, sed ne mireris, ita enim oportet esse. Nam hæc Aqua est Aqua vitæ, habens potentiam fructus arboris huius ita meliorare, vt postea non plantatione aut insitione, sed solo suo odore faciat sibi cæteras sex arbores vniformes. Insuper hæc Aqua est, huic fructui instar fœminæ, in re nullâ possunt arboris huius fructus putrefieri, nisi in hac Aquâ: Et licet fructus per se sit mirabilis, & res pretiosa: attamen si in hac Aquâ putrescit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perseuerantem, cuius sanguis omni Thesauro pretiosior est, habens facultatem sex arbores, quas hîc vides, fertiles reddere, illarúmque fructus melle dulciores proferre. At ego petij, Domine, quomodo

modo fit istud? Dixi tibi, Arboris Solaris fructus esse viuos, dulces; at vbi nunc vnus saltem ex illo saturatur, quādo in hac aqua coquitur, possunt postea mille ex eo saturari. Quæsiui porrò, Domine coquiturne igne forti, & quamdiu? At ille; Aqua ista habet intrinsecum ignem, & si iuuatur calore continuo, comburit tres partes corporis sui cum hoc corpore fructus, & non remanebit, nisi pars minutissima, quæ vix imaginari potest, sed in summa virtute, coquitur sagaci ingenio Magistri, septem mensibus primò, postea decem: Sed interea apparent res variæ, & semper in die quinquagesimo plus vel minus. Adhuc interrogaui: Domine, nonne potest etiam in aliis aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Respondit: Non est nisi hæc vna Aqua, quæ vtilis est in hac regione vel insula: nulla etiam alia Aqua potest penetrare poros huius pomi, nisi hæc; & scito Arborem Solarem etiam ex hac Aqua ortam, quæ ex radiis Solis vel Lunæ vi magneris extracta est. Propterea inter se magnam

habent concordantiam: sed si aliquid peregrini ipsi adderetur, non posset id præstare, quod facit per se: Relinquẽda igitur per se, nihilque ei addatur, nisi hoc pomum: Post decoctionem enim est fructus immortalis vitam habens & sanguinem, quia sanguis omnes arbores steriles facit portare fructus eiusdem Naturæ cum pomo. Rogaui vlteriùs: Domine, Hauritúrne Aqua hæc alio modo, vel habeturne vbique? Et ille, In omni loco est, & nemo sine ea viuere potest; hauritur miris modis, sed ista est optima, quæ extrahitur vi Chalybis nostri, qui inuenitur in ventre Arietis. Dixi; Ad quid vtilis? Respondit, Ante debitam coctionem est summum venenum; sed post coctionem conuenientem summa est medicina, & dat viginti nouem grana sanguinis; quodlibet autem granum octingentos sexaginta quatuor suppeditabit tibi fructus Arboris Solaris. Quæsiui; Nonne vlteriùs meliorari potest? Teste scriptura Philosophica, ait, primùm ad decem, postea ad centum, deinde ad mille, & decem millia

millia &c. poteſt exaltari. Inſtabam; Domine mi: noueruntne multi iſtam Aquam, & habetne nomẽ proprium? Ille clamabat palàm dicens: Pauci nouerunt, ſed omnes viderunt, & vident & amant: habet nomina, ſed, multa & varia; at nomen proprium eius eſt Aqua maris noſtri, Aqua vitæ non madefaciens manus. Petij adhuc: Vtunturne ea alij ad res alias? Vtitur ea, ait omnis creatura, ſed inuiſibiliter. Naſciturne in ea aliquid? interrogaui: At ille: Ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea viuunt: ſed in ea propriè nihil eſt, ſed eſt res quæ ſe miſcet omni rei. Quæſiui. Eſtne ſine hoc Arboris fructu vtilis? Ad hoc dixit. In hoc opere nequaquam, ſiquidem non niſi in ſolo hoc Arboris Solaris fructu melioratur. Incepi rogare, Domine quæſo nomina mihi illam tam manifeſtò nomine, vt nullum poſſim amplius habere dubium. At ille ſublata voce clamauit, vt me è ſomno excitaret, ideò non ampliùs poteram quærere, nec ille vlteriùs mihi reſpondere voluit, nec ego tibi plura dicere poſſum. Cõ-

tentus esto hisce, & crede, quòd non est possibile lucidius loqui. Nam si hæc non percipis, nunquam aliorum Philosophorū libros assequeris. Post Saturni inſperatum ac subitaneum discessum, nouus me sopor inuasit, & denuò mihi forma visibili apparet Neptunus: Præsentem in Hortis Hesperidum congratulatur felicitatem, monstrando mihi speculum, in quo totam Naturam detectam vidi: Post varios vltrò citróq; commutatos sermones gratias ipsi pro exhibitis beneficijs ago, quòd suo videlicet ductu, non solum hunc amœnissimum Hortum ingressus fuerim: verùm etiam in optatissimum Saturni colloquium venerim. Sed quia propter improuisum Saturni discessum difficultates aliquæ quærendæ & inuestigandæ adhuc restarent, rogaui enixè, vt hac exoptata occasione mihi scrupulum eximeret. His autem verbis illum compello, Domine, legi libros Philosophorum affirmantium, generationem omnem fieri per marem & fœminam, & tamen solum fructum arboris Solaris

vidi

vidi in somniis, Saturnum Mercurio nostro imponere, credo etiam tibi vt Domino Maris huius, quòd ista benè scias, responde quæstioni meæ, quæso? At ille, Verum est, fili, omnis generatio fit in mare & fœmina; sed propter distractionem trium Naturę regnorum, alio modo nascitur Animal quadrupes, alio modo vermis. Licet enim vermes habeant oculos, visum, auditum, & reliquos sensus, tamen per putrefactionem producuntur, & eorum locus vel terra, in qua putrefiunt, fœmina est: Ita in opere Philosophico mater est huius rei, repetita toties illa Aqua tua, & quicquid ex ea nascitur, more vermium, per putrefactionem nascitur: Ideò Philosophi Phœnicem & Salamandram crearunt: Si enim è duorum corporum conceptione fieret, esset res morti obnoxia: at quia se tantum reuificat, destructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile. Siquidem mors rerum nil aliud est, quàm separatio vnius ab altero. Et in hac Phœnice ita fit, quòd se vita à corpore corruptibili per se separat.

Insuper quæsiui: Domine mi, suntne diuersæ res rerum vel compositio in hoc opere? At ille: Vnica res est, cui non miscetur aliquid aliud, præterquam Aqua Philosophica tibi in somno aliquoties manifestata, quæ in decuplo esse debet ad vnam corporis partem: Et firmiter ac indubitatè credas, fili, quæ per somnia in hac insula pro more regionis, tibi à me & à Saturno fuerunt patefacta, nullo modo esse somnia, sed purissimam veritatem, quam experientia vnica rerum Magistrà tibi DEI assistentia detegere poterit. Vlterius quærentem sine responso post valedictionem discedens, me à somno excitatum in desideratam Europæ regionem sistit. Et ita tibi etiam, amice Lector, satis hactenus à me dictum sufficiat. Vale.

Soli Trinuno Laus & Gloria.

DIA-

DIALOGVS MERCVRII, ALCHYMISTÆ ET NATVRÆ.

IN illo tempore conuenerunt Chymistæ, & consilium fecerunt, quomodo LAPIDEM PHILOSOPHORVM facere ac præparare deberent, & sic per totam quilibet suam opinionem vt diceret constituerunt. Et concursus ille fuit sub dio in prato quodam die serena quadam. Et multi concordarunt Mercurium esse illius primam materiam, alij Sulphur, alij alia. Sed de Mercurio maxima illorum fuit opinio, præsertim ex dictis Philosophorum, quoniã illi pro vera materia prima habent, & etiam pro prima materia Metallorum: clamant enim Philosophi: NOSTER MERCVRIVS &c. Et cum ita inter se certarent laboribus variis, (quilibet enim illorum expectabat cum deside-

rio & lætitia conclusionem) surrexit interim tempestas maxima cum procellis, nimbis & vento inaudito, qui illam congregationem dispersit in varias prouincias, quemlibet seorsim sine conclusione. Quilibet tamen illorum impressit sibi, qualis debebat esse illius disputationis finis. Cœpit igitur quilibet labores suos sicut prius, vnus in hac, alter in alia re, quærentes LAPIDEM PHILOSOPHORVM, & hoc fit hucusque sine cessatione. Vnus verò illorum memor disputationis, quod necessario in Mercurio quęrendus sit Lapis Philosophorum, dixit ad se: Etiam si non est facta conclusio: tamen in Mercurio laborabo, faciámque ego conclusionem facto lapide benedicto; erat enim homo, qui semper secum solebat loqui, sicut solent Alchymistæ. Cœpit igitur legere Libros Philosophorum, & incidit in Librum Alani, qui de Mercurio tractat, & sic factus est ille Alchymista, Philosophus, sed sine conclusione. Et accepto Mercurio cœpit laborare, posuit illum in vitrum, & dedit ignem.

Mercurius ſicut ſolet, euaporauit. Alchymiſta miſer neſciens naturam, vxorem ſuam verberauit dicens: nemo huc venire potuit præter te, Tu mihi accepiſti Mercurium ex vitro. Vxor flendo ſe excuſat, dicitque tacitè Marito: Facies tu merdam ex his. Accepit Alchymiſta Mercurium denuo, & iterum impoſuit vaſi, & ne vxor acciperet, cuſtodiebat illud. Sed Mercurius ſuo modo iterum euaporauit. Alchymiſta recordatus, quod materiam primam lapidis Philoſophorum volatilem eſſe oporteat, gauiſus eſt valdè, ſibi omnino perſuadens non ſe iam poſſe falli, habita hac materia: cœpit iam audacter Mercurium tractare, didicit poſtea illum ſublimare, calcinare miris modis, iam ſalibus, iam ſulphure, iam metallis, iam mineris, iam ſanguine, iam crinibus, iam aquis fortibus, iam herbis, vrina, aceto, ſed nihil potuit inuenire ad propoſitum ſuum, nihil in orbe intactum reliquit, cum quo non tractaſſet bonum Mercurium. Et cum omnino nihil proficere poſſet, incidit in hoc dictum,

quod in sterquilinio inuenitur. Cœpit Mercurium cũ stercoribus variis tractare, simul & seorsim. Et cum ita fatigatus fuisset, & plenus cogitationũ, obdormiuit. Et in somnis apparuit illi visio: venit ad illum Vir senex, qui salutauit illum & dixit: Amice quid contristaris? Respondit, Libenter vellem facere Lapidem Philosophorum. Tunc ille, Amice ex quibus vis facere Lapidem Philosophorum? ALCHYMISTA. Ex Mercurio Domine. SENEX. Ex quali autẽ Mercurio? ALCH. Non est nisi vnus Mercurius. SEN. Verum est, vnum esse Mercurium, sed variatum varijs locis: vna pars purior altera. ALCH. O Domine, Ego illum scio purgare optimè, aceto & sale, nitro & vitriolo. SEN. Dico tibi, hæc purgatio non est vera, nec Mercurius sic verus est: alium enim Mercurium habent Viri sapientes, aliámque eius purgationem, & sic euanuit. Excitatus è somno Alchymista, cogitabat qualis esset illa visio, cogitabat qualis esse deberet ille Mercurius Philosophorũ: nihil potuit excogitare aliud,

quàm

quàm hunc ſuum Mercurium vulgi. Sed tamen deſiderabat, vt cum illo ſene longius loqui potuiſſet: laborauit tamen aſſiduè, iam & in ſtercoribus animantium, & puerorum, postea & in ſuo proprio ſtercore laborare cœpit. Et quolibet die in locũ vbi viſionem vidit, ibat, vt ſenem illum iterum alloqui poſſet: interdum ſimulabat ſomnum, clauſis oculis iacebat, expectando ſenem. Sed cum venire nollet, putabat illum timere, neque credere quod dormiret, iurabat ergo dicens: Mi Domine Senex, noli timere, certè, ego dormio, reſpice oculos ſi non credis. Et miſer ille Alchymiſta, poſt tot labores & conſumptionem bonorum ſuorum, iam & in delirium cadebat, ſemper de illo ſene cogitando. Et ex illa fortiſſima imaginatione, apparuit illi phantaſma per ſomnum, in forma illius ſenis, & dixit illi: Noli deſperare amice: Mercurius tuus bonus eſt & Materia tua, ſed ſi tibi non vult obedire, cõniures illum, ne ſit volatilis: Tamen & ſerpentes ſolent coniurari, quare & non

Mercurius? & sic discedere voluit senex. At Alchymista ab illo petiit dicens: Domine expecta; & præ clamore excitatus est miser, tamen non sine magna consolatione. Accepit postea vas plenum Mercurio, & cœpit illum miris modis coniurare, sicut illum docuit somnium. Et recordatus est verborum senis, quod dixerit: SERPENTES CONIVRANTVR, & Mercurius pingitur cum serpentibus, cogitauit, certè sic debet coniurari sicut serpens. Et accepto vase cum Mercurio cæpit dicere: VXVX, OSTAS &c. Et vbi debuit esse nomen serpentis, Mercurij posuit dicens. Et tu Mercuri nequissima bestia, &c. Ad quæ verba Mercurius cæpit ridere, & loqui ad Alchymistã dicens. Quid vis quod me turbas mi Domine Alchymista? ALCH. Oho, iam me vocas Dominum quando tibi viuum tango, iam tibi inueni frænum, expecta parum, mox meam cantilenam canes, & cœpit ad illum strenuè loqui, quasi cum ira, Tune es ille Mercurius Philosophorum? MERC. quasi timeret respõdit:

dit :Ego ſum, mi Domine,Mercurius. ALCH. Quare ergo mihi obedire noluiſti? nec te fixare potui? MERC. O magnifice Domine, rogo, parce mihi miſero: neſciui enim, quod ſis tantus Philoſophus. ALCH. Nonne hoc ſentiebas ex meis laboribus, cùm ita philoſophicè tecum procedebam? MERC. Ita eſt mi Domine magnifice, attamen occultare me volui, ſed video miſer, quod me occultare non poſſum coram Domino meo magnificò. ALCH. Iam ergo noſti Philoſophum? MERC. Maximè mi Domine, video dominationem veſtram magnificam, philoſophum eſſe excellentiſſimum. ALCH. (Lætus in corde ſuo dicit,) Certè ego iam inueni, quod quæſiui. Iterum ad Mercurium dicit voce terribili: Nunc Eia, iam ergo eſto obediens, aliàs non bene tecum erit. MERC. Libenter mi Domine, ſi tantum poſſim: nam iam debilis valde ſum. ALCH. Quid iam te excuſas? MERC. Non mi, Domine, ſed langueſco. ALCH. Quid tibi nocet? MERC. Alchymiſta mihi nocet. ALCH. Quid

tu adhuc me rides? MERC. O Domine non, de Alchymista loquor, tu autem Philosophus es. ALCH. O bene, bene, ita est. Sed quid fecit Alchymista? MERC. O mi Domine multa mala fecit mihi, nam commiscuit me miserum rebus mihi contrarijs, vnde non possum peruenire ad vires meas, & sum ferè mortuus: cruciatus enim sum vsque ad mortem ferè. ALCH. O dignus es istis, quia es inobediens. MERC. Nunquam inobediens fui alicui Philosopho, sed ex natura mihi est ridere stultos. ALCH. Et de me quid sentis? MERC. O Domine tu es Vir magnus, Philosophus maximus, tua magnitudine excellis Hermetem. ALCH. Certè ita est ego sum vir doctus, sed me nolo laudare ipse, sed & vxor mea dixit mihi, quod ego sim valde doctus Philosophus, illa hoc cognouit in me. MERC. Credo facile: nam tales oportet esse Philosophos, qui præ nimia prudentia & labore insaniant. ALCH. Age dicas mihi ergo quid faciam tecum? quomodo ex te faciam Lapidem Philosophorum?

MERC.

MERC. O mi Domine Philosophe ego nescio. Tu es Philosophus, ego Seruus Philosophorum, quod illi ex me facere volunt, faciunt, ego illis in quantum possum, obedio. ALCH. Tu mihi dicere debes, quomodo tecum procedere debeo, & si ex te facere possum Lapidem Philosophicū. MERC. Si scis facies, si verò nescis, nihil facies: à me nihil addisces si prius nescis, mi Domine Philosophe. ALCH. Tu mecum ita loqueris, sicut cum aliquo simplici homine, fortasse ignoras, quod ego apud magnos Principes laboraui, & apud illos Philosophus fui. MERC. Facilè credo mi Domine, nam ista optimè scio, adhuc sordeo ex huius laboris mixtura. ALCH. Dic ergo mihi. Tu es Mercurius Philosophorum? MERC. Ego sum Mercurius, si autem sum Philosophorum, te scire oportet. ALCH. Dic mihi solummodo, si tu es verus Mercurius, vel si est alius? MERC. Ego sum Mercurius, sed est & alius. Et sic euanuit. Alchymista clamat, & loquitur, sed nemo respondet illi. Et cogi-

tans inter se dicit: Verè ego sum vir optimus, mecũ locutus est Mercurius, certè me amat, & incœpit iterum laborare diligenter, cœpit Mercurium sublimare, distillare, calcinare, turbizare, præcipitare, soluere miris modis & aquis variis, sed vt prius frustra conatus est, inaniter cõsumpsit sumptus & tempus. Quapropter tandem incipit maledicere Mercurio, & Naturam blasphemare, quod creauerit illũ. Natura verò cùm audiuit ista, vocauit Mercurium ad se, & dixit illi: Quid tu fecisti huic? quid mihi maledicit propter te, & blasphemat me? cur non præstas quod debes? Sed Mercurius modestè se excusat. At Natura iubet vt sit obediens filiis doctrinæ quærẽtibus se. Mercurius promisit se id prę-stiturum, aitque: Mater Natura, sed stultis quis satisfaciet? Natura subridens discessit: Mercurius verò iratus Alchymistæ, etiã ad suũ locum vadit.

Post aliquot dies, incidit in mentem Alchymistæ, quod in laboribus suis aliquid omiserit, iterum ad Mercurium recurrit, & illum cum stercore porcino

porcino commiſcere conſtituit. Sed Mercurius iratus, quod illum ſiniſtrè coram Natura Matre accuſauerat, ad Alchymiſtam ait: Quid tu ſtulte ex me habere vis? cur me accuſaſti? ALCH. Tune es ille, quem ego deſideraui videre? MERC. Ego ſum, ſed nemo me cœcus videre poteſt. ALCH. Ego non ſum cœcus. MERC. Maximè cœcus es, nam teipſum non vides, quomodo ergo me videre debes? ALCH. O iam ſuperbus es, ego tecum modeſtè loquor, & tu ita me contemnis: neſcis fortaſſe, quod ego apud multos Principes laborauerim, & apud illos Philoſophus fuerim. MERC. Ad Principum aulas ſtulti concurrũt, illic enim honorantur, & præ cæteris bene habent. fuiſti tu etiam apud aulam? ALCH. O tu es diabolus, & non bonus Mercurius, ſi tu ita vis loqui cum Philoſophis: nam & prius ita me ſeduxiſti. MERC. Noſtine tu Philoſophos? ALCH. Ego ipſe ſum Philoſophus. MERC. Ecce nobis Philoſophus, ſubridens dicit, & cœpit cũ illo vlterius loqui, dicens: mi Philo-

ſophe, dic ergo mihi, quid quæris, & quid vis habere? facere quid cupis? ALCH Lapidem philoſophorum. MERC. Ex qua igitur materia vis illum facere? ALCH Ex Mercurio noſtro. MERC. O mi Philoſophe, tunc ego diſcedam, quia non ſum veſter. ALC. O tu es non niſi Diabolus, & vis me ſeducere. MERC. Certè mi Philoſophe, tu mihi es Diabolus non ego tibi: nam tu peſſimè me tractaſti more diabolico. ALCH. O quid audio. Certè hic eſt Diabolus: nam ego omnia ſecundum Philoſophorum ſcripta facio, & ſcio optimè laborare. MERC. Optimè ſcis: nã & magis facis, quàm ſcis & legis: Philoſophi enim dixerunt, naturam naturis miſcendam, & extra naturam nihil iubent; tu verò iam me cum omnibus ferè rebus ſordidiſſimis, & ſtercoribus miſces. ALC. Ego nihil facio extra naturam: ſed ſemino ſemen in terram ſuam, ſicut Philoſophi dixerunt. MERC. Seminas me in ſtercus, & tempore meſſis ego euaneſco, tu vero ſtercus metere ſoles. ALCH. Tamen ſic Philoſophi ſcripſerunt,

pſerunt, quod in ſterquilinio materia illorum quæri debeat. *Mercur.* Verum eſt quod illi ſcripſerunt, & tu ad Syllabam intelligis, & non eorum ſenſum & mentem. *Alch.* Nunc video quod tu es Mercurius fortaſſis; ſed non vis obedire mihi. Et cœpit illum iterum coniurare, dicens: y x v x. Sed Mercurius ridens reſpōdit: Nihil proficies, mi Amice. *Alch.* Non fruſtra de te dicunt, quod mirabilis es, & inconſtans ac volatilis. *Merc.* Tu me dicis eſſe inconſtantem, hoc tibi ſic ſoluo. Conſtans ego ſum, conſtanti artifici; fixus fixo animo: ſed tu, & tui ſimiles inconſtantes ſunt, vagantes ex vna re in aliam, ex vna materia in alteram. *Alch.* Dic ergo mihi, ſi tu es ille Mercurius de quo Philoſophi ſcripſerunt, quem cum ſulphure & ſale, omnium rerum principium dixerunt, an verò alius quærendus? *Merc.* Certè fructus ab arbore non procul cadit, ſed ego meam gloriam non quæro: ſum idem qui fui, ſed anni mei diuerſi ſunt. Ab initio iuuenis fui tamdiu, quàmdiu fui ſolus,

Sed iam senior sum, sed idem qui fui ante. *Alch.* Iam mihi places, quod iam senior sis: ego enim semper talem quæsiui, qui sit maturior & fixior, vt eò facilius cum illo conuenire possim. *Merc.* Frustrà me visitas senem, qui me non nosti in iuuentute. *Alch.* Nóne ego te noui, qui te semper miris modis tractaui? vt tu ipse dixisti, & adhuc non desinam, donec perficiam Lapidem Philosophorum. *Merc.* O me miserum! quid sim facturus? qui fortasse iterum cum stercoribus miscebor, iam crucior denuo. O me miserum! rogo te ô Domine Philosophe, noli me tantum porcino stercori miscere: nam al'âs iam peribo, fœtore enim hoc, cogor meam mutare formam. Et quid vis vt amplius faciam? nonne satis crucior à te? nonne obedio tibi? nonne misceo me rebus quibus tu vis? nonne sum sublimis? nonne præcipitatus? nonne Thuibit? nonne Amalgama? nonne masça? quid iam magis à me cupis? meum corpus iam ita flagellatum est, iam sputatum, vt lapis mei possit misereri: ex me habes

habes lac, ex me carnem, ex me sanguinem, ex me butyrum, ex me oleum, ex me aquam, & quod vnquam metallorum aut mineralium id præstare possit, quod ego solus? & non est misericordia mecum. O me miserum! *Alch.* O ho non nocet tibi, tu es nequam, licet te quouis modo inuertas, tu non mutas te, nisi formam tibi fingis, iterum semper redis in primam speciem tuam. *Merc.* Ego facio sicut tu vis, si vis vt sim corpus, corpus sum: si vis vt sim puluis, puluis sum. Nescio quomodo me magis humiliare debeam, quàm cùm puluis & vmbra fio. *Alch.* Dic ergo mihi, quis tu es in centro tuo? & non te plùs cruciabo. *Merc.* Iam cogor tecum ex fundamento loqui. Si vis potes me intelligere, formam meam vides, de hoc tibi non est opus. Sed quod de centro meo interrogas, centrum meum est cor omnium fixissimum, immortale, & penetrans. in illo est requies Domini mei, ego verò ipse sum via & cursor, peregrinus & domesticus, fidelissimus sum omnibus meis socijs,

non relinquo comitantes me, cum illis maneo, cum illis pereo. Sum corpus immortale: morior quidem cùm occidor, ſed ad iudicium coram ſagace iudice reſurgo. *Alch.* Ergo tu es Lapis Philoſophorum? *Mercur.* Mater mea talis eſt, ex illa naſcitur artificialiter vnũ aliquid, frater vero meus qui in arce habitat, in velle ſuo habet, quod Philoſophus vult. *Alch.* Es ne tu ſenex? *Merc.* Mater mea genuit me, ſed ego ſenior ſum matre. *Alch.* Quis Diabolus te poteſt intelligere, cùm mihi ad propoſitum non reſpondeas? ſemper parabolas dicis. Dic mihi, ſi tu es fontina, de qua Bernardus Comes Treuiſanus ſcripſit? *Merc.* Fontina non ſum, ſed aqua ſum, fontina me circundedit. *Alch.* Soluiturne aurum in te cùm aqua ſis? *Mercur.* Quicquid mecum eſt amo, ſicut amicum; & quicquid mecum naſcitur, huic nutrimentum do; & quicquid nudum eſt, alis meis tego. *Alch.* Video ego, quod tecum non eſt loqui, ego alia quæro, tu alia dicis. ſi non vis bene reſpondere, certè iam tecum eo

ad la-

ad labores. *Mercur.* O Domine rogo te, esto mihi misericors, iam libenter dicam quod scio. *Alch.* Dic ergo mihi, si tu times ignem? *Merc.* Ego ipse ignis sum. *Alch.* Et quare igitur ab igne fugis? *Merc.* Spiritus meus cum spiritu ignis amant se, & quo potest comitatur vnus alterum. *Alch.* Et quorsum soles ire, quando cum igne ascendis? *Merc.* Scito, omnis peregrinus semper in patriam suam tendit, & quando illuc vnde egressus est, venit, requiescit, & semper redit sapientior, quàm exit. *Alch.* Reuerterísne iterum aliquando? *Merc.* Reuertor, sed in alia forma, *Alch.* Non intelligo quid hoc est, neque de igne quidquã. *Mercur.* Si quis ignem cordis mei nouit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum esse: & quo diutius igné spiritus cordis mei comedit, pinguior erit, cuius mors postea vita omnium rerum est, quæcunque in hoc regno sunt, vbi ego sum. *Alch.* Esne tu magnus? *Mercur.* Habes me in exemplum, ex mille guttulis vnus ero, ex vno multa millia guttarum do; &

ſicut corpus meum eſt in oculis tuis: Si mecum ludere ſcis, potes me diuidere in tantum in quantum vis, iterum vnus ero: quid igitur ſpiritus(cor meum) intrinſecè, qui ſemper ex minutiſſima parte multa millia profert? *Alch.* Et quo modo igitur tecum facere oportet, vt ita ſis? *Merc.* Ignis ſum intus, ignis eſt mihi cibus, vita verò ignis aër eſt, ſine aëre ignis extinguitur: ignis præualet aëri, propterea non quieſco, nec me crudus poteſt conſtringere aër. adde aërem aëri, vt ſint ambo vnum & teneant pondus, cum igne calido coniunge, temporibus da ad cuſtodiendum. *Alch.* Quid poſtea erit? *Mercur.* Subtrahetur ſuperfluum, reſiduum combures igne, in aquam pones, coques poſtea, coctum ęgrotis in medicinā dabis. *Alch.* Nihil mihi dicis ad meas quæſtiones. Video ego, quod tu me tantum parabolis vis eludere. Vxor, affer ſtercus porcinum, ego iſtum Mercurium nouis modis tractabo, donec mihi dicat, quomodo Lapis Philoſophicus ſit faciendus ex illo. Mercurius auditis hiſce,

ſce, incipit lamentari ſuper Alchymiſta, vaditque ad matrem Naturam, accuſat ingratum laborantem. Natura filio Mercurio credit, qui verax eſt, ira commota, ad Alchymiſtam venit, & illum vocat, heus tu, vbi es? *Alch.* Quis eſt qui me vocat? NATVRA. Quid tu ſtulte cum filio meo agis? cur illi facis tantam iniuriam? cur illum crucias? qui tibi omne bonum facere vult, ſi tantum intelligere velles? *Alch.* Quis Diabolus me increpat, tantum Virum & Philoſophum? NATV. O ſtulte, plenum ſuperbia ſtercus Philoſophorum, noui ego Philoſophos, & omnes Sapientes, quos amo, nam & illi me amant, & omnia mihi faciunt ad placitum: & quo ego non poſſum, illi me iuuant. Vos autem Alchymiſtæ, ex quorum ordine tu quoque vnus es, abſque meo ſcitu, & conſenſu; imò omnia contraria mihi facitis, propterea vobis etiam contrarium euenit. putatis, quod bene filios meos tractetis, ſed nihil perficitis: & ſi rectè conſiderare velitis, non vos illos tractatis, ſed illi

vos tractant: nam vos nihil ex illis facere potestis neque scitis, illi verò ex vobis, quando volunt, faciunt stultos. *Alch.* Non est verum, ego etiam sum Philosophus, & scio laborare bene. fui ego apud Principem non vnum, & fui apud illos Philosophus, quod & vxor mea scit, etiam iam nunc habeo librum manuscriptum, qui erat aliquot centum annis in muro quodam occultus, iam certò sciam facere Lapidem Philosophorum, & etiam hisce diebus reuelatum est mihi per somniũ. O ego soleo vera somnia habere: Vxor tu scis. NATV. Facies sicut fecerunt alij tui collegæ, qui in principio omnia sciunt, & scire se putant, in fine verò nihil. *Alch.* Tamen alij ex te (si tu es vera Natura) solent facere. NATVR. Verum est, sed solummodo hi, qui me nouerunt, qui pauci sunt. Qui me verò nouit, nõ cruciat filios meos, neque me impedit, sed mihi facit ad placitum, & augmentat bona mea, & filiorum meorum corpora sanat. *Alch.* Tamen & ego sic facio. NATV. Tu mihi contraria omnia facis, & contra meam

meam voluntatē cum filiis meis procedis : vbi deberes reuiuificare, tu occidis: vbi figere, tu sublimas : vbi calcinare, tu diſtillas; præſertim hunc mihi obedientiſſimum filium Mercurium, quem tot corroſiuis aquis, tot venenoſis rebus crucias. *Alch.* Tunc ego ſic procedā cum illo ſuauiter per digeſtionem ſolummodo. NATVRA. Bene eſt ſi ſcis, ſin minus, non illi, ſed tibi nocebis ipſe, & ſumptibus tuis: nam idem eſt illi; ita cum ſtercore ſe miſcet ſicuti cum auro, gemma ſemper bona eſt, & ſtercus illam non minuit, etiamſi in illud proijcietur, quādo lauatur, eadem eſt gemma quæ fuit antea. *Alch.* Sed ego libenter ſcirem facere Lapidem Philoſophicum. NATVRA. Ergo non ſic filium meum tractato : ſcito enim, quod ego multos filios & filias habeo, & adſum præſto quærentibus me, ſi ſunt digni. *Alch.* Dic ergo mihi, quis eſt iſte Mercurius? NATVRA. Scito, quod eſt mihi vnus tantum talis filius, vnus ex ſeptem eſt, & primus eſt, ipſe quoque omnia eſt, qui vnus tantum erat:

nihil eſt, & numerus eius integer eſt. In illo ſunt quatuor Elementa, qui tamen non eſt Elementum. Spiritus eſt, qui tamen corpus habet: Vir eſt, & tamen vices fœminæ agit: puer eſt, & viri arma gerit: animal eſt, & tamen alas auis habet. Venenum eſt, & tamen lepram curat: vita eſt, & tamen omnia occidit: Rex eſt, alter tamen poſſidet eius regnum: fugit cum igne, & tamen ex illo paratur ignis: aqua eſt, & non madefacit: terra eſt, & tamen ſeminatur: aër eſt, & viuit aqua. *Alch.* Iam video ego, quod nihil ſcio, ſed non audeo dicere: nam perderem bonam exiſtimationē, & vicinus meus non impenderet amplius in me, ſi ſciret, quod ego nihil ſciam: ego tamen dicam, quod ſcio certè, aliâs nemo vel panem mihi daret: multi enim illorū ſperāt à me multa bona. NATVRA. Etſi in longum pertrahes, quid poſtea erit? interim & vicini quilibet, repetent ſuos ſumptus à te. *Alch.* Alam ſpe omnes quouſque potero. NATVRA. Et tandem quid vltimo? *Alch.* Tentabo tacitè varios labores, ſi ſuccedet

cedet ſoluam: ſin minus, ibo in aliam prouinciam, & hoc idem agam. NATVRA. Et poſtea quid erit? *Alch.* Ha ha ha, ſunt multæ prouinciæ, multi quoque auari, quibus magnam copiam promittam auri, idque breuiſſimo tempore, & ſic dies diem ſequetur, interim aut Rex, aut Aſinus morietur, aut Ego. NATVRA. Laqueus (meritò) tales Philoſophos manet: apage te, & finem tibi, & tali tuæ philoſophiæ, mala cruce, quàm ocyſſimè impone: hoc enim vnico conſilio, nec mihi, nec proximo, nec tibi ipſi fraudi eris.

FINIS.

NOVI LVMINIS CHYMICI

Pars altera.

DE SVLPHVRE ALTERO NATVRÆ PRINCIPIO.

PRAEFATIO.

CVM mihi non liceat, Lector beneuole, apertius quàm alij veteres Philosophi scripserunt, scribere: fortasse scriptis meis non eris contentus. Præsertim cum tot Philosophorum libros alios præ manibus habeas; sed crede, nec mihi etiam libros conscribere opus est, quia ex illis nec commodum, nec vanam ostentationem quæro, ideo nec quis sum, euulgare cupio. Ea quæ tuæ vtilitati iam in publicum tradidi, magis quam satis esse mihi videbantur, reliqua ad Harmoniam, vbi de rebus naturalibus copiosè proposui, releganda destinaui: attamen hortatu amicorum, & hũc tractatum de Sulphure conscribere debui, in quo an ad priora addere aliquid opus est, nescio, imò neque hic etiam si tibi tot Philosophorum scripta non satisfaciunt, satisfaciet; Et

maximè ſi tibi quotidiana operatio naturæ non ſatis exempli eſt, nulla exempla iuuabunt: nam ſi iſta quomodo natura operatur maturo iudicio conſiderares, non opus haberes tot Philoſophorum volumina, quoniam meo iudicio melius eſt ab ipſo magiſtro Natura, quam à diſcipulis diſcere. Satis in præfatione libelli XII. Tractatuum, tum & primo tractatu ibidem habes, quod in arte iſta tot & tāti libri reperiuntur, vt iam inquirentes magis impediant, quàm iuuent, & ita eſſe videtur, quoniam ſcripta Philoſophorum ex tam parua ſchedula Hermetis, in tam magnum labyrinthum maximè erroneum excreuerunt, & in dies ad Eclypſim declinant; Et hoc nō niſi ab inuidis ſcientibus factum eſſe credo; cùm ignorās neſciat quid addi vel ſubtrahi debeat, niſi fortè autoris manus non benè legi poſſit. Si in aliqua ſcientia multum iuuat aut nocet, ſi vnum verbum deeſt, vel ſuperat, illud maximè in iſta.

Ad exemplum: ſcriptum eſt in loco vno: poſtea has aquas ſimul miſceas, alter

alter addidit *non*, parum quidem addidit, & nihilominus totum caput contrarium fecit. Studiosus tamen diligens sciat apem etiam ex venenosis herbis, mel colligere; si enim ad possibilitatem naturæ lectionem dirigit, facile Sophismata superabit, & tamen legere non desinat, quia liber librum aperit. Sed ego ita intellexi, quod libri Geberi, Philos. & quis scit si non & aliorum autorum, veneficiis maximis incantati sunt, ita, vt nullo modo possint nec debeant intelligi, nisi millesima lectione, & hoc ab ingenioso lectore: fatui planè ab illorum lectione excluduntur. Sunt quidem multi qui illum, sicuti & alios Autores interpretantur, sed video explicationē esse difficiliorem textu. Meum consilium est vt in textu maneas, & quicquid legis, omnia ad possibilitatem naturæ applices, & quid sit natura, in primis perquiras. Omnes quidem scribunt, quod res est vilis facilis, communis, & verum quidem est, sed adiungendum fuit, Scientibus. Sciens & inter stercora illam cognoscit, & ignorans etiam

in auro illam esse non credit; & hi omnes qui eiusmodi libros obscuros composuerunt, si artem nescirent, sed ex eiusmodi libris (qui quidem verissimi sunt) artem quærere deberent, illam difficilius inuenirent, quam moderni inquisitores inueniunt: ego mea scripta laudare nolo, ille iudicabit, qui illa ad possibilitatem & cursum naturæ applicabit; & si ex meis scriptis, consiliis, & exemplis, operationē naturæ, & ministros eius, spiritus vitales aërem constringentes, tum & subiecti primæ materiæ cognoscere non poterit, vix ex Raimundo Lullio intelliget: difficile enim est credere, Spiritus habere tantam potentiam in ventre venti. Hanc syluam & ego trāsire coactus sum, & illam quoque multiplicare iuui, tali tamen modo, quòd meæ plantæ veris filiis artis, & huius S. Scientiæ studiosis, per syluam hanc transire volentibus, in signa & quasi lumen ac duces esse debeant; sunt enim meæ plantæ quasi spiritus corporales. Iam enim secula præterierunt, vbi confidentia amicorum floruit;

ruit; & hæc ſcientia oretenus dabatur, iam nonniſi à ſolius Altiſſimi Dei inſpiratione acquiritur, ideò non deſperet diligens ac Deum timens inquiſitor. Si illam quæret, inueniet, quoniam facilius à Deo quàm ab homine impetratur: ille enim eſt immenſæ miſericordiæ Deus, qui neſcit fidentem deſerere, apud illum non eſt reſpectus perſonarum, cor contritum & humiliatum non deſpiciet, qui & mei, eius Creaturarum indigniſſimi, miſertus eſt, cuius potentiam, bonitatem, inexplicabilem miſericordiam, quam mihi oſtendere dignatus eſt, explanare non ſum ſufficiens. At ſi non alias grates dare poſſum, calamo ſaltem non deſinam temporibus porrigere iſta. Sis ergo bono animo, Lector candide, & tibi quoq; hanc gratiam non denegabit, ſi in illo ſpem integram poſueris, illum adorabis & inuocabis, ille tibi aperiet naturæ ianuam, ibi videbis quomodo natura ſimpliciſſimè operatur. Scias pro certo, quod natura ſimpliciſſima eſt, nec delectatur niſi in ſimplicitate; & crede mihi quic-

quid in natura nobilius est, eò etiam & facilius, ac simplicius; quoniam omnis veritas simplex est. Deus altissimus conditor rerum, nihil difficile posuit in natura, si igitur vis esse imitator naturæ, tibi suadeo vt in simplici via maneas naturæ, & omnia bona inuenies. Quod si verò tibi nec mea scripta, nec consilium placet, ad alios Autores ito. Propterea ego non magna volumina scribo, vt in illa non multum expendas, citóque perlegere possis; vt tibi sit ad alios Autores recurrendi tempus, & quærere non desinas, pulsanti enim aperietur. Iam etiam illa tempora adueniunt, in quibus arcana multa naturæ reuelabuntur. Iam illa Monarchia quarta Borealis incipere habet. Iam tempora appropinquant, mater scientiarum veniet, maiora elucidabuntur, quam in his tribus præteritis Monarchiis factum est, quoniam hanc Monarchiam (vt veteres diuinarũt) plantabit Deus per vnum ex Principibus, omnibus virtutibus ditatum, quem fortassè nobis iam tempora produxerunt: Habemus

mus enim in hac parte boreali Principem Sapientiſſimum ac bellicoſiſſimum, quem nullus Monarcharum victoriis ſuperat, humanitate ac pietate nullus excellit. In hac Monarchia Boreali, Deus omnium conditor rerum, maiora arcana ſine dubio in natura elucidabit, quam illis temporibus, vbi aut Paganorum, aut Tyrannorum Principum ſedes fuit. Sed has Monarchias Philoſophi non ſecundum potentiores, ſed ſecundum Cardines mundi numerant. Inprimis Orientalem, poſtea Meridionalem; iam verò Occidentalem habent, & vltimam Septentrionalem in hac parte Boreali expectant, de quibus in Harmonia dabitur. In hac Septentrionali attractiua polari Monarchia, vt Pſalmiſta ait: *Miſericordia & veritas obuiabunt ſibi, pax & iuſtitia oſculabuntur; Veritas de terra orietur, & Iuſtitia de cœlo proſpiciet.* Vnum ouile, & vnus paſtor: Scientiæ multæ ſine inuidia, quod & ego cum deſiderio expecto. Tu quoque Candide Lector, Deum inuoca, time, ama, meáque ſcripta diligenter

lege,&tibi certè diuinare bona. Quod si Deo fauente, natura operante, (cuius imitator sis) ad portum desideratum huius Monarchię appuleris, tunc videbis & iudicabis omnia me tibi bona & vera dixisse. Vale.

DE SVLPHVRE, SECVNDO PRINcipiorum.

SVLPHVR non est postremum inter Principia, quoniam illud est pars Metalli, imò pars principalis Lapidis Philosophorum, & multi Sapientes varia & verissima de Sulphure reliquerunt. Imò ipse GEBER Summę Perfectionis cap. 28. dicit: Per Deum Altissimum ipsum illuminat omne corpus: quoniam est lumen à lumine, & tinctura. Nos autem antequam de illo simus tractaturi, visum est nobis, Primò

Primò originem principiorum describere, præsertim cũ Sulphur pro principali Principiorum antiquitùs habitum est. Vnde autem Principia oriuntur, pauci hucusque ostenderunt, & difficile est iudicare de aliquo Principiorum, sicut & de quauis alia re, cuius origo & generatio ignoratur: quid enim de colore cæcus? Quod igitur antecessores nostri omiserunt, id nos in hoc Tractatu adimplere proposuimus.

Sunt autem Principia rerum, præsertim Metallorum, secundùm antiquos Philosophos, Duo: Sulphur & Mercurius. Secundum Neotericos verò, tria: Sal, Sulphur, & Mercurius. Origo autem horum Principiorum sunt quatuor Elementa, de quorum etiam origine nobis imprimis incipiẽdum est. Sciant ergo studiosi huius S. Scientiæ, quatuor Elementa esse: & quodlibet horum quatuor, habet in suo centro aliud Elementum, à quo elementatur, & hæc sunt quatuor Statuæ Mundi, ex Chao in Creatione Mundi, à Diuina Sapientia separata,

quæ hâc machinam Mundi per suum actum contrarium, in æqualitate & proportione tenent, ac virtutum cælestium inclinatione omnes res infra & super terram producunt, de quibus suo loco: hic ad propositum, primò de propinquiori Elemento Terræ.

DE ELEMENTO TERRÆ.

TErra est Elementum satis dignum in sua qualitate & dignitate. In hoc Elemento alia tria, & præcipuè Ignis requiescunt. Est Elementum præstantissimum ad celandum & manifestandum ea, quæ sibi concredita sunt: grossum est & porosum, graue respectu suæ paruitatis, sed leue respectu suæ naturæ: est etiam Centrum Mundi, tum & aliorum Elementorum. Per eius Centrum transit Axis Mundi vtriusque Poli. Est porosum, vt diximus, sicut spongia, quæ nihil ex se profert. Sed quicquid alia tria in illud stillant & proiiciunt, omnia recipit,

pit, seruanda seruat, manifestanda manifestat: nihil, vt diximus, ex se profert, sed est receptaculum aliorum, & est in quo omne productum manet, ac per calorem motiuum in illo putrefit, ac per eundem, separato puro ab impuro, multiplicatur: quod graue est, in illo occultatur; & leue pellit calor in eius superficiem: est omnis seminis & commistionis nutrix & matrix: nihil quidem aliud præstare potest, quàm tueri semẽ & compositum ad maturitatem vsque. Est frigidum, siccum, temperatur aqua: extra visibile, fixum, intus verò inuisibile & volatile. *Virgo* est ex Creatione *distillationis* Mundi, relictum caput mortuũ, quod aliquando voluntate diuina calcinandum erit, post extractionem sui humidi, vt ex illo noua *Chrystallina* creari possit Terra. Diuisum est etiam hoc Elementum in partem puram, & impuram. Pura vtitur aqua ad res producendas, impura verò in suo globo manet. Est hoc Elementum occultatio & domicilium omnis thesauri. In Centro eius est Ignis Gehen-

nalis, continens hãc machinam Mundi in suo esse,& hoc per expressionem aquæ in aëra, & accenditur Ignis ille per primum Mobile, atque per influentias stellarum causatur, & accenditur: huic obuiat calor solaris aëre temperatus, ad maturandum & adtrahendum ea, quæ iam concepta sunt in suo Centro. Propterea Terra participat cum igne, & est eius intrinsecum, nec purificatur, nisi Igne: & sic quodlibet Elementum suo intrinseco purificatur. Intrinsecum autem Terræ seu Centrum, est summa puritas, mixta Igne, vbi nihil quiescere potest: est enim quasi locus vacuus, in quem alia Elementa suos actus proiiciunt, vt in Libello XII. Tractatuum dictum est: & hæc de Elemento Terræ, quam Spongiam esse diximus, & aliorum receptaculum, quòd ad nostrum propositum sufficit.

DE

DE ELEMENTO AQVÆ.

AQua ęst Elementum grauissimũ, plenũ vnctuosi phlegmatis,& est Elementũ dignius in sua qualitate, extrà volatile, intus verò fixum, frigidũ & humidum est, temperatur aëre: est sperma Mundi, in quo semen omniũ rerum conseruatur: est custos seminis cuiuslibet rei. Sciendum tamen est, quòd aliud est semen,& aliud sperma. Spermatis receptaculum Terra est, seminis verò receptaculum Aqua. Quicquid in aquã stillat aër causante igne, hoc aqua porrigit terræ. Caret interdum Sperma sufficienti semine, ex defectu caloris digerentis illud: Sperma enim semper est in copia, expectãs semen, quod ex imaginatione ignis, per aëris motum portat in matricẽ: & interdum, deficiente semine, intrat sperma; sed exit iterum absque fructu: de quibus aliquãdo in tertio Principiorũ, SALIS Tractatu, latius. Accidit sæpissimè in Natura quòd Sperma cum suffi-

cienti semine matricẽ intrat; sed matrix indispośita, repleta peccantibus sulphuribus, aut plhegmatibus, non concipit, nec fit hoc quod debuit. In hoc Eleméto etiã nihil propriè est, nisi vt in Spermate esse solet: delectatur maximè motu proprio, qui fit per aërẽ, & est miscibile rebus, propter superficiale corpus volatile. Est, vt diximus, receptaculum vniuersalis seminis: facilè in illo terra purificatur, & resoluitur: & aër in illo cõgelatur, ac coniungitur illi. In profundo menstruũ Mũdi est, quod aër penetrãdo, virtute caloris, trahit secum, vaporẽ calidũ, qui causat generationem naturalẽ earum rerum, quibus terra imprægnata est, sicut matrix; & quando matrix debitam portionem seminis accepit, sit quid sit, iam progreditur, naturaque operatur sine intermissione, vsque ad finem; residuũ verò humidum, seu Sperma, cadit ad latus, & agente calore in terrã putrefit, illud ad latus reiectum, & ex illo postea generantur res aliæ, interdũ varię bestiolę ac vermiculi. Posset quidem sagacis ingenij artifex in hoc Ele-

mento,

mento,ſicut ex ſpermate, varia videre Naturæ miracula: ſed opus eſſet illud Sperma accipere,in quo eſt iam imaginatũ ſemẽ aſtrale,certi ponderis: quia Natura facit & producit ex prima putrefactione res puras; ſed ex ſecunnda putrefactione multò puriores,ac multò digniores,& nobiliores,vt habes exemplum in ligno vegetabili: vbi in prima cópoſitione Natura facit lignũ, quando autem illud poſt maturitatem corrumpitur,putrefit, & generãtur ex illo vermes, & aliæ beſtiolæ vitam & viſum habentes:Manifeſtũ autem eſt, quod ſenſibile ſemper dignius eſt vegetabili: nam ad ſenſibilium organa multò ſubtilior ac purior materia requiritur. Sed ad propoſitũ. Hoc Elementũ eſſe menſtruũ Mundi, & trifariã diuiſum dicimus;Nempe purũ,purius, ac puriſſimum. Ex eius puriſſima ſubſtantia cæli creati ſunt, purius etiã in aëra reſolutũ eſt,purũ autẽ ſimplex & groſſum in ſua ſphæra remãſit,& ordinatione Diuina,Natura operãte,cuſtodit omnem rẽ ſubtilem,Vnũ globũ cum Terra efficit: habet etiã ſuum cẽ-

trum in corde maris: vnã axim polarẽ cũ Terra habet, per quam omnes cursus & fontes aquarũ exeunt, quæ postea in magna flumina excrescunt. Per eiusmodi egressiones aquarum Terra conseruatur à cõbustione, & cum hac humectatione deportatur semen vniuersale per poros vniuersę terrę, quod motus & calor faciunt. Manifestũ autem est, quòd omnes cursus aquarum, in cor maris reuertũtur, sed quò postea perueniunt, non omnibus constat: sunt enim aliqui, qui credunt omnia flumina, aquas, & scaturigines, quæ cursum suum in mare habent, ex astris generari, qui cùm aliam rationem, cur illis mare nõ excrescit, nesciunt, dicũt in corde maris has aquas consumi. Sed hoc in Natura locũ nõ habet, sicut de pluuiis ostendimus. Astra quidẽ causant, sed non generãt; cùm nihil generatur, nisi in suo simili eiusdem speciei: astra verò sunt ex igne & aëre, quomodo igitur generabunt aquas? Et si hoc ita esset, quòd quædam stellæ aquas generarent, tunc necessariò & alię terram generassent, tum & aliæ alia Elementa:

menta: quoniã hæc machina Mundi quatuor Elemẽtis ita detinetur, vt vnũ aliud minima etiam particula non excedat, sed in æquilibrio virtutibus certant; aliâs si vnum aliud excederet, ruina sequeretur. At tamen maneat, qui vult, in sua opinione; nobis ita in lumine Naturæ datum est, quòd istis quatuor Elementis eorum æqualitate à summo Creatore proportionata, hęc machina Mundi conseruatur, & vnũ aliud in sua operatione non excedit. Sed aquę super fundamẽtis terræ, tanquam in dolio aliquo ab aëris motu continentur, & versus Polũ Arcticũ ab eo constringuntur quia non datur vacuum in mundo; hac de causa est in centro terræ ignis gehennalis caliditatis, quem Archeus naturæ gubernat. Nam in principio Creationis mundi Deus Opt. Max. ex illo confuso Chao inprimis quintã essentiam Elementorũ exaltauit, & facta est plus vltra, postea ignis purissimam substantiã ad locandã SS. Maiestatem suã super omnia eleuauit, ac in suis terminis posuit & firmauit in centro Chai voluntate im-

mensæ sapiĕtiæ diuinæ, accensus est ignis ille qui postea illas aquas purissimas distillauit. Sed quia iam ignis ille purissimus, firmamentũ cum throno Dei altissimi obtinuit, aquæ sub illo manserunt, ac in cælos sub illo igne cŏdensatæ sunt, & vt fortius firmarĕtur, ignis iã grossior priore distillauit, causante semper illo igne centrali qui in Sphæram ignis sub aquas remansit, & sic aquæ inter duos ignes in cœlos cŏgelatæ & compressæ sunt; sed ignis ille Centralis non cessauit, sed distillãdo vlterius, aquas etiã alias minus puriores in aërem resoluit, qui etiã sub Sphæra ignis, in Sphæram propriã remansit, & ab ignis Elemento tanquã à fortissimo fundamĕto circumdatur; & sicut aquæ cœlorũ non possunt transgredi ignĕ illum supercęlestĕ, ita ignis elementũ non potest transgredi aquas cælorũ, nec etiã aër potest trãsgredi & exaltari super ignis elementũ: aqua verò cum terra in vnũ globum remãsit, quoniã nŏ habet locum in aëre, excepta illa parte quam ignis in aërĕ resoluit propter fortificationĕ quotidianã huius

huius machinæ mundi. Si enim fuisset vacuũ in aëre, tunc aquæ omnes distillassent, & in aërem resoluerentur: sed iã aëris Sphæra plena est, quæ semper ex aquis per continuum calorem centralem distillando adimpletur, ita vt cæteræ aquæ ab aëris cõpressione circa terram voluantur, & cum terra mũdi centrum teneăt. & hæc operatio fit de die in diem, & sic etiam hic mũdus de die in diem fortificatur, & incorruptus mansurus est naturaliter, excepta Altissimi conditoris absoluta volũtate; quia ille ignis centralis nõ cessabit motu vniuersali, & influentia cœlestiũ virtutum accendi, ac aquas calefacere, nec aquę cessabunt resolui in aërẽ nec aër cessabit cõprimere residuũ aquarum cum terra, ac ita in centro continere, vt nõ possint moueri ex suo centro: & sic naturaliter hic mundus à sũma sapientia diuinà factus est & cõtinetur, & sic ad exẽplum huius omnia in mundo naturaliter fieri necesse est. Hanc creationẽ huius machinæ mundi, voluimus tibi elucidare, propterea vt scias quod quatuor elementa habẽt

ſympathiam naturalem cum ſuperioribus, quia ex vno chao eadē ſunt: ſed à ſuperioribus gubernātur ſicut à dignioribus, inde & in hunc locū ſublunarē hæc obedientia deuenit. Sed ſcias iſta omnia à Philoſopho naturaliter inuenta eſſe, vt ſuo loco declarabitur. Nunc ad propoſitum de aquarū curſibus fluxúque & refluxu maris, quomodo per axem polarem ab vno polo ad alium feruntur. Duo ſunt Poli, vnus Arcticus in parte ſuperiori Septētrionali, alter verò Antarcticus, ſub terra in parte meridionali. Polus Arcticus habet vim magneticam attrahēdi, Polus verò Antarcticus habet vim magneticam expellendi, quod nobis natura in magnete exemplum oſtendit: Trahit igitur polus Arcticus aquas per axem, quæ cum intrauerunt, iterū per Poli Antarctici axem erūpunt: & quia aër non permittit inæqualitatem, coguntur iterum ad Polum Arcticū, cētrum ſuum, reuerti, & ita cōtinuè curſum ſuū obſeruare. In quo curſu à Polo Arctico ad Polum Antarcticū per mediū ſeu axem mūdi, per poros terræ diffundun-

diffunduntur, & sic secundum maius & minus scaturigines oriuntur, & postea in flumina excrescunt cōgredientes, ac iterum illuc vnde egressæ sunt, reuertuntur, & hoc motu vniuersali incessabiliter fit. Has aquas aliqui, vt diximus, ignorantes motū vniuersalē & polorum operationes, in corde maris consumi, & ab astris generari dicunt, quæ nihil materiale producunt nec generāt, nisi quod virtutes imprimunt & spirituales influentias, quæ tamen non dant pōdus. Aquæ igitur non generantur, sed ex Centro maris per poros terræ in vniuersum mundū egredi scito; ex istis fundamētis naturalibus Philosophi inuenerūt varia instrumenta ac ductus aquarum & fontanas, cum scitur naturaliter aquas nō altius ascendi posse, nisi vt egrediūtur; & nisi ita esset in natura, ars nequaquā potuisset, quia ars imitatur naturā, & quod in natura non est, per artē nō succedit: aqua vt diximus non altius ascendit, nisi vt assumitur. Exemplum habes illud instrumentum, quo vinū ex dolio euocatur; Conclusiuè igitur

ſcias, non ex aſtris ſcaturigines generari, & omnes exitus aquarum, ſed ex Centro maris quo iterum recurrũt, ac ſic motum continuum obſeruãt. Si enim hoc non eſſet, nihil omninò neq; in terra neque ſuper terram generaretur, imò ruina mundi ſequeretur. Verũ ne obijciatur quod in mari omnes aquæ ſalſæ ſunt & aquæ ſcaturiginum dulces: rationẽ eſſe ſcito, quod aqua illa per poros terræ diſtillatur & multa milliaria per anguſta loca ac per arenas trãſiens, amiſſa ſalſedine, dulcoratur: ad cuius exemplum Ciſternæ inuentæ ſunt. Sũt etiam in aliquibus locis pori & meatus maiores & largiores per quos ſalſa aqua erumpit, vnde poſtea ſalis fodinæ, & fontanæ habentur, vt Hallæ in Germania: In aliquibus etiã locis calido cõſtringuntur & ſal in arenis relinquitur, aqua verò in alios poros ſudat, vt in Polonia VVieliciæ, & Bochniæ. Sic etiã cũ aquę per loca calida ſulphurea, continuo ardẽtia tranſeunt, incaleſcunt, vnde Thermæ oriuntur; ſunt enim in viſceribus terræ loca in quibus natura mineram

ſulphu-

ſulphuream diſtillat, ſeparátque, vbi ab igne cẽtrali illa accenditur. Per hęc loca ardentia aqua curiens ſecundum propinquitatem & remotionem magis minuſve incaleſcit, & ſic inſuperficiem terræ erumpit, ac ſulphuris ſaporem retinet, ſicut omne iuſculum à ſua decoctione carnium. Eodem modo fit cum aqua per loca mineralia, ſiue cuprea, ſiue aluminoſa tranſiens, eorum ſaporem acquirit. Talis igitur eſt diſtillator, conditor omnium rerum, in cuius manu hoc diſtillatorium eſt, ad cuius exemplum diſtillationes omnes à Philoſophis inuentæ ſunt, quod ipſemet altiſſimus Deus ac miſericors, abſque dubio, hominibus inſpirauit, qui poterit, quãdo erit ſancta eius voluntas, aut ignẽ centralem extinguere, aut vas frangere, & erit omniũ finis Sed cum eius bonitas in melius tendat, exaltabit aliquando SS. Maieſtatẽ ſuam, & ignem illum omnium puriſſimũ, qui aquis cælorũ in firmamentũ eſt, altius extollet, dabitque gradum fortiorem igni Centrali, vt & omnes aquæ in aëra eleuentur,

& calcinabitur terra; & ita ignis, consumpto omni impuro, reddet subtiles, circulatas in aëre aquas, purificatæ terræ, atque sic multo nobiliorē mūdum (si alias licet philosophari) efficiet. Sciāt ergo omnes huius artis inquisitores, quod terra & aqua vnū globum habent, & omnia simul faciunt, quia sunt Elementa tāgibilia, in quibus alia duo occulta operantur. Ignis cōseruat terrā ne submergatur, vel dissoluatur: aër conseruat ignem, ne extinguatur: aqua conseruat terrā ne comburatur. Hæc ad propositū nostrum visum est nobis vtile describere, vt studiosi sciāt in quibus fundamenta Elementorum cōsistāt, & quomodo Philosophi eorū actus cōtrarios obseruauerunt; ignem cum terra, aërem cū aqua copulantes: licet quādo aliquid nobile voluerunt, ignem in aqua decoxerūt, animaduertētes quod sanguis vnus altero purior, sicut & lacryma purior est vrina. Sufficiat igitur tibi quod diximus. Elemētum aquæ sperma ac mēstruum mundi esse, tum & receptaculum seminis.

DE

DE ELEMENTO AERIS.

AEr est elementum integrum, dignissimũ in sua qualitate, extrà leue & inuisibile, intus verò graue, visibile & fixum. Est calidum & humidum, temperatur igne, est dignius terra & aqua. Volatile quid est, sed fixatur, & quando fixum est, penetrabile reddit omne corpus. Ex eius purissima substantia, creati sunt Spiritus vitales animalium; minus purũ, in aëris propriã Sphæram eleuatũ est, residuum verò pars eius grossior, remãsit in aqua, quæ cum aqua circulatur sicut ignis cum terra, quia amici sunt. dignissimũ est vt diximus, & illud est verus locus seminis omniũ rerum. In illo ita semen imaginatur sicut in viro, quod postea motu circulatiuo proijcitur in sperma suum. Habet hoc Elementum formã integritatis, ad distribuendum semen in matrices per sperma & menstruũ mundi: in illo etiã est Spiritus vitalis omnis creaturæ, per omnia viuens, penetrans, & constrin-

gens semen. aliis Elementis sicuti vir vxoribus.ille nutrit ea, ille impregnat, ille conseruat ea; & docet hoc indies experientia, quod hoc Elemento non solum Mineralia, animalia vel vegetabilia, verùm etiam alia Elementa viuunt. Videmus enim omnes aquas putrefieri, ac sordescere, si non habent recẽtem aërem: Ignis quoque extinguitur, si illi adimitur aër: Inde sciunt Alchymistæ ignem per aërem distribuere in gradus, & secundum mensurã aëris registra sua ordinãt: Terrę quoque pori cõseruãtur aëre: In summa tota structura mundi aëre cõseruatur. etiam in animalibus, Homo necatur cui adimitur aër, &c. in orbe nihil cresceret, si non esset vis aëris penetrantis & alterãtis, attrahẽtísque secum nutrimentũ multiplicatiuũ. In hoc Elemento est imaginatum semen virtute ignis, quod cõstringit menstruũ mundi, illa vi occulta, vt in arboribus & herbis, cũ per poros terræ ac spiritualis caloris, exit sperma cum semine, & virtus aeris in proportione constringit illud, & congelat guttatim, & sic de die in diem, de

gutta in guttā, crescendo arbores magnæ eriguntur, sicut, in li. XII. Tractatuum, tractatum est. In hoc Elemento sunt omnes res integræ, per imaginationē ignis, & est plenum virtutis diuinæ: In illo namque inclusus est Spiritus Altissimi, qui ante creationem ferebatur supra aquas, teste sacra Scriptura, *& volauit super pennas ventorū*. Si igitur ita est, sicuti est, quod Spiritus Domini in illo ferebatur, quid dubitas, quod de virtute sua diuina in illo reliquit? Nam hic Monarcha solet ornare habitacula sua, ornauit enim hoc Elementum Spiritu vitali omnis creaturę. In illo namq; est semen omnium rerū dispersarum, cui à creatione statim vis illa magnetica (vt supra diximus) à summo opifice inclusa est, quā si non haberet, non posset attrahere quicquam de nutrimento: sed sic semen in sua parua quātitate relinqueretur, nec cresceret nec multiplicaretur; sed sicut lapis magnetis trahit ad se ferrū durum, ad exemplum poli Arctici trahētis ad se aquas, vt in Elemēto Aquę scripsimus, sic aër per magne-

tem vegetabilem, qui in femine eſt, trahit ad ſe nutrimentũ menſtrui mũdi, id eſt aquæ. Iſta omnia fiunt aëre, nam ille eſt dux aquarum, eiúſque vis incluſa eſt occulta in omni ſemine ad attrahendum humidũ radicale, & hęc virtus eſt, vt ſupra diximus, in omni ſemine ſemper pars 280. vt in tractatu, XII. Tractatuũ, tibi oſtendimus. Si igitur aliquis vellet eſſe bonus plãtator arborum, animaduertendũ eſt illi, vt cuſpidẽ attractiuũ verſus partem Septentrionalem vertat, ſic nũquam fruſtrabitur labore. quoniã ſicut Polus Arcticus aquas, ita punctum verticale ſemen trahit ad ſe, & quilibet cuſpis attractiuus correſpondet illis: habes exemplũ in omni ligno cuius cuſpis attractiuus naturaliter ad pũctum verticale tendit, & trahitur ab illo. Nã fiat lignum quodcunque æqualiter elaboratum, ſi vis ſcire quis cuſpis eſt ſuperior, pone illud in aquam, ac ſubmergatur (extra tamen ſuã longitudinẽ) videbis ſemper cuſpidẽ illum prius ex aquis emergere, quam eius oppoſitam partẽ, neſcit enim natura errare in

ſuo

suo officio de quibus latius in Harmonia, de vi magnetica (quamuis de magnete facilè is poterit, cui natura metallorũ cognita est) tractabitur. hic nos dixisse sufficiat, Elementũ hoc esse dignissimum in quo est semen & spiritus vitalis seu domicilium animæ omnis creaturæ.

DE ELEMENTO IGNIS.

IGnis est elementũ purissimum & omnium dignissimũ, plenũ adhęrentis vnctuosæ corrosiuitatis, penetrans, digerens, corrodens, maximè adhærens, extra visibile, intus verò inuisibile, fixissimum, est calidum & siccum, & temperatur terra. eius omnium purissima substantia & essentia, cũ Throno Diuinę Maiestatis, in creatione primum eleuata est, quando aquę cęlorũ firmatæ sunt, vt in Elemento aquæ diximus: ex minus purissima eius substãtia Angeli creati sunt: ex minus puriori cũ purissimo aëre mixta, luminaria

& ſtellæ creatę ſunt: minus purum adhuc in Sphærã ad concludendũ & ſubleuãdum cœlos erectũ eſt: impura verò & vnctuoſa in centro terræ, ad cõtinuãdum motus operationẽ à ſummo Creatore ſapientiſſimo relicta & incluſa eſt, quam nos gehennã vocamus. Omnes hi ignes diuiſi quidẽ ſunt, ſed habẽt adinuicem ſympathiã naturalẽ.

Hoc elementum eſt omniũ quietiſſimum ac ſimile currui, cũ trahitur currit, cum nõ trahitur ſtat quietè. Ineſt etiam omnibus rebus imperceptibiliter. In illo ſunt rationes vitales & intellectus, quæ diſtribuuntur in prima infuſione vitæ humanæ, & hæ dicũtur anima rationalis, qua ſola homo à cæteris animalibus differt, & Deo aſſimilatur. Hæc anima eſt ex illo puriſſimo igne elementali, in ſpiritum vitalẽ diuinitus infuſa, propter quã homo poſt creationem omnium rerũ in particularem mundum ſeu microcoſmũ creatus eſt. In hoc ſubiecto omniũ rerum Creator Deus, ſedem & Maieſtatem ſuã poſuit, ſicut in puriſſimo & quietiſſimo ſubiecto, quod à ſola volũtate

ac

ac immensa sapientia diuina gubernatur. Propterea abhorret Deus omnem impuritatem, nihil sordidum, cōpositum, maculatū, appropinquare potest Deo; ideò nullus mortaliū Deum videre nec accedere naturaliter potest: nā ignis ille qui est in circumferentia diuinitatis, in quo deportatur sedes & Maiestas Altissimi, est ita intensus, vt nullus oculus illum penetrare possit, quoniā ignis nō patitur accedere cōpositum, ignis enim omnis compositi mors est, & separatio. Quietissimū subiectum illud esse diximus (quoniā est) alias sequeretur, (quod & cogitare absurdum est) Deum quiescere nō posse, est enim quietissimi silentij, plus quā mens humana imaginari potest. Habes exemplū in silice, in quo ignis est, & tamen nō sentitur, nec apparet donec motu excitatur & accenditur in illo vt appareat; ita ignis ille in quo locata est SS. Maiestas Creatoris nostri, nō mouetur nisi propria volūtate Altissimi excitetur, & sic deportatur quo est S. Voluntas eius. Fit enim voluntate supremi conditoris, motus vehemē-

tiſſimus & terribilis. Habes exemplũ, quando aliquis Monarcha huius mũdi in ſua pompa ſedet, qualis circa illũ quies? quale ſilentium? & etiãſi ex ſuis aulicis aliquis mouetur, motus tãtum vnius & alterius particularis eſt, qui non conſideratur. Sed quando Dominus ipſe mouetur, fit rumor & motus vniuerſalis, tũ omnis aſſiſtentia mouetur cum illo. Quid igitur quãdo ſupremus ille Monarcha, Rex Regũ ac Cõditor omnium rerũ (ad cuius exemplũ principes mũdi conſtituũtur in terris) mouet authoritatẽ? qualis motus? qualis tremor, quãdo circa illum mouetur tota aſſiſtentia cæleſtis exercitus? Sed quęret aliquis quomodo iſta ſcimus, cũ cæleſtia ab humano intellectu abſcondita ſint. Quibus reſpõdemus, omnibus Philoſophis iſta manifeſta eſſe, imò ipſa incõprehenſibilis ſapiẽtia illis inſpirauit, omnia ad exemplũ naturæ creata eſſe, & ex illis arcanis naturã retractum habere ac operari, nihilque fieri in terris, niſi ad exemplum cæleſtis monarchiæ, quod ex Angelorũ varijs officijs habetur. Sic etiã non

naſcitur

nascitur nec generatur quicquam, nisi naturaliter. Omnes humanæ inuétiones, imò & artificia, quæ aut sunt aut erunt nō nisi ex fundamentis naturæ proueniūt. Voluit Altissimus Creator omnia naturalia homini manifestare, propterea & ipsa Cælestia naturaliter facta nobis ostendit; ex quibus eo melius eius absoluta ac incōprehensibilis potétia & sapiétia cognosceretur; quæ omnia Philosophi in lumine naturæ sicut in speculo videre habēt; propterea hanc scientiā, non auri vel argéti cupiditate, sed cognitione, non solum omnium rerum Naturalium, sed & ipsius Creatoris potentiæ, magni æstimarunt, & de his quam parcissimè & non nisi figuratiuè loqui voluerūt ne mysteria diuina per quæ natura elucidatur, indignis patefiant, quod tu, si teipsum scire noueris, & nō es duræ ceruicis, facilè comprehendere possis, qui ad similitudinem maioris mundi, imò ad ipsius Dei imaginem creatus es. Habes in tuo corpore Anatomiam totius mundi; habes in firmamentum quintā essentiā quatuor Elementorū, ex Chao

ſpermatum in matricem extractam,& in cutem *plus vltrà* constrictam: habes puriſſimũ ſanguinẽ loco ignis, in quo ſedes animę (vice Regis) ſpiritu vitali locata eſt: habes cor loco terræ, vbi ignis centralis cõtinuò operatur, & hãc machinã Microcoſmi in ſuo eſſe continet. Habes polum Arcticũ, os; habes aluum Antarcticũ, & omnia mẽbra cœleſtibus correſpondent; de quibus in Harmonia noſtra aliquando latius relinquemus, in Capitulo de Aſtronomia, vbi ſcripſimus quomodo Aſtronomia ars, facilis, naturalis, quomodo aſpectus planetarum & ſtellarum cauſant, & quare ex aſpectibus de pluuijs & alijs euentibus prognoſticatur, quod hic lõgum eſſet recenſere, & omnia iſta ſunt ſibi concatenata, & naturaliter fiunt, Deitatem tantum aliqua adimplere: quod veteres omiſerunt, diligenti ſtudioſo huius arcani, indicare voluimus, vt illi tanto clarius incomprehenſibilis potentia Altiſſimi Dei ad Cor perueniat, & ille illum eo ardentius amet & adoret. Sciat ergo inquiſitor

huius

huius S. Sciētiæ quod anima in homine mundo minori, Microcosmo, Dei Creatoris sui locū tenēs, seu vice Rex est, quæ in spiritu vitali in sāguine purissimo locata est. Illa gubernat mentē, mens verò corpus, quando anima aliquid cōcipit, mens omnia scit, & mētem omnia mēbra intelligunt, & parēt mēti ac expectant cum desiderio adimplere voluntatē. Corpus enim nihil scit, quicquid in corpore fortitudinis siue motus est, mens facit ista, corpus tantū est menti sicut instrumenta alicuius artificis. Anima autē qua homo à cæteris animalib. differt, illa operatur in corpore, sed maiorē operationē habet extra corpus, quoniā absolutè extra corpus dominatur, & his differt ab animalibus, quæ tantū mentem & non animā deitatis habēt. Sic quoque Deus & conditor rerum, dominus & Deus noster operatur in hunc mundū ea quę ad mundi necessaria pertinēt, & in his includitur mundo, vnde Deū vbique esse credendū. Excluditur autem illa sua immensa sapientia, extra corpus mūdi qua operatur extra illū,

&c alia multò altiora imaginatur quã corpus mundi concipere poteſt; & iſta ſunt extra naturam, ſolius Dei ſecreta: ſicut eſt exemplum in anima, quæ extra corpus multa profundiſſima imaginatur & hiſce aſſimilatur Deo, quibus extrã ſuum mundũ operatur extra naturã, licet & iſta ſunt adhuc ſicut cãdela accenſa erga meridianam lucẽ, quoniam anima imaginatur ſed non exequitur niſi in mẽte, Deus verò omnia eodẽ momento quo imaginatur efficit; ſicut anima imaginatur eſſe Romæ vel alibi quidquid fit, in ictu oculi, ſed mente tantum, Deus verò talia eſſentialiter facit, qui omnipotẽs eſt. Nõ eſt ergo Deus incluſus mũdo, niſi vt anima corpori, ſeparatã habet ſuã abſolutam poteſtatem, ſic etiã anima cuiuſcunque corporis eſt, abſolutã habet & ſeparatam potentiã alia facere quam corpus concipere poteſt, maximã ergo habet poteſtatẽ in corpus ſi vult, alias fruſtra eſſet noſtra Philoſophia. Ex his igitur diſce cognoſcere Deum, & ſcies quibus differt Creator à Creatis. Tu ipſe maiora cõcipere poteris

poteris, cùm iam à nobis portã apertã habes. Sed ne nobis hic tractatus excrescat, ad propositũ accedamus. Diximus supra, Ignis Elemẽtũ quietissimũ esse, quod motu excitatur, quã excitationẽ nouerunt viri sapiẽtes. Omnẽ generationẽ & eiusdẽ corruptionẽ Philosopho necesse est scire, cui nõ solum Creatio cœli manifesta est, sed etiã omniũ rerũ cõpositio & cõmixtio: sed licet omnia sciunt, nõ tamẽ omnia possũt. Scimus quidẽ cõpositionẽ hominis in omnibus qualitatibus, animam tamẽ infundere nõ possumus, quoniã hoc mysterium est solius Dei, & eiusmodi infinitis mysterijs superat omnia, cum ista sunt extra naturam, non sunt adhuc in dispositione naturæ: natura non prius operatur, nisi quãdo illi materia porrigitur. Prima materia à Creatore, secunda à Philosopho. In operatione verò Philosoph. natura habet excitare ignem, qui à Creatore occultè in centrum cuiuslibet rei inclusus est; talis ignis excitatio fit per velle naturæ, aliquando per velle sagacis artificis naturã disponentis, naturaliter

enim omnes impuritates & pollutiones rerum purgãtur igne. Omne compositum soluitur igne: sicut aqua lauat & purgat omnes res imperfectas quæ nõ sunt fixæ, sic ignis purgat omnes res fixas & per ignẽ perficiuntur. Sicut aqua omne solutum coniungit, ita ignis omne coniunctũ separat & quod suæ naturæ & proprietatis est optime purgat & augmentat, non quidẽ in quãtitate sed in virtute: agit hoc Elementũ miris modis occultè in alia Elementa ac in omnes res. sicut enim anima est ex illo purissimo, ita vegetabilis est ex Elemẽtali quod à natura gubernatur. Agit hoc Element. in Centrũ cuiuslibet rei, hoc modo: natura dat motum, motus excitat aerẽ, aër ignẽ, ignis verò separat, purgat, digerit, colorat, & maturescere facit omne semen, maturumque expellit per sperma in loca & matrices, loca pura vel impura, calida magis aut minus, sicca vel humida & secundum dispositionẽ matricis, seu loci variæ res producũtur in terra, cuius etiam in libello XII. Tractatuũ de matricibus mentio facta est, quot loca

tot

tot matrices esse.Ita cōditor omnium rerum Altissimus Deus,omnes res cōstituit & ordinauit,quod vna cōtrariatur alteri,& tamē vt mors vnius sit vita alterius: quod vnum producit alterū consumit,& aliud ex hoc & quiddā nobilius naturaliter producitur,ac hisce conseruatur æqualitas Element.& sic cōpositi:omnium rerum præsertim viuentiū separatio mors naturalis est, propterea naturaliter hominē mori oportet;quia cum homo ex quatuor Elementis est cōpositus, subest separationi,cum omne cōpositum separatur naturaliter. Sed hæc separatio humanę Cōpositionis, in die Iudicij tātum fieri debuit: nā in paradiso homo immortalis erat, quod omnes Theologi, & ipsa Sacra scriptura testatur,rationē tamen sufficientē immortalitatis nullus Philosophus hucusq; ostendit,quā huius scientiæ S.inquisitori scire conuenit, vt videre possit, quomodo ista omnia naturaliter fiunt, & facillimē intelligi possunt. Verum & verissimū est,omne cōpositum huius mūdi corruptioni subesse ac separari posse,quę

ſeparatio in regno animali mors appellatur, homo autẽ cum etiã ex quatuor Elemẽtis cõpoſitus & creatus ſit, quomodo immortalis eſſe poterat? hoc naturaliter fieri, credere difficile eſt, imò ſupra naturale aliquid hucúſque habetur; Deus tamẽ Philoſophis viris bonis ante complura ſecula hoc naturaliter eſſe inſpirauit, quod tu à nobis ſic accipe.

Paradiſus erat & eſt locus talis à sũmo cõditore rerum ex veris Elemẽtis, nõ Elemẽtatis, ſed puriſſimis, temperatis, in ſumma perfectione anatiſatis, creatus, & omnia quæcunq; in Paradiſo ſunt, ex ijſdem Elementis creata & incorrupta; ibi etiam homo creatus eſt, ex ijſdem incorruptis Elemẽtis, iuſta æqualitate anatiſatis conſtitutus, vt nullo modo corrumpi potuerit, ideò immortalitati cõſecratus fuit, quoniã paradiſum hunc pro hominibus dumtaxat Deus ſine dubio creauit, de quo nos & vbi ſit in Harmonia copiosè: ſed cum poſtea peccato inobedientiæ, mandatum Altiſſimi Conditoris trãſgrederetur, in hunc mundum

mundum corruptibilẽ Elementatum, quẽ tãtum pro beſtiis creauerat Deus, homo ad beſtias expulſus eſt:qui cum ſine nutrimẽto viuere non poterat,ex Elementis Elemẽtatis corruptis nutrimentum ſumere neceſſe fuit, quo nutrimento inficiebãtur illa Elemẽta pura creationis ſuæ,& ita lentè in corruptionẽ declinauit, donec vna qualitas alterã ſuperauit, & ruina totius cõpoſiti,infirmitas, ac vltimò ſeparatio & mors aduenit.poſtea adhuc magis corruptioni & morti proximiores fuerũt illi, qui iam in elemẽtis corruptis ex ſemine corrupto & non in paradiſo procreati ſunt, quoniã ſemen ex corruptis nutrimentis productũ durabile eſſe nõ poteſt,& quo diutius ab expulſione paradiſi,eo corruptioni propinquius homines accedunt, inde & vita breuior, & deueniet hucúſque, quòd & procreatio propter abbreuiationẽ vitæ ceſſabit.Sunt tamẽ aliqua loca vbi aërẽ benigniorem, & ſydera propitiora habẽt;ibi nõ ita cito naturæ corrũpuntur,quia & homines naturalius viuunt. Noſtrates verò temerè gula &

inordinata vita, ad corruptionẽ festinant. Docet hoc experientia, quod ex infirmorum parẽtum semine nati non durant. Sed si homo in paradiso mansisset, in loco illius naturæ cõuenienti, vbi Elemeta incorrupta omnia virgo sunt, in æternum immortalis esset; certum enim est, quãdo elementa pura in æqualitate virtutibus coniuncta sunt, subiectum hoc incorruptũ esse, & talis debet esse lapis Philos. tali creationi humanæ, à veteribus Philosophis assimilatus est, sed moderni Philosophi omnia ad literã intelligentes, ad huius seculi generationẽ corruptã intẽdunt. Hęc immortalitas principalis fuit causa, quod Philosophi hunc lapidẽ quęrere ingeniati sunt, sciuerunt enim hominem ex talibus Elementis integris creatum esse. Meditati sunt igitur de Creatione ista; quã cum naturalem esse cognouerunt, cœperunt scrutari an talia elementa incorrupta possent haberi, aut si illa in aliquo subiecto coniungi & infundi possent; quibus ipse Altissimus Conditor rerum inspirauit, cõpositionem talium elemẽtorum in auro

atro esse, quoniam in animalibus fieri est impossibile, cum ex elementis corruptis vitã sustentare debent; in vegetabilibus etiã non est, quia inæqualitas Elementorum in illis inuẽta est; & cum omnia creata ad multiplicationẽ inclinata sunt, proposuerunt Philosophi in hoc regno minerali hanc naturę possibilitatem experiri, qua inuẽta, alia innumerabilia arcana naturę inesse viderũt, de quibus vt de secretis diuinis parcissimè reliquerũt. Sic igitur habes quomodo elemẽta corrupta in subiecto cadunt, & separãtur, quando vnum aliud superat, quia tunc fit per primã separationẽ putrefactio, & per putrefactionẽ puri ab impuro separatio, & si tunc fit coniunctio noua, tunc virtute ignis acquirit formam multò nobiliorem prima. Nam in suo primo statu corruptio fuit ex grosso admixto quod non nisi per putrefactionem purgatur, & melioratur; & hoc fieri nõ potest, nisi coniunctis viribus quatuor elementorum, quæ sunt in omni cõposito: cum enim cõpositum cadere debet, per elementum aquæ cadit, &

dum ita confusè iacent, ignis qui est potẽtialiter in quolibet aliorum vtpote in terra, in aëre, cõueniunt simul & cõiuncta manu, vincunt posteà aquã, quam digerunt, & coquunt, & vltimo cõgelant, ac tali modo natura naturæ auxiliatur; si enim ignis cẽtralis occultus, qui vita captus erat, vincit, agit in id quod sibi propinquius ac purius est, sicut & ipsum purissimum est, & cõiungitur cum illo: ita vincit contratrarium separátq; purũ ab impuro, & generatur noua forma, si adhuc adiuuatur priore multo præstãtior, interdũ sagacis artificis ingenio fiunt res immortales, maximè in regno minerali. sic omnia solo igne, & ignis regimine fiunt, & perducuntur in esse, si me intellexisti. Hîc igitur habes Elementorum originem, & naturas eorum ac operationes quã breuissime descriptas, quod ad nostrũ propositum hoc loco sufficit. Nam alias si quodlibet Elemẽtum describeretur vt est, magnum volumen oriretur, nostro proposito non necessarium. ista omnia vt diximus ad Harmoniam remittimus, vbi, Deo fauente

uẽte si nobis vita superstes erit, de naturalibus copiosius relinquemus.

DE TRIBVS PRINCIPIIS *omnium rerum.*

DEscriptis hisce quatuor Elemẽtis ad tria principia reũ descendamus, quomodo autẽ illa producuntur, ex quatuor Elementis sic accipe.

Postquã natura ab Altissimo Creatore omnium rerũ Priuilegium feudi super hanc Monarchiã mundi acceperit, cœpit loca & prouincias vnicuiq; secundum dignitatẽ distribuere, & in primis quatuor Elementa principes mundi esse cõstituit, & vt adimpleretur voluntas Altissimi (in cuius velle natura posita est) vt vnum in aliud incessabiliter ageret, ordinauit. Cœpit itaque agere ignis in aërem, & produxit Sulphur. Aër quoque cœpit agere in aquam, & produxit mercurium. Aqua etiam cœpit agere in terram & produxit sal. Terra autem cum nõ habuit in quo ageret, non produxit quicquam, sed productum remãsit in illa, propterea tria tãtum principia euenerunt, &

terra facta est nutrix & matrix aliorũ. Tria vt diximus Principia producta sunt, quod veteres Philosophi non ita strictè cõsiderarunt, qui duos tantũ actus Elementorũ descripserunt; vel si etiã volentes obticuerũt, quis illos iudicabit, cũ illi scripta sua filijs suis tantum dedicarunt, & sulphur cum Mercurio, quod & nobis sufficiat, materiã metallorũ, imò & lapidis Philos. esse nominarunt. Quicunq; igitur vult esse verus indagator huius S. Scientiæ, necesse est vt sciat accidẽtia, & ipsum accidens noscat, vt discat ad quod subiectum seu Element. accedere proponit, vt per media sese ad id accommodet, si alias quaternarium numerum adimplere desiderat. Sicut enim hæc tria Principia ex quatuor producta sunt, sic oportet per diminutionem, vt etiã hæc producant duo, masculũ & fœminã: duo verò producãt vnum incorruptibile, in quo erunt illa quatuor æqualiter syncera, ad summum deputata, digesta, & sic respondebit quadrãgulus quadrangulo. Et hæc est illa quinta essentia omni artifici multum necessa-

necessaria, à multis cõtrarijs separata, & sic habes in his tribus principijs in quacunque cõpositione naturali corpus, spiritum & animã occultam, quæ tria si separata & bene purgata vt diximus cõiunxeris, sine dubio imitãdo naturã, purissimum fructum dabunt. Quoniã etiamsi anima ex nobilissimo loco assumpta est, illuc tamẽ quo tendit, nõ potest peruenire nisi per spiritũ, qui est locus & domiciliũ animæ, quã si vis reducere in locum debitũ, opus est vt sit lauata ab omni peccato, locus quoque sit purificatus, vt in illo anima possit glorificari & nõ amplius separari. Iam ergo habes triũ Principiorum originem ex quibus tuum est imitãdo naturam Mercurium Philos. & eorum primam materiam producere, & ista principia rerum, maximè metallorum ad tuum propositũ deducere, cum sine istis principiis impossibile est tibi aliquid perficere per artẽ, cum & natura ipsa sine ipsis nihil facit, nec producit. Hæc tria sunt in omnibus rebus, & sine illis in orbe nihil est, nec naturaliter erit. Sed quoniam supra scripsimus

quod veteres Philosophi duo tantum principia nominarunt , ne inquisito aberret, sciendum est, quod licet illi sulphur & Mercuriũ descripserunt , sine sale tamẽ nequaquã ad hoc opus accedere potuerũt, cum illud est clauis & principium huius sacræ sciẽtiæ : illud est quod aperit portas iustitiæ, illud est quod claues habet ad carceres infernales, vbi sulphur ligatũ iacet, sicut aliquãdo latius dabũtur ista, in tractatu tertio principiorũ, de Sale. Nunc ad propositum , quod hæc tria Principia omnino sunt necessaria, quia illa sunt materia propinqua. Duplex enim est materia metallorũ. Proxima, Remota. Proxima est Sulphur & Mercurius, Remota, sunt quatuor Elemẽta ex quibus solius Dei est res creare. relinque ergo Elementa quoniam ex illis nihil facies , nec poteris , nisi hæc tria Principia producere , cũ & natura ex illis nihil aliud producit. Si igitur ex Elemẽtis nihil aliud quã ista tria principia producere potes, ad quid tibi iste vanus labor, id quærere vel facere velle, quod iã à natura generatũ est? Nõne

melius

melius est ire tria milliaria quàm quatuor? Sufficiat ergo tibi tria principia habere, ex quibus natura in terra & super terrã omnia producit, quæ tria in omni re integrè inuenies. Ex horum debita separatione & cõiunctione, natura producit tam metalla quã lapides in regno minerali; in regno verò vegetabili, arbores, herbas & omnia; in regno etiã animali, corpus, spiritum, & animã, quod maximè operi Philosop. adæquatur. Corpus est terra, Spiritus est aqua, Anima est ignis seu sulphur auri. Quantitatẽ corporis auget Spiritus, virtutẽ verò auget ignis. Sed quia magis est de Spiritu in pondere quam de igne, exaltatur Spiritus & opprimit ignem, trahitque ad se: & sic quilibet eorum crescunt in virtutẽ, & terra quę est intermediũ illorũ, crescit in põdere. Omnis igitur indagator artis, concludat in suo animo quod quærit ex his tribus, & huic in auxilium succurrat, vt possit vincere suũ Contrarium; posteà addat ad pondus naturæ suum pondus, vt adimpleatur defectus naturæ per artẽ, & ita vincet suum con-

trarium. Diximus in Elemento terræ, terram nihil aliud esse quã receptaculũ aliorum, id est subiectũ in quo ista duo ignis & aqua certãt, mediante aëre; si prædominatur aqua, producit res tẽporales & corruptibiles; si autem ignis vincit, producit res perpetuas & incorruptibiles. cõsidera igitur quod tibi sit necessarium.

Scias præterea quod ignis & aqua sunt in omni re, sed neque ignis neq; aqua faciunt aliquid, quoniã illa inter se tantum certant & pugnant de velocitate, & de virtute, & hoc non per se, sed per excitationẽ caloris extrinseci qui motu cælestiũ virtutum in centro terræ accenditur, sine quo ista duo nihil facerent vnquã, starent vterque illorũ quodlibet in suo termino & põdere, sed natura postquã coniunxit ista duo in proportione, tũc calore extrinseco excitat illa, & sic incipiunt inter se pugnare, & quodlibet illorũ vocat suum simile in adiutorium, sicq; ascendunt & crescunt, quousq; terra cũ illis amplius ascendere nõ potest, interim illa duo in eiusmodi retentione

terræ

terræ ſubtiliantur: nã in illo ſubiecto terræ ignis & aqua aſcendunt inceſſabiliter, & per poros reſeruatos quos aër pręparat agunt, & ex illa eorũ ſubtiliatione flores & fructus ſequuntur, in quibus amici fiunt, vt in arboribus videre eſt; quo enim melius ſubtiliantur & purificãtur aſcendendo, eo pręſtantiores producũt fructus, pręſertim ſi æqualiter virtutibus cõiunctis fiunt.

Purgatis ergo rebus, fac vt ignis & aqua amici fiãt, quod in terra ſua, quæ cũ illis aſcenderat facilè faciẽt, & tunc id breuius perficies quã natura, ſi benè ſecũdum põdus naturæ coniunxeris; non ſicut prius fuit, ſed ſicut natura requirit, & tibi opus eſt. Quoniam natura in omni cõpoſitione magis apponit de alijs quam de igne. Minima pars ignis ſemper eſt, ſed natura ſecũdum placitũ addit ignem extrinſecũ, ad excitandum illũ internum ſecundũ maius vel minus per multum aut parũ temporis, & ſecundũ hoc ſi ignis ſuperat aut ſuperatur, perfectæ aut imperfectæ res fiunt, ſic in mineralibus quã in vegetabilibus. Non intrat quidem

ignis extrinſecus in profundum compoſitionis eſſentialiter,ſed tãtum virtute,quoniã ignis intrinſecus materialis,ſufficit ſibi ſi tantum nutrimentum habet , & ignis extrinſecus eſt illi nutrimentũ,& quaſi ligna reſpectu ignis Elementalis,& ſecundũ tale nutrimẽtum creſcit & multiplicatur. Cauendũ tamẽ eſt, ne ille nimius ignis extrinſecus adueniat,quoniã ſi quis multum & extra poſſe comedit,ſuffocatur:paruũ ignem magna flãma deuorat: ignis extrinſecus debet eſſet multiplicatiuus, nutriẽs,nõ deuorans,ita enim res perficiuntur. Decoctio ergo in omnibus rebus eſt perfectio : ita natura addit virtutem ad põdus & perficit. Verùm quia difficilè eſt ad cõpoſitum addere,cum hoc longiſſimum laborem requirit, conſulimus , vt de ſuperfluo amoueas tantum quantum opus eſt, vel natura requirit. Remotis ſuperfluitatibus, miſce, oſtendet poſtea natura quod quęſiuiſti. Tu quoque cognoſces,ſi natura benè aut malè coniunxit elementa,cùm in cõiunctione elemẽta omnia conſiſtunt. Sed multi laborantes

tes ſtramen pro tritico ſeminãt, aliqui vtrumque, multi verò id proijciunt quod Philoſophi amant, aliqui incipiunt & deſinũt, quod ex illorũ incõſtantia euenit; artem difficilem, laborẽ facilem quærunt, optima reijcientes peſſima ſeminant: ſed ſicut hæc ſciẽtia in præfatione occultatur, ſic & materia in principio proijcitur. Nos autem dicimus artem hanc nihil aliud eſſe, quã virtutes Element. æqualiter commixtas: calidi, ſicci, frigidi, humidi, æqualitas naturalis, coniunctio maſculi & fœminę, quę eadem fœmina genuit, id eſt coniunctio ignis & humidi radicalis metallorum. Cõſiderando quod Mercurius Philoſop. habet in ſe ſulphur, ſuum proprium bonum ſecundũ minus & maius depuratũ & decoctũ à natura, ex Mercurio omnia perficere poteris; ſed ſi ſcies addere ad põdus naturæ tuum pondus, duplicare Mercurium & triplicare ſulphur, citius terminabitur in bonum, poſteà in melius, vſque in optimum, quamuis vnum tantum apparens eſt ſulphur, & duo Mercurij, ſed vnius radicis, non

crudi nec nimis cocti, purgati tamen & soluti, si me intellexisti. Materiã quidem Mercurij Philosoph. & materiam sulphuris eorundem describere nõ est opus, nemo mortalium potuit, nec in posterũ poterit apertius, & clarius illã describere, quam ab antiquis Philosophis descripta & nominata est, nisi alias anathema artis esse velit. Est enim ita cõmuniter nominata, vt etiam non æstimetur; ideò inquisitores ad alias subtilitates se conuertunt, quã in naturæ simplicitate manerẽt. Non dicimus tamen Mercuriũ Philosophorũ cõmune quid esse & apertè nominari, sed de materia, ex qua Philos. sulphur suum & Mercuriũ creãt, quoniã Mercurius Philos. non habetur per se super terrã, sed ex sulphure & Mercurio cõiunctis educitur arte. nõ prodit in lucem, nudus enim est, sed à natura miris modis inuolutus est. Cõclusiuè dicimus repetendo sulphur & Mercuriũ esse mineram nostri argenti viui, (coniuncta tamen) quod argentum viuum habet posse metalla soluere, occidere, & viuificare, quam potestatem accepit à sul-

à sulphure acetoso suę proprię naturę.
Sed vt adhuc melius cōcipere possis, audi quæ differentia est, inter nostrū argentum viuum, & Mercuriū vulgi. Mercurius vulgi non soluit aurū nec argentum vt ab illis non separetur, argentū verò viuum nostrum, soluit aurum & argentum & non separatur ab illis in æternū, sicut aqua mixta aquę. Mercurius vulgi habet sulphur combustibile malū quo denigrātur, nostrū argentum viuum habet in se sulphur incōbustibile, fixum, bonū, albissimū & rubeum. Mercurius vulgi, est frigidus, humidus: Mercurius noster, est calidus, humidus. Mercurius vulgi, corpora denigrat & inficit: Argentum viuum nostrum corpora dealbat vsque ad cristallinā serenitatem. Mercurius vulgi vertitur per præcipitationē in puluerē citrinum, sulphur malum: Argentum viuum nostrū mediāte calore vertitur in sulphur candidissimū, bonum, fixum & fluxibile. Mercurius vulgi quo magis decoquitur, eo magis fluxibilis: argentum viuum nostrum quo magis decoquitur, eo magis in-

ſpiſſatur. Ex his igitur circumſtantiis cõſiderare poteris, quomodo differũt inter ſe Mercurius vulgi ab argẽto viuo Philoſophorum. Si adhuc non intelligis, noli expectare, nullus mortaliũ dabit clariora ſicut hic diximus. ſed de virtutibus: Talis virtutis eſt argentũ viuum noſtrum, quod & per ſe ſufficit, & tibi & ſibi abſque omni additione rei extraneę, ſola decoctione naturali ſoluitur & congelatur: ſed Philoſophi propter abbreuiationẽ, addũt illi ſulphur ſuum benè digeſtũ & maturum, & ſic operantur. Potuiſſemus quidem citare ſcripta Philoſophorum ſermonẽ noſtrum confirmantia; ſed quoniã clariora eorum ſcriptis ſcripſimus, nõ indigẽt comprobatione; is intelliget, qui in aliorũ ſcriptis verſatus eſt. Si igitur noſtrũ cõſilium vis ſequi, conſulimus vt antequam ad hanc artẽ accedas, inprimis diſcas cõpeſcere linguam & naturã minerarum & metallorum inquiras, tum & vegetabilium, quoniã in omni ſubiecto Mercurium noſtrum inuenies, & ab omnib. rebus Mercurius Philoſ. extrahi poteſt, licet

in

in vno subiecto propinquius quam in alio. Scito etiam pro certò, quod hæc scientia, non in fortuna neque casuali inuentione, sed in reali scientia locata est, & non est nisi hęc vnica materia in mundo per quã & ex qua præparatur lapis Philosophorum. Est quidem in omnibus rebus, sed in extractione eius vita desisteret: sine cognitione tamen rerum naturalium præsertim in regno minerali, similis eris cæco qui vsu ambulat. Talis quidem artẽ non nisi casualiter quærit, & etiamsi sicut multoties accidit casu ab aliquo materia tractatur argenti viui nostri, tunc vbi incipere debet, opus suum finit, & sic sicut casu inuenitur, casu amittitur, quia nescit super quid suam intentionem fundare debet. Ideò hæc scientia est donum Dei Altissimi, & nisi Deus per ingenium bonum vel per amicum alicui reuelauerit, difficilè cognoscitur: nam nõ omnes Gebri, non omnes Lullij esse possumus. Et licet Lullius vir subtilis ingenij fuit, tamẽ si ab Arnoldo artẽ non accepisset, certè similis fuisset alijs qui illam cum difficultate

inquirũt, siquidẽ & Arnoldus ab amico accepisse cõfitetur, facilè enim scribere cui ipsa natura dictat. Est Prouerbium: *facilè est addere inuentis*. Omnis ars & scientia magistro facilis, sed incipienti discipulo nõ sic: & ad hãc scientiam inquirendã tẽpus requiritur longũ, copia vasorũ & expensa magna, & quotidianus labor, cũ immẽsa meditatione, quãuis scienti omnia leuius.

Cõclusiuè dicimus hanc artẽ solius Altissimi Dei donũ esse, qua cognita orãdus est, vt etiã ad artẽ hanc benedictionẽ suam dare dignetur, quoniam sine benedictione diuina omninò inutilis est, quod nos ipsi experti sumus, cum propter scientiã aliquot grauissima pericula passi, plus infortunij ac incõmodi quam vtilitatis inde habuimus, sed credimus in mundũ tempus aduenisse, cùm serò sapiũt Phryges. Iudicia Domini abyssus multa, attamen diuinã prouidẽtiã in eiusmodi nostris infortunijs admiratus sum. Semper enim Altissimi cõditoris nostri protectionem præsto habuimus, vt nullus inimicus potuerit nos opprimere, custos

ſtos fuit ſemper Angelus Domini Arcæ huius; in quã Altiſſimus cõditor rerũ, tantũ theſaurũ incluſit, quẽ & vſq; tuetur. Audiuimus namque inimicos noſtros in laqueũ quem nobis parauerunt, incidere. Qui in noſtrã vitam irruerunt, vita priuati ſunt, qui verò bona noſtra inuaſerunt, bona ſua, nõnulli & regna amiſerunt. Prętereà illorum qui noſtro honori detraxerunt, multos infames perijſſe ſcimus: tantã cuſtodiã ab omnium rerum Creatore ſemper habuimus, qui nos ſtatim ex vtero matris noſtræ ſub vmbram alarũ ſuarum ſuſcepit, ſpiritumque intelligentiæ rerum naturalium infudit, cui ſit laus & gloria per infinita ſæcula ſæculorum. Tanta beneficia ab Altiſſimo Deo Creatore noſtro accepimus, quod non ſolũ calamo verùm & mẽte comprehendere ſit impoſſibile: Vix vnquam mortaliũ alicui maiora, imò ſaltem talia contulit Deus. Vtinam tantum animi, tantum Spiritus & eloquẽtię intelligentiæq; haberemus, vt debitas gratias illi agere poſſemus, ſcimus enim talia nõ meruiſſe. hoc vnicũ

credimus esse, quod in illo solo semper sperauimus, speramus, & sperabimus. Scimus enim nõ esse inter mortales, qui nos adiuuare possit, nisi hic solus Deus & Creator noster, quia vanũ est confidere in principibus, quoniam homines sunt, vt ait Psalm. Omnes hi à Deo Spiritum vitæ habẽt, quo ablato, puluerẽ omnia esse; sed sperare in Domino Deo, à quo sicut à fonte bonitatis omnia bona abundãtissimè fluunt, tutum & securum est. Tu igitur quicunque cupis ad hãc S. Scientiam accedere, pone in primis spem integrã in Deo Creatore tuo, illumque precibus fatiga, & crede firmiter, te ab illo non derelinquendum; quoniã si Deus cor tuum candidum, & spem integrã in se positam cognouerit, facilè dabit medium, per hanc siue per aliã viam adiuuabit te, vt voto potiaris. *Initium sapientiæ timor Domini.* Ora, sed nihilominus & labora, Deus quidem dat intellectũ, sed tu illo scias vti: nam sicut sunt dona Dei, intellectus bonus & occasio bona, ita est pœna peccati, quando omittitur occasio bona.

Sed

Sed vt ad propositum redeamus, dicimus argentum viuum materiam primam istius operis esse,& verè nihil aliud,quidquid additur illi, oritur ex illo. Diximus aliquoties quod ex tribus Principiis fiunt & generantur omnes res mundi,sed nos aliqua ab accidentibus purgamus, purgata iterum coniungimus, additis addendis,deficientia adimplemus, & imitando naturam ad finem summæ perfectionis decoquimus,quod natura propter accidens perficere non potuit, & iam finiuit vbi ars incipere debet.Propterea si cupis naturã imitari, in his illam imitare in quibus illa operatur; nec te moueat quod scripta nostra contraria sibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus est ne ars proderetur. Tu autem elige ea, quæ cum natura conueniunt:accipe rosas, relinque spinas; si intendis metallum facere,metallum sit tuum fundamentum, quia non generatur ex cane nisi canis, ex metallo metallum.nam scito pro certo, si non accipies ex metallo humidum radicale optimè separatum, nihil facies vn-

quam. Sine grano tritici,frustra colis terram,vnica res,vnica ars,vnica operatio. Si igitur metallum vis producere , metallo fermentabis; si verò arborem, arboris semen sit tibi fermētum. Vnica vt diximus est operatio , extra quam non est alia,quæ vera sit.Errant itaque omnes, qui dicũt aliquod particulare extra hãc vnicam viam & naturalem materiam verum esse, etenim non habetur ramus, nisi ex trunco arboris: Impossibile est & fatuum,ramũ prius quam arborem producere velle; facilius est ipsum lapidem conficere, quam particulare aliquid etiam simplicissimum, quod sit vtile & in examinatione cum naturali persisteret. Sunt tamen multi qui glorientur se posse facere lunam fixam , sed melius facerent vt plũbum vel stannũ fixarēt, cum meo iudicio idem labor est, quia ista non resistunt examini ignis,donec in sua natura sunt ; luna autem in sua natura satis fixa est,nec opus habet fixatione Sophistica.At cum quot capita tot sensus,nos relinquimus cuilibet suam opinionem qui non vult sequi

nostrum

noſtrum conſilium & naturam imitari, maneat in ſuo errore. Bene quidem particularia fieri poſſunt habito arbore, cuius ſurculi varijs arboribus inſeri poſſunt, ſicut habita vna aqua variæ ſortis carnes decoqui poſſunt in ea, & ſecundum carnium diuerſitatem iuſculum ſaporem habebit, ſed hoc ex eodem fundamento.

Concludimus itaque non eſſe niſi vnicam naturam, tam in metallis quã in aliis rebus; ſed diuerſam eius operationem, vnam etiam vniuerſalem materiam ſecundum Hermetem. *Sic ab hac vna re omnes res natæ ſunt.* Multi tamen ſunt artifices, quorum quilibet ſequitur ſuum cerebrum; quęrunt nouam naturam, nouam materiam, propterea etiam inueniunt nouum recenſque nihil, quia non ad poſſibilitatem naturæ, ſed ad ſyllabam ſcripta Philoſophorum interpretantur. Sed hi omnes ſunt ex illis comitiis, de quibus in Dialogo Mercurij cum Alchimiſta ſcriptum eſt; qui ſine concluſione domum redeunt; nõ ſolum abſque medio, verum & ſine principio;

finem quærunt, & hoc inde fit quod non ex fundamentis vel lectione librorum Philoſ. ſed ex auditu & receptis circumforaneis artem aſſequi conantur: (licet iam libri Phil. ab inuidis fortaſſe deſolati ſunt, in multis locis addunt vel ſupprimunt) poſtea cũ illis non ſuccedit, ad Sophiſticationes conuertuntur, & tentant mira opera vana, dealbando, rubificando, lunam fixando, animam auri extrahendo, quod in Præfatione libelli XII. Tractatuum fieri poſſe ſatis negatum eſt. Non quidem negamus, imò omninò eſſe neceſſarium dicimus, animã metallicam extrahi debere, ſed nõ ad Sophiſticã operationem, ſed ad opus Philoſ. quæ extracta & purgata iterũ corpori ſuo reddi debet, vt fiat reſurrectio vera corporis glorificati. Nunquam hoc noſtrum propoſitum fuit, ſine grano tritici triticum multiplicare poſſe, ſed vt illa anima extracta aliquod aliud metallum Sophiſtico modo tingere poſſit, falſiſſimũ eſſe ſcias, omnéſque qui de hoc gloriantur falſarios eſſe, ſed iſta in tertio principio

de

de Sale copiosius, cum hic non est locus extendere calamum.

DE SVLPHVRE.

INter tria Principia Sulphur meritò Philosophi primo loco posuerunt, sicut dignissimum Principium, in cuius præparatione tota scientia latet. Triplex enim sulphur est, & inter alia eligendum: Sulphur tingens, seu colorans: Sulphur congelans Mercurium: Tertium est essentiale maturans. De quo quidem seriò tractare debuimus; sed quia per Dialogum vnum principiorum edidimus, ita & alia finire cogimur, ne alicui illorum iniuriam inferre videamur. Sulphur maturius est cæteris Principiis & Mercurius non coagulatur nisi sulphure: ergo totalis nostra operatio in hac arte non est, nisi vt sciamus ex metallis sulphur elicere, quo in visceribus terræ argentum viuum nostrum in aurum & argentũ congelatur: quod quidem sulphur in hoc Opere loco masculi, ideò dignius habetur; Mercurius verò loco fœmi-

næ. Ex horum duorum composito & actu generantur Mercurij Philosophorum.

Descripsimus in Dialogo Mercurij cum Alchimista congregationem illam Alchimistarum vbi consultabant, ex qua materia & quomodo faciēdus sit Lapis Philosophicus. Scriptum est etiam, quomodo tempestatis infortunio sine Conclusione ferè in vniuersum Orbem dispersi sunt. Surrexit enim tempestas valida ventusque maximus, qui illos huc illuc dispersit, & aliquorum capita ita perflauit, vt ad hoc vsque tempus sese nōdum recolligere possunt, vnde in illorum cerebris variæ sortis muscæ generantur. Erant autem inter illos, variarum nationum ac cōditionum homines, inter quos fuit etiam hic Alchimista, de quo in hoc Tractatu sermonem instituimus: erat aliâs vir bonus, sed sine Conclusione ex numero horum qui casualiter Lapidem Phil. inuenire proponunt: & erat socius illius Phil. qui cum Mercurio certabat: hic verò dicebat, si mihi ita accidisset

cum

cum Mercurio loqui,paucis verbis illum expiſcatus fuiſſem: ſtultus iſte alter, inquit, neſciuit cum illo procedere. Mihi quidem nunquam Mercurius placuit, nec credo in illo aliquid boni eſſe: at Sulphur mihi probatur, quia in illis Comitijs optimè de illo diſputauimus, ſi non illa tempeſtas nos diſturbaſſet, primam materiam id eſſe concluſiſſemus: quoniam in meo capite non ſolent eſſe res leues, caput meum plenum eſt profundarum imaginationum: ſicque confirmatus, inſtituit in ſulphure laborare. Incepit itaque illud diſtillare, ſublimare, calcinare, frixare, oleum per campanam ex illo facere, tum per ſe, tum cum cryſtallis, corticibus ouorũ, & alios multos labores in illo expertus eſt: cumq́; multum temporis & ſumptuum conſumpſit, & nihil ad propoſitum inuenire potuit, triſtis fuit; miſer multas noctes duxit inſomnes, exibat etiam ſæpenumerò extra vrbem ad ſpeculandum, vt eò cõmodius aliquid certi in ſuo labore excogitare põſſet. Accidit autem quadam vice, cùm ita ferè

in extasi speculãdo deambularet, peruenit ad quoddam nemus viridissimum, omniumque rerum refertissimum; in quo erant omnium mineranum & metallorum fodinæ, omniúmque animalium & auium genera, omnium arborum, herbarũ, & fructuum copia: ibi etiam erãt varij aquęductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, nisi quæ per varia instrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex variis locis: præcipua fuit illa, clariórque cæteris, quæ à radijs Lunæ trahebatur; & hæc non nisi pro Nympha nemoris illius procurabatur: ibi etiam pascebantur tauri & arietes; & pastores erant duo iuuenes, quos Alchimista interrogans: Cuius, inquit, est hæc sylua? cui responderũt: Est nemus & hortus nostræ Nymphæ Veneris. Alchimista huc illuc inambulabat. Placuit illi quidem locus, sed ille tamen semper de suo sulphure cogitabat, atque ita ambulando fessus, miser cõsedit ad latus canalis, sub quadam arbore, & cæpit miserrimè lamẽtari, deploiãdo tempus & sumptus in

suo

suo labore frustra impensos (non erat alias deceptoriç facultatis, sed sibi ipsi nociuus) aitque: Quid est hoc? omnes dicunt rem esse communem, vilem, facilem, & ego sum vir doctus, & hunc miserum lapidem non possum excogitare, sicque lamentando cæpit maledicere sulphuri, quod in illo tot sumptus, tot labores frustra consumpserit: & sulphur fuit etiam in illo nemore, sed inscio Alchimista: interim dum ita lamentaretur, audiuit vocem quasi alicuius senis: Amice cur ita lamentaris, cur maledicis sulphuri? Alchimista circumspexit vbique, neminemq; videns, perterrefactus est. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contristaris? Alchimista, resumpto animo, Domine, inquit, esuriens semper de pane, ita ego semper de Lapide Philo. cogito. *Vox*: Et quare maledicis sulphuri? *Alch.* Domine credidi illud esse primam materiam Lapidis Philo. ideò in illo laborando per aliquot annos multa consumpsi, & non potui istum Lapidem inuenire. *Vox*: Amice ego quidé sulphur noui verum & principale sub-

iectum Lapidis Phil. sed te non nosco, neq; de tuo labore & proposito quicquam scio. Iniustè maledicis sulphuri: quia illud est in durissimis carceribus, non potest vnicuique adesse; quandoquidē hic ligatis pedibus, in tenebrosissimo carcere positum est, nec egreditur, nisi quò illud deportant custodes eius. *Alch.* Et quare est incarceratum? *Vox:* Quia omnibus Alchimistis obediēs esse voluit, & facere quicquid ipsi volebāt, contra voluntatem matris suæ, quæ illi interdixerat, vt solummodò ijs, qui illam nouerunt, obediret, propterea tradidit illud in carceres, & iussit ligare pedes eius, custodésque constituit illi, vt sine illorum scitu & voluntate, nusquam ire possit. *Alch.* O miser! propterea & mihi nō potuit succurrere: certè mater eius facit illi magnam iniuriam: & quando dimittetur ex istis carceribus? *Vox:* O Amice, Sulphur Phil. non potest hinc exire, nisi longissimo tempore, & cum grauissimo labore. *Alch.* Domine, & qui sunt custodes eius, qui illum custodiunt? *Vox:* Amice, custodes

des eius sunt eiusdem generis, sed tyranni. *Alch.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox*: Ego sum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alch.* Ergo in tuis carceribus Sulphur detinetur? *Vox*: In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, sed habet alios custodes. *Alch.* Et quid facit in carceribus? *Vox*: Laborat quicquid eius custodes volunt. *Alch.* Et quid scit laborare? *Vox*: Illud est mille rerum artifex, & est cor omnium rerum: scit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; scit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præest, corrumpit aërem, quem iterum emendat: est omnium odorum in Mūdo artifex, omniūq; colorum pictor. *Alch.* Ex qua materia facit flores? *Vox*: Custodes dant materiam & vasa, Sulphur verò digerit, & secundùm digestionis varietatem & pondus, varios flores & odores facit. *Alch.* Domine, est ne senex? *Vox*. Amice, scito quòd Sulphur est virtus omnium rerum, & est secundus natu, sed

ſenior omnibus:fortis,& dignior: ſed puer obediens. *Alch.* Domine, quomodo cognoſcitur:*Vox*: Miris modis, ſed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: ſine illo mater eius nihil operatur. *Alch.* Eſt ne ſolus hæres, vel ſi habet fratres? *Vox*: Amice vnicum tantum eiuſmodi filium mater eius habet, fratres eius alij, ſunt malis aſſociati; ſororem habet, quam amat, & ab illa amatur viciſſim, nam illi eſt ſicut mater. *Alch.* Domine, vniformis ne eſt vbique? *Vox*: Quò ad naturam eius vniformis, ſed in carceribus mutatur: cor eius tamen ſemper purum eſt, ſed veſtimenta eius maculata ſunt. *Alch.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit, præſertim illis temporibus, quādo fuerunt illi viri ſapientes, quibus cum matre eius magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt iſti? *Vox*: Innumerabiles fuerūt. Fuit Hermes, qui cum matre eius vnum erat: poſt ipſū fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alij ſapientes, vtpote hiſce

ſeculis Ariſtoteles, Auicenna, &c.qui illud liberarunt:hi enim eius ligaturas diſſoluere reſciuerunt. *Alch.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox*: Dedit illis tria Regna:nam quando illud aliquis diſſoluit,& liberat,tunc illud cuſtodes ſuos, qui modo in ſuo Regno gubernant, vincit, & ligatos huic,qui illud liberat in ſubditos tradit, ac eorum Regna in poſſeſſionem dat:ſed quod maius eſt,in Regno eius eſt ſpeculum in quo totus Mũdus videtur: Quicũque in hoc ſpeculum inſpicit,tres partes ſapientiæ totius Mũdi in illo videre & addiſcere poteſt: atque ita ſapientiſſimus in hiſce tribus Regnis euadet: quales Ariſtoteles & Auicenna fuerunt & alij multi,qui,ſicut & cæteri anteceſſores, in hoc ſpeculo viderunt, quomodo & Mundus creatus eſt: ex illo didicerunt cœleſtiũ virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per põdus ignis res componit: tum etiam motum Solis & Lunæ,præſertim verò motum illum vniuerſalem, quo mater eius gubernatur:ex illo gradus caliditatis,frigidita-

tis, humiditatis, & ſiccitatis, virtutéſque herbarum ac omnium rerum cognouerunt; vnde optimi Medici facti ſunt. Et certè niſi Medicus talis ſit, vt ſciat, cur hæc herba talis vel talis, cur in hoc gradu calida, cur ſicca, cur humida ſit, non ex libris Galeni, aut Auicennæ, ſed ex fonte Naturæ, vnde & illi iſta habuerunt, fundamētalis Medicus eſſe non poteſt. Iſta omnia diligenter illi conſiderârunt, & ſcripta ſua ſucceſſoribus reliquerunt, vt homines ad altiora ſtudia allicerent, & diſcerent Sulphur liberare, atque ſua vincula diſſoluere: ſed homines huius ſæculi ſcripta illorum iam pro finali fundamento habent, & vlterius non quærunt; ſufficitque illis quod ſciant dicere, ſic Ariſtoteles ſic Galenus ſcripſerũt. *Alc.* Et quid dicis, mi Domine, poteſtne herba abſque Herbario cognoſci? *Vox*: Veteres illi Philoſophi ex ipſomet Naturæ fonte ſua recepta conſcripſerunt. *Alch.* Quomodo, mi Domine? *Vox*: Scito, quod omnes res in terra, & ſuper terrā ex tribus Principiis generantur, & producuntur; aliquando

liquando duobus, quibus tamen tertium adhæret: qui igitur nouit tria Principia, & pondus illorum, vt illa Natura coniungit, facilè ex decoctione, gradum ignis in subiecto, an bene, aut malè, vel mediocriter coctum idque secundùm maius vel minus, intelligere poterit: nam cuncta vegetabilia ab his, qui tria Principia nouerunt, cognoscũtur. *Alch.* Et hoc quomodo? *Vox:* Ex visu, ex gustu, & odore; in his tribus sensibus cõcluduntur etiam tria Principia rerum, & gradus eorum decoctionis. *Alch.* Domine, dicunt quod Sulphur est Medicina. *Vox*: Imò & ipse Medicus est, & qui illũ ex carceribus liberãt, illis pro gratitudine & sanguinem suum in medicinam dat. *Alch.* Domine, habita vniuersali Medicina, quàm diu homo potest se conseruare à morte? *Vox*: Vsque ad terminum mortis: cautè tamen hęc Medicina sumenda est: multi enim viri sapientes hac Medicina ante terminum interierunt. *Alch.* Et quid dicis, mi Domine, estne venenum? *Vox:* Nõne audiuisti, quòd magna flãma ignis

consumit paruam? multi erant Philosophi, qui ex aliorum doctrina artem habuerunt, qui non ita profundè virtutem Medicinæ scrutârunt; imò quò Medicina erat potentior, subtilior, eò sanior illis videbatur, & vnum granũ eius multa millia metalli transmeat, multò magis corpus humanum. *Alch.* Domine, quomodo ergo vti debet? *Vox*: Medicina vti debuerunt, quæ calorem naturalem confortando nutriret, non superaret. *Alch.* Domine, ego scio facere istam Medicinam. *Vox*: Beatus es, si scis. Sãguis enim Sulphuris est, illa intrinseca virtus & siccitas, conuertens & congelans argentũ viuum in aurũ, tum etiã omnia metalla & corpora humana ad sanitãtẽ. *Alch.* Domine, ego scio facere oleum Sulphuris, quod cum calcinatis crystallis præparatur: scio & aliud per campanam sublimare. *Vox*: Certè tu etiam es Philos. ex illis Comitijs: nam optimè mea dicta interpretaris, sic, ni fallor, & omnium Philosophorum. *Alch.* Domine, nonne est hoc oleum sanguis Sulphuris? *Vox*: O amice, sanguis,

guis Sulphuris non datur nisi his, qui illud sciũt ex carceribus liberare. *Alc.* Domine, scitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia scit, & in metallis multo melius quàm alibi; sed custodes eius sciunt, quod ibi facilè liberari possit, propterea ibi in durissimis carceribus detentũ custodiunt, ita vt & respirare nõ potest, timent enim, ne ad palatium Regis perueniat. *Alch.* Domine, in omnibusne metallis ita incarceratum est? *Vox.* In omnibus, sed non vniformiter, in aliquibus non ita strictè. *Alch.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox.* Quia tunc non amplius timeret illos, quando ad palatium suum Regale peruenerit: iam enim potest videri, iam liberè ex fenestris prospicit; quoniam illic est, in proprio Regno, licet nondum ita vt desiderat. *Alch.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus eius ventus est: cùm liber est, coctus; sed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alch.* Domine, possint ne istæ inimicitiæ inter

illud & custodes eius recõciliari? *Vox*: Imò, si quis esset tam prudens. *Alch.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox*: Illud nõ potest per seipsum: quia statim ira & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem cõmissarium. *Vox*: Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacem facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus, qui cum matre eius conueniret, & cointelligẽtiam habeat: nam si amici essent, vnus alterum non impediret, sed coniunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret, esset vir æternitati consecrandus. *Alch.* Domine, Ego componam istas lites inter illos, & liberabo illud: sum aliâs vir adeò doctus, sapiens, adhæc etiam sum bonus practicus præsertim vbi ad tractandum venitur. *Vox*: Amice: video quidem quòd satis magnus, & cum magno capite sis, sed nescio num tu ista facere possis. *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras, quid sciunt Alchymistæ: quoad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus,

mus, modò inimici eius mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus, quòd causa cadent. Domine, crede mihi, Alchymistæ sciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confestim liberabitur. *Vox*: Placet mihi ingenium, audio quòd probatus sis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi, si hoc est verum Sulphur Philos. *Vox*: Hoc quidem est Sulphur, sed si Philosophorum est, tuum est scire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine si etiam eius carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox*: Si scies, optimè poteris; facilius est enim illud liberare quàm inuenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi si illud inuenero, faciam ne ex illo lapidem Philosop. *Vox*. O amice non est meum diuinare, tu ipse videto: attamen si matrem eius noueris, illam secutus fueris, sulphure soluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo subiecto est hoc sulphur? *Vox*. Scito pro certo quod hoc sulphur est magnæ virtutis: minera eius sunt omnes res mundi, est enim in metallis, herbis, ar-

boribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch*. Et quis diabolus inter tot res & subiecta illum latentem inuenire potest? Dic tu mihi materiam, ex qua illum Philosophi accipiunt. *Vox*: Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi satisfaciam, scito sulphur vbiq; esse, sed habet quædam palatia vbi solet Philos. audientiam dare; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud vilissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch*. Domine in mari illud quærere nõ est meum, cum hic propinquius est abscõditum. *Vox*: Dixi tibi quod custodes eius illud in carceribus tenebrosissimis posuerunt, ne illud videre possis, est enim in vno solo subiecto; sed si illud domi nõ inuenisti, vix in syluis inuenies. Ne autẽ desperes in inquirẽdo illo, tibi sacrosanctè dico, illud in auro & argẽto esse perfectissimum, sed in argẽto viuo facilimum. *Alch*. Domine libenti animo facerem lapidem Phil. *Vox*. Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolueretur, & sic Saturnus discef-

discessit. Alchimistam verò fessum grauis sopor inuasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontẽ aquæ plenum, circa quem deambulabãt Sal cum Sulphure inter se altercando, donec vltimò cæperunt pugnare, & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac cãdidissimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egressa est Diana virgo pulcherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo; quam dum trãsiens Princeps quidam vir fortissimus (& maior suis seruitoribus) videret, cępit admirari eius pulchritudinem, quodq; esset naturæ sibi similis, & eius amore captus est: quod cum illa videret, vicissim eius amore exarsit; quamobrẽ quasi in animi deliquium cadens, cæpit mergi; quod videns Princeps ille, mandauit suis seruitoribus vt illam adiuuarent: sed omnes timuerunt accedere ad flumen. ad quos Princeps ille, Quare (inquit) non adiuuatis Dianam virginem? Cui responderunt, Domine hoc flumen est quidem paruum quasi exsiccatum, sed

periculosissimū: Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euasimus; scimus etiam quod & alij nostri antecessores hic perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso, ita vt erat armatus in flumen prosiliit, vt opem ferret Dianę pulcherrimæ, porrexitq́; illi manum, quæ volens se saluare, ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post animæ illorum ex flumine illo exiuerūt, volitātes supra flumen, aiúntque, Optimè nobiscum actum est, aliter enim ab hisce corporibus liberari non potuissemus, quæ polluta & maculata erant. Alch. interrogans ait: Reuertimini aliquādo in illa corpora? *Animæ*. Non in tam polluta, sed quando purgabuntur & hoc flumen exsiccabitur per calorem solis, & prouincia hæc sæpius per aërem examinata fuerit. *Alc.* Interim quid facietis? *Animæ*. Hic supra flumē volitabimus donec istæ nebulæ & tempestates cessent. Interim Alchymista in magis optatum somniū de suo sulphure incidit, & ecce apparent

rent illi & venerunt in illum locum multi Alchymistæ quæsitum etiã sulphur: & cum apud illum fontem à sale occisum cadauer inuenerunt; illud inter se diuiserũt: quod Alchymista videns, etiam partem accepit, & sic quilibet illorum domum reuersi sunt, cæperuntq; in illo sulphure laborare, & hucusque nõ cessant; Huic verò Alchymistæ Saturnus occurrit & ait: Amice, quomodo se res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet ista; iam etiam inueni sulphur, rogo te mi Domine adiuua me faciamus istum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum viuum & sulphur & vitrum huc da. *Alc.* Domine noli habere negotium cũ Mercurio, quia est nequã, delusit socium meum & alios multos. *Satur.* Absque argento viuo in cuius regno sulphur iam Rex est, Philosophi nihil fecerunt, nec ego aliter scio. *Alc.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè, mi amice, sed ita succedet sicut iubes. Acceperũt itaque sulphur illud quod Alchymista inuenit, & fe-

cerunt sicut voluit Alchymista, cæperuntq; laborare miris modis illud sulphur, tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchymista habuit: sed semper in fine ex quolibet labore euenerunt illis candelulæ, quas vetulæ ad accēdendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & sulphur sublimarunt, calcinarunt, sicut Alchymistæ placuit; sed vtcunq; fecerunt, illis semper in fine vt priùs euenit: nam quicquid ex illo sulphure Alchymista voluit, semper candelula fuit, & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod iuxta meam phantasiam non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disce. Accepit itaque duo argenta viua diuersæ substātiæ, sed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina sua, & vocauit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione, in vas debitū posuit; & ne sulphur aufugeret, custodē supposuit, & sic postea in balneum ignis lentissimi, vt materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaq; lapidē Philoso-

Philoſophicum, quia ex debita materia, nonniſi debitum opus euenit. Alchimiſta gauiſus valdè, accepit lapidẽ cum vitro, colorem eius qui erat tanquam ſanguis combuſtus conſiderans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit ſaltare, in quo ſaltu elapſum eſt illi è manibus vitrum in terram & fractum eſt; ſicque Saturnus euanuit. Alchymiſta quoq; è ſomnio expergefactus, nihil præter illas candelulas quas fecerat ex ſulphure, in manibus inuenit: lapis verò auolauit, & hucuſque volat, vnde volatilis dicitur, & ſic miſer ille Alchymiſta nihil aliud didicit ex illa viſione, quam candelulas ſulphureas facere, qui poſteà relicto lapide cœpit eſſe Medicus, inquirendo lapidem Philoſophicum, lapidem renum acquiſiuit. Vltimò duxit vitam vt ſolent eiuſmodi Alchymiſtæ, plerumque fiunt medici aut ſmegmatiſtę quod omnibus eueniet, qui ſine fundamento ex auditu aut receptis caſualiter per dialecticam ad artem accedunt. Aliqui poſtea cum illis non ſuccedit, dicunt: Viri ſapientes ſumus

vrit, quia hoc eſt, contrà naturam : ſed ſi ſcribitur ignem exſiccandi, calefaciendi vim habere, hoc cum naturaliter fiat, credendum eſt; natura enim ſemper cum ſano intellectu conuenit, & in natura nihil difficile, omniſque veritas ſimplex eſt. Tum etiam diſcāt cognoſcere, quæ res in natura ſunt ſibi propinquiores, quod per ſcripta noſtra facilius quam per alia fieri exiſtimamus, cum ſatis ſcripſiſſe putemus, donec aliquis alius veniat qui totam receptam, ſicut ex lacte conficere caſeum cōſcribat, quod nobis non licet. Sed ne omnia in incipiētes vertamus, vobis quoque qui iam has tranſiiſtis ærumnas aliquid dicemus. VIDISTISne regionem illam vbi vir ſuam ſibi perduxit vxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ ſunt? Intellexiſtis quomodo hoc ſulphur vobiſcū vulgus vidit? Si igitur vultis vt veſtram Philoſophiam vetulę exerceant, monſtrate horum ſulphurum dealbationem. Vulgo dicite: venite & videte, iā enim diuiſa eſt aqua & ſulphur exiuit: redibit candidū, & congelabit aquas.

Comburite ergo ſulphur à ſulphure incombuſtibili,& lauate,dealbate,rubificate,donec ſulphur fiat mercurius, ac mercurius fiat ſulphur, quod poſteà anima auri ornabitis. Nam ſi non ſublimabitis ſulphur à ſulphure, & mercurium à mercurio nondum aquã inueniſtis, quæ ex ſulphure & mercurio quinta eſſentia creatur & diſtillatur; non aſcendet qui non deſcendit. Quidquid in hac arte eſt notabile,in præparatione amittitur à multis, ſulphure enim acuitur mercurius noſter, aliàs non prodeſſet. Princeps ſine populo miſer: hic Alchymiſta ſine ſulphure & mercurio. Si me intellexiſtis dixi. Alchymiſta poſtea domum reuerſus, lapidem amiſſum deplorabat, & maximè condolebat, quod Saturnum non interrogauerit, quale Sal hoc fuerit, cum tot varia genera ſalium reperiantur; cætera vxori dixit.

CON-

CONCLVSIO.

OMnis inquisitor huius artis, debet in primis maturo iudicio quatuor elemẽtorum creationem, operationẽ & virtutes cum suis actibus examinare; si enim horum originẽ & naturam ignorat, ad cognitionẽ principiorum non perueniet, nec materiã verã lapidis cognoscet, multò minus finem bonum assequetur; quoniam omnis finis supra suum principium terminatur. Qui bene scit quid incipit, benè sciet quid finiet. Origo enim elementorum est chaos; ex quo Deus conditor rerum creauit & separauit elementa, quod solius Dei est. Ex elementis verò natura producit principia rerum, & hoc per velle Dei solius naturæ est. Ex principiis postea natura mineras producit & omnia, ex quibus etiam artifex imitando naturam, multa mirabilia potest, quoniam natura ex his principiis quæ sunt Sal, Sulphur & Mercurius, mineras ac metalla & omnia genera rerum producit; & nõ producit simpliciter ex elementis metal-

lum, ſed per principia quæ ſunt medium inter elementa & metalla: Ergo ſi natura iſta non facit, multò minus ars poterit;& non ſolum in hoc exemplo, verum in omni proceſſu naturali diſpoſitio media obſeruanda eſt: propterea hic in hoc tractatu & elementa ipſa,& illorum actus & operationem, tum & principiorum originem ſatis copiosè deſcripſimus, (quòd hucuſq; nullus Philoſ.clariora dedit) vt inquiſitor bonus facilius conſiderare poſſit, in quo gradu lapis à metallis,& metalla ab element.diſtant. Non propterea tamen tractatum hunc conſcripſimus, vt antiquos Philoſophos redarguere velimus, ſed potiùs eorum ſcripta cõfirmaremus, & aliqua quæ omiſerunt adimpleremus;cum & Philoſophi homines ſunt,non omnia ita ad amuſſim poſſunt,nec vnus de omnibus ſufficiẽter poteſt. Aliquos etiam miracula à via lineari naturæ ſeduxerunt, vt in Alb. Magno,viro & Philoſopho ſagaciſſimo accidiſſe legimus; qui ſcripſit temporibus ſuis grana aurea inter dẽtes demortui in ſepulcro inuenta eſſe.

Huius

Huius miraculi rationem certam non potuit inueſtigare, ſed hoc vi minerali in homine adiudicauit, & ſuper hãc opinionem cecidit illi confirmatio dicti Morienis, *& hæc materia, Rex, à te extrahitur*. Sed hoc erroneum eſt, nam & Morienes Philoſophicè iſta intelligere voluit. Virtus enim mineralis in ſuo regno locata eſt, ſicut & animalis in ſuo regno, vt in libello XII. Tractatuum iſta regna diſtinximus & in tria regna diuiſimus, quia quodlibet horum abſque ingreſſu extraneo in ſemetipſo ſtat & multiplicatur. Verum quidem eſt in regno animali eſſe & Mercurium ſicut materiam, & ſulphur ſicut virtutem; ſed animalem non mineralem. Vis ſulphuris animalis ſi non fuiſſet in homine, non congelaret ſanguinem, Mercurium in carnem & oſſa: ſic etiam ſi non eſſet vis ſulphuris vegetabilis in regno vegetabili, nõ congelaret aquam, ſeu Mercurium vegetabilem in herbas & arbores. Sic quoque in regno minerali intelligendum eſt. Non differunt quidem hi tres Mercurij in virtute, nec illa tria ſul-

phura, quia quodlibet ſulphur habet vim naturalem Mercurium ſuum coagulare; & quilibet Mercurius habet vim à proprio ſulphure coagulari; ſed non ab extraneo. Cur autem aurum inter dentes demortui inuentum vel generatum eſt, hæc eſt ratio, quod in vita demortui per aliquem Medicum Mercurius in corpus illud infirmum introductus eſt, vel per vnctionem, vel per turbit, vel per alium modum, vt moris & vſus eſt, & natura Mercurij eſt ad os patientis aſcendere, & per vulnera oris cum phlegmate euacuari. Si igitur in eiuſmodi cura infirmus obijt, is Mercurius non habens egreſſum, in ore intra dentes remanſit, & factum eſt cadauer illud in vas naturale Mercurij; ſic per longum tempus occluſus, ſulphure proprio in aurum congelatus eſt calore naturali putrefactionis à phlegmate corroſiuo Corporis humani purificatus; ſed ſi ibi Mercurius mineralis introductus non eſſet, nunquam aurum produceretur; Et hoc eſt exemplum veriſſimum; quod natura in viſceribus terræ ex

ſolo

ſolo Mercurio producit aurum & argentum, ac alia metalla ſecundum diſpoſitionem loci vel matricis: Quoniam Mercurius habet in ſe ſuum proprium ſulphur quo coagulatur in aurum niſi impediatur ab accidente, vel non habeat calorem requirentem, vel locum occluſum. Non ergò vis ſulphuris animalis congelat Mercurium in aurum ſed in carnem; ſi enim talis virtus in homine eſſet, in omnibus hoc eueniret corporibus, quod non eſt. Talia multa miracula & accidentia eueniunt, quæ non benè conſiderata à Scriptoribus, errores lectoribus inferunt; Inquiſitor tamen bonus omnia ad poſſibilitatem naturæ applicare debet; Si cum natura non conueniũt, omittenda ſunt; differẽtia enim eſt inter aurũ & aquam, ſed minor inter aquam & Mercuriũ, minima inter aurum & Mercurium: nã domus auri Mercurius eſt; & domus Mercurij eſt aqua; ſulphur autem eſt coagulum Mercurij, quod quidem ſulphur difficillimè præparatur, ſed difficilius inueſtigatur, quoniam in ſulphure Phi-

losophorum totum hoc arcanũ latet, quod etiam in penetralibus Mercurij cõtinetur, de cuius pręparatione, sine qua inutile est, dabimus aliquando in tertio principiorum de sale, cum hic virtutem & originem, nõ praxim, sulphuris tractemus.

Sufficit diligenti Studioso originẽ Principiorum hic accepisse, cum incognito principio, finis semper dubius, de quibus nos in hoc tractatu non ænigmaticè, sed clariori sermone quo potuimus & nobis licet, inquisitorem allocuti sumus: per quẽ si alicui Deus mẽtem illuminabit, sciet quid successor suis antecessoribus debeat, cùm hæc scientia semper per eiusmodi ingenia acquiritur, quam nos post eiusmodi claram ostensionem in sinum Dei Altissimi Creatoris ac Domini nostri rèponimus, & nos ipsos vna cum bonis Lectoribus in gratiam & immensam ejus misericordiam commendamus. Cui sit laus & gloria per infinita sæcula sæculorum.

FINIS.

LECTORI.

Avthor hic, Cosmopolita vel, vt ex anagrămate & audito vtcumque nomine colligimus, Michael Sengivodivs *Polonus libellum priorem sub Noui Luminis Chymici titulo vt nihil ei deesset nil superesset edidit: At postea, mutata vt videtur sententia, primum de tribus queis tria tractaret principia esse voluit. Hos duos Publicum habet, quorum prior hucusque apud vulgares homines, Typographorum imprimis errore, pro Io. Beguini scripto habitus est, alter neglectus: vterque mendosus erat maxime posterior, vt qui videretur ex primis aduersariis ad typos subreptus. Eos non minus religiose quam audenter emendauimus & Typographo bene de litteris mereri volenti suasimus vt Noui Luminis Chymici nomine vtrumque typis daret, sicque tibi, in publicam vtilitatem, Nouum Lumen Chymicum nouo cum lumine oriretur.*

N. A. D. M.